BROSURA III.

CORESPONDINÇA SECRETA

ȘI

ACTE INEDITE

ALLE

CAPILOR REVOLUTIUNII ROMÂNE

DE LA 1848

Ș'ALLE ADMINIȘTRAȚIUNII DE LA BALTA LIMAN

ADUNATE SI EDITATE

DE

C. D. ARICESCU.

Ediția II-a

PREÇUL 2 FRANCI

CRAIOVA

Tipografia Româna N. I. Macavei

1892.

BROSURA III.

CORESPONDINÇA SECRETA

ŞI

ACTE INEDITE

ALLE

CAPILOR REVOLUTIUNII ROMÂNE

DE LA 1848

Ş'ALLE ADMINISTRAŢIUNII DE LA BALTA LIMAN

ADUNATE SI EDITATE

DE

C. D. ARICESCU

CRAIOVA

TIPOGRAFIA ROMÂNA N. I. MACAVEI

1892.

TABLA DE MATERIĬ

PREFAÇA

Publicând a treia broșură privitóre la actele inedite și epistole particulare ale capilor mișcăriĭ de la 48, prima mea datorie este de a arăta sorgintea epistoleĭ No. 1 din broșura II, sorgintea scrisoriĭ réposatuluĭ Stefan Golescu către Domnitorul Alexandru Ghica, cu data de 1 Ian. 1839; căcĭ 'mĭ a scăpat din vedere acésta cu ocasiunea publicăriĭ actuluĭ menționatŭ.

Acea epistolă nu mi s'a comunicat de familia Golescilor, cum aŭ putut crede aceia carĭ s'aŭ simțit póte atinșĭ prin acea epistolă; uă coppie după acea scrisóre am găsit'o între hârtiile socru-meu rĕposatul Căpitan Dimitrie Ciocârdia, care coppie era scrisă de rĕposatul cumnatu-meu Scarlat Voinescu. Prin ce împrejurare acesta 'șĭ a putut procura aceea coppie, nu pot afirma; adevĕrul însă este că nu familia Golescilor 'mĭ procurat acea coppie. Cât pentru publicarea unor asemenea acte, această e o cestiune de apreciare; eu cred c'asemenea acte pot servi ca materialŭ pentru istoria timpilor la care se raportă.

O repetŭ, că artistul Negulicĭ, însășĭ epistolile private ale ómenilorŭ politicĭ potŭ fi publicate, chiar trăind eĭ, spre a servi de esemplu: ceĭ ce au lucrat bine, să se bucure; ceĭ ce aŭ lucrat rĕŭ, să roșască; priimind fie-care rĕsplata faptelor lor, în persóna lor sau a urmașilor lor.

Acéstă datorie împlinită, venim a ne împlini altă datorie, datorie de recunoştinţă către D. D. N. Creţulescu, Alexandru Christofi, C. Racotă şi C. Romanescu cari au bine-voit, în interesul istorieĭ, a ne procura differite acte şi epistole, ce revarsă lumină atât asupra mişcăriĭ de la 48, a administraţiuniĭ de la Balta-Liman, şi a cestiuniĭ uniriĭ Moldo-Româniceĭ, cum şi asupra conduiteĭ politice a bărbaţilor ce au jucat un rolŭ, maĭ mult sau maĭ puçin important, în acele epoce de regenerare şi de umilire a naţionalităţiĭ nóstre.

In urma scandaluluĭ provocat de d. Eliad fiiul, în séra de 10 Decembrie, anul espirat, şi despre care vom vorbi la finele acesteĭ preface, scandalu relatat de ḑiarul *Ziua* în No. de la 12 Decembrie espirat, D. Alex. Christofi a pus la disposiţiunea nóstră, nu numaĭ corespondinţă sa proprie cu Stefan Golescu, cu Negulicĭ şi Pleşoianu, dér şi corespondenţa acestora între dînşiĭ, din timpul emigraţiuniĭ; ast-fel că prin acelle acte şi epistole se revarsă lumină mare asupra conduiteĭ politice a capilor mişcăriĭ nóstre de la 48. In acéstă broşură publicăm parte din acea interesantă corespondenţă.

Prin ce împrejurare corespondinţa Pleşoianuluĭ cu Stefan Golescu şi cu Negulicĭ, cum şi a acestora cu alţĭ colegĭ aĭ lor de la 48, se află aḑĭ în posesiunea D-luĭ Christofi?

Din epistola Pleşoianuluĭ No. 36 din acéstă broşură se constată că soçia reposatuluĭ Negulicĭ, dupe mórtea acestuia, a încredinţat Pleşoianuluĭ corespondenţa să cu Golesciĭ, Pleşoianu, Grădiştén u, etc; iar Pleşoianu, la mórtea sa, a încredinţat D-luĭ Christofi, amicul seŭ intim, atât corespondinţa sa cu ceĭ l'alţĭ colegĭ aĭ seĭ, cum şi corespondinça luĭ Negulicĭ, cu Golesciĭ, Pleşoianu etc. conform dorinçeĭ esprimată de Negulicĭ înaintea morţiĭ séle dupe cum ne-a assigurat consórta acestuia.

D. Christofi, comunicându-ne tótă acéstă corespondinçă, și ajutând încă tipărirea acesteĭ a treea broșure cu suma de 200 fr., ne-a dat o îndoită proba de affecţiune şĭ de încredere; nu ne îndoim că publicul i va mulţumi pentru acest serviciŭ adus istorieĭ Revoluţiunii de la 48; din parte-ne, esprimăm D. Christofi gratitudinea nóstra pentru acele acte importante, cum și D. C. Romanescu pentru notele ce ne-a procurat, și pentru 200 fr. cu care a ajutat tipărirea Broșureĭ III.

Asemenea esprimăm recunoștința nóstră D. C. Racotă care, după citirea primeĭ ș'a duoa broșure relative la actele capilor mișcăriĭ nóstre de la 48, a binevoit a ne comunica și D-sa maĭ multe epistole interesante ale luĭ Eliad, epistole cari revarsă lumina asupra *Memoriilor séle intime*, publicate de D. N. Rousso, și maĭ ales asupra cestiuniĭ uniriĭ principatelor.

Inainte d'a esplica unele din scrisorile din acéstă broșură, ne credem datorĭ a da câte-va esplicarĭ asupra luĭ Negulicĭ și Pleșoianu, morţĭ și îngropaţĭ în streinĕtate.

Din epistolele Pleșoianuluĭ, din care publicăm câte-va în acéstă broșură, cum și după mărturisirea D. Gen' Tell, care a fost șeful seŭ militar înainte de revoluţia din 48, și chiar în timpul aceleĭ mișcărĭ, se constată ca Pleșoianu avea o posiţiune independentă la 48, și ca participat la acea mișcare din convingere, luptând cu neînteresare și abnegare pentru triumful principielor sacre coprinse în programul revoluţiuniĭ de la 48; apoĭ resemnarea sa sublimă în timpul emigraţiuniĭ, sufferind cu mulţumire pentru causa sacră, fără a se plînge o singură dată de sufferinţele esiluluĭ, în fine abnegarea sa, demnă d'un apostol al libertăţiĭ, l'au făcut iubit și stimat de bărbaţĭ onorabilĭ ca Gen. Tell, Golesciĭ, Negulicĭ, etc; ast-fel că numele sĕŭ este cu drept cuvênt pronunţat

cu respect de contimporaniĭ seĭ; şi istoria imparţială i va da locul ce i se cuvine în istoria Revoluţiunii nóstre de la 48.

Negulicĭ, care a fost trimis în Francia de un unchiŭ al seŭ pentru studiul pictureĭ, înturnându-se în patria sa înainte de 48, s'a ocupatŭ cu pictura maĭ mulţĭ anĭ, făcând portrete cu uleiŭ şi cu creĭonul; apoĭ în anul 47, a ocupat catedra de desemn la colegiul S-tu Sava, ajutând tot d'odată pe Eliad, ca colaborator, la redactarea *Curierului Românescŭ*; şi tot în acéstă fóie, a tipărit parte din *Scrisorile la Sofia*, de Aimé-Martin, şi din *Vocabularul seŭ*; apoĭ a publicat maĭ multe opere ce anunţase în catalogul sĕŭ despre o *bibliotecă enciclopedică*, religiósă, morală, literară, sciinţifică, etc. pentru educaţiunea omuluĭ din légăn şi până la mormênt. (1)

În cele treĭ lunĭ ale Revoluţiuniĭ nóstre de la 48, Negulicĭ a ocupat cu demnitate postul de prefect la Prahova, unde a lăsat suvenire neşterse în memoria locuitorilor din acel district, prin blîndeţea, onestitatea şi patriotismulŭ seŭ luminatŭ.

Ca emigratŭ după uă şedere de câte-va lunĭ în Constandinopole, a fost transferat la Brussa cu alţĭ emigraţĭ românĭ, cărora Pórta le-a fost assigurat esistinça printr'uă léfă mensuală, din care ajutară şi pe Eliad pentru susţinerea causeĭ sacre, şi pentru esistinţa sa în Paris, pînă când Pórta a assigurat şi luĭ Eliad esistinţa familieĭ séle, printr'uă léfă mensuală de 3000

---

1) Şi anume:

Educaţia mamelor de familie, traducere de la Aimé-Martin

Scrisorĭ la Sofia asupra himieĭ fisiceĭ, etc, idem.

Vocabularu românŭ, de cuvinte strebune.

Călătoriile luĭ Gulliver. [ilustrat] trad. de la Swift.

Maria,.... } romance morale, traduse una dupŏ Berthud,
Clotilda şi Edmond } şi alta dupŏ Paccard.

Dreptatea luĭ Dumnedeŭ, dramă care s'a jucat pe scena teatrului naţionalŭ.

leĭ, şi printr'uă gratificaţiune de maĭ multe ḑecimĭ de miĭ leĭ turcescĭ.

In primăvara anuluĭ 1851, consumatŭ de nostalglie, ca Bălcescu ca Voĭnescu şi alţĭ emigraţĭ, cum şi de amare decepţĭunĭ, din causa intrigilor perfide ale unor falşĭ amicĭ, cum attestă câte-va epistole alle DD. Grig. Grădişténu, Scarlat Filipescu şi alţii, Negulicĭ se stabili cu consórta sa în Constantinopole, unde şi muri în Maiŭ séu Iunie acelaşŭ anŭ. Mórtea sa fu regretată de toţĭ Românii carĭ l'aŭ cunoscut; dovada, epistolele unor emigraţĭ, ca cea de sub No. 36 şi altele ce posedămŭ.

Sĕ dămŭ acumŭ câte-va esplicărĭ asupra unora din epistolele din acéstă broşură.

Pentru înţellegerea epistoleĭ de sub No. 1, lectorulu urmésă să citéscă paginele 90—93 din opera D. N. Rousso (Locusténu) tipărită în Bruxelles la 1855(1).

Din epistolele No. 1—4 se vede stima ce Eliade purta luĭ Negulicĭ, pe care 'l trata de *bărbatŭ mator, luminat şi voitor de bine al luĭ Eliade*; ast-fel că adevĕrurile luĭ Negulicĭ din epistola No. 5, aŭ trebuit se coste multŭ pe Eliad; şi supărarea acestuia se vede în respunsulŭ seŭ la acea epistolă, cu data din 14 Martie 1851.

Respunsulŭ luĭ Eliade la epistola luĭ Negulicĭ de sub No. 5, cum şi respunsul Pleşoianuluĭ la epistola luĭ Eliade de sub No. 4 şi la respunsulŭ acestuia către Negulicĭ, în fine respunsul D. Serurie la aceaşĭ epistolă, a luĭ Eliade, nu le am putut publica în broşura acésta, pentru cuvêntulŭ că ni s'a procuratŭ după tipărirea ultimeĭ cólle; le vom publică în broşura IV spre a se putea pronunça publiculŭ şi în acéstă delicată cestiune, în deplină cunoştinţă de lucru.

Negulicĭ n'a putut rĕspunde la epistola luĭ Eliade

1] Suite ou Suplément à l'histoire politique et sociale des *Principautés danubiennes, de M. Elias Régnault*, par N. Rousso.

de la 14 Martie 1851; pentru cuvêntul că Eliade a trimis'o catre ceĭ lalţĭ emigraţĭ din Brussa, ca după ce o vor citi eĭ, să o comunice şi luĭ Negulici; unu sentiment de delicateţă şi de umanitate a oprit pe emigraţiĭ din Brussa a o trimite luĭ Negulicĭ, care se afla greu bolnavŭ la Constantinopole, unde a şi murit peste donĕ lunĭ.

Epistola No. 6 este uă desminţire flagrantá ce preotulu Şapcă dă luĭ Eliad, în privinţa accusăriĭ ce acesta face D. Gen. Tell în opera luĭ Rousso, citată maĭ sus (pag. 38—41); că adică D. Gen. Tell a fost instrumentŭ allŭ D. Ion Ghica, şi s'a încercat a înagura Revoluţia de la 48 prin spargerea lăḑilor cu banĭ publicĭ: faptŭ despre care Eliad nu menţionéză în opera sa despre mişcarea de la 48, tipărita la Paris la 1851 (pag. 62—83). [1].

Epistola No. 7 este în strânsă legătură cu epistolele de sub No. 25 şi 26; ast-fel că răcéla luĭ Eliad pentru Pleşoianu a putut proveni şi din cererea banilorŭ cu care Pleşoianu îlŭ împrumutasse, şi pe cari Eliad nu'ĭ contesta, cum attestă epistola No. 7, (în care nu pune condiţiunea ce se vede în epistola No. 25), cumŭ şí alte epistole ce possedăm relative la acea cestiune.

In privinţa epistoleĭ No. 9, Pleşoianu şi Negulicĭ, ca şi D. Serurie şi D. Hristofi, affirmă contrariulŭ de ceea ce susţine Eliad, dupe cum se vede din epistolele ce vom publica în broşura IV.

In privinţa numeluĭ de boteḑŭ şi de famillie al luĭ Eliade, de care tratésă epistola No. 12, lectorul imparţial compare acéstă epistolă cu celle ḑisse de Eliade în *Memoriele sélle intime*, reproduse de D. N. Rousso în opera sa de la 1855, citată maĭ sus (pag. 183 şi

1) Mémoires sur l'histoire de la régéneration roumaine, ou sur les événèments de 1848, accomplis en Valachie, par J. Heliade Rădulescu.

193—197); şi se va încredinţa că observaţiile luĭ Stefan Golescu din epistola sa No. 16, nu sunt nefundate.

Epistolele luĭ Stefan Golescu de sub No, 13, 14, 15, şi 32 caracterisă unŭ sufletŭ nobilŭ şi uă inimă de auru; elle dovedescŭ, din partea acelluĭ multŭ regretat bărbatŭ, multă logică şi multă iubire de patrie. Ce deosebire între epistolele luĭ Eliade ş'alle luĭ Stefan Golescu! Citéscă lectorulŭ cu attenţiune epistolele acestor duoĭ ómenĭ, şi se va încredinţa în care parte este respectul pentru adevĕrŭ, şi nob'eţa de caracteru!

Epistolele lui Stefan Golescu de sub No. 16, 17, 18 şi 30 vor fi înţelese maĭ bine citind operile luĭ Eliade de la 1854—1866.

Actul de sub No. 19 este în strînsă legătură cu actele de sub No. 41 şi 42, ci cu epistolele de sub No. 27 şi 28; ele sunt atâtea probe necontestate despre machiavelismulŭ administraţiunii Prinţuluĭ Strirbeĭ.

Ceea ce ne a silit a publica în această broşură actele de sub No. 41 şi 42, este broşura D. Grigorie Miculescu, fost deputatŭ de la Mehedinţĭ, publicată înaintea allegerilor, ca uă manoperă electorală (1); în acea broşură autorul face elogiĭ esagerate accelluĭ Prinţu, despre care D. Bolliac ḑicea în emigraţie „că în ḑioa, „în care domnia s'a vêndut luĭ Stirbeĭ prin tr'un ucazŭ «muscălescu, România ş'acoperit faţa de ruşine (2); şi tot D. Bolliac caracterisa acea domenie prin aceste semnificative cuvinte alle luĭ Stirbeĭ: «că în România trebue să ieĭ ca se «daĭ, şi trebue să daĭ ca să ieĭ, spre a maĭ putea da.» (3) Ceea ce affirmă şi D. N. Creţulescu, care şi D-sa relatésă aceste cu-

---

(1) *Descrierea voiajelor* M. Salle Domnitorul Barbu D. Stirbeĭ în judeţuluĭ Mehedinţĭ, la 1850 şi 1851 (veḑĭ pag. 3, 4, 8, 10, 15, 16).

(2) Actul de la 5 febr. 54. *Mémoires et lettres, de Bolliac*, 1852-1856.

(3) *Trompetta Carpaţilor* No. 768.

vinte alle luĭ Stirbeĭ: «că este ua crima a preda statul, «atuncĭ când să ia şi nu se dă; dér când se ia şi se dă, «este unŭ cuvêntu de statŭ.» ([1]) Apoı tot D. Bolliac făçea din Stirbeĭ la 1869 unŭ Cavur! ([2]) Acésta m'a silit a începe unŭ studiŭ despre *Balta Liman*, în organulŭ officiosŭ alŭ D-luĭ Cogalnicénu ([3]), care m'a oprit a'lŭ termina sub pretest, ḑicea D-sa, că nu vrea aşĭ façe inamicĭ pe moştenitoriĭ luĭ Ştirbeĭ ([4]); dér atuncĭ nu trebuia a îngăduĭ de loc publicarea acelluĭ studiŭ.

Dacă am publicatŭ numaĭ partea politică, nu şi cea administrativă, din raportul luĭ Dervişŭ Paşa causa este că, în ochiĭ istorieĭ imparţiale, Stirbeĭ de şi culpabil pentru abusurile ce a făcut şi a lasat să se facă e maĭ culpabil pentru servilismulŭ seŭ către çabinetele Russieĭ şi Austrieĭ, cărora la a sacrificat, nu numaĭ interesele vitale alle Românieĭ, ci propria sa reputaţiune, ca Domnŭ şi ca Românŭ. Spre a se convinge lectorulŭ de acest adevĕrŭ, i recomandăm *Protestulŭ* luı Stefan Gôlescu No. 4 din broşura No. II *epistolele* D. Rosetti către Stirbeĭ din emigraţiune, şi maĭ alles *Epistola luĭ Bataillard* către Grigorie Vodă Ghica allŭ Moldoveĭ ([5]).

Eata sensulŭ acelleĭ epistole:

«Nu'ţĭ facŭ offensa a te compara cu Prinţulu Ştirbeĭ dér, din «slăbiciune de caracter, aĭ commisu acea «greşală neertată pe care conştiinţa Vóstra de omŭ «onest ţi o va împuta în eternitate; într'adevĕr, Pos-

(1) *Domnia luĭ Vodă Cuza*, de Bollintinénu, pag. 159.

(2) *Trompetta* No. 717 şi 720.

(3) *Adunarea naţională*, 1869,—No. 4—38 inculsiv.

(4) Veḑĭ protestul meŭ în ḑiarul Traian No. 64, din 1869.
In privinţa administraţiuniĭ luĭ Stirbeĭ, veḑĭ: **uă aruncatură de ochĭ** asupra administraţiuniĭ Valahieĭ de la 1849—1856.

(5 Veḑĭ acea epistolă în *Revue de Paris*, 1858.
Parte din acea memorabilă epistolă s'a publicat în Suplimentul *Românuluĭ* de la 15 Oct. 1858,

«teritatea și Istoria ţiar fi iertat tóte greșalele ca Domnŭ «eșit din Balta-Liman, daca ai fi știut forma din *Di-«vanul ad-hoc* nă *Adunare de patrioţĭ,* cu care să îm-«pedicĭ invasiunea Nemţilorŭ de la 1855, după cum «aŭ făcut Sîrbiĭ; să protestedĭ contra protectoratuluĭ „perfidŭ și sugrumătoru allŭ Czaruluĭ; să facĭ a par-„ticipa și România, allăturĭ cu Piemontul, la resbellul „din 1855; și să trimiţĭ apoĭ represintanţĭ românĭ la „Conferincele din Viena și Paris, ca să susţie drep-„turile Românilor. Prinţul Stirbeĭ te-ar fi imitat, de „nevoe și de ambiţiune; iar patria Vóstră ar fi câș-tigat ceea ce a câștigat Italia.“

Epistolele luĭ Eliade către D. C. Racotă n'au ne-voe de comentarii; elle dovedescŭ în destulŭ cu ce fel de sofiisme Eliade combătea unirea Moldo-Românieĭ la 1856; ast-fel că prin acésta a justificat atât observa-ţiile luĭ Stefan Golescu din epistola sa de sub No. 17, cum și observaţiile D. C. Racotă, din epistolele No. 22 și 23.

Să venim acum la scandalul provocatŭ de D. E-liade fiiulŭ în séra de 10 Decembrie, 1874 și pe care l'a relatat ḑiarul *Ḑiua* în No. de la 12, aceeași lună.

In séră de 10 Decembre, anulŭ espirat, întorcêndu-mĕ de la cursulŭ D-luĭ Odobescu, însoţitŭ de D. Vasile Manolescu, D. Eliad fiiul mĕ opri pe bulevardul Aca-demieĭ; și arătându'mĭ broșura II, relativă la actele inedite alle capiloiŭ mișcăriĭ române de la 48, mĕ în-trebă:

— D-ta 'mĭ aĭ trimes unŭ esemplarŭ din aceasta o-perá, ca suvenire d'amiciţie?

— Da, Domnule, i respunseiŭ.

— Cum ai cutezat să insulţĭ memoria tataluĭ meŭ, ș'apoĭ a'mĭ trimete și mie acéstă broșură?

— Daca ar fi fost astfel, cum credĭ, nu 'ţĭ tri-mitem opera.“

Atuncĭ îmĭ ceru esplicare pentru unele pasage din

prefaţa acelleĭ broşure, pasage prin care ḑicea D-sa că s'a insultat memoria părinteluĭ seu; şi anume, prin cuvintele *atacuri neleale* în paragraful de la pag. VI, din prefaţă, care începe cu cuvintele „epistola No. 8 a D-luĭ Petre Cernătescu etc.“

După esplicările date, la lumina unuĭ felinar, că cuvintele în cestiune se raportă la D. Cumpănăşescu, autorul articoluluĭ în cestiune, D. Eliad fiiul ceru esplicare în privinţa paragrafuluĭ 5 de la pagina XI cu următórea coprindere: „acesta este sensul articoluluĭ d-luĭ Bolliac, care a fost la 1859 aprobat de publicul intelleginte.“

Nota-bene.— Prin articolul în cestiune, publicat în *Romănul* No. $^{144}/_{1859}$, Eliade era tratat de D. Bolliac ca instrument allŭ Turcilor ş'allŭ Boerilor, a cărora causă o susţinea pentru banĭ.

I respunseiŭ: că pentru acésta să céră cuvînt d-lui Bolliac: iar cât pentru observaţia mea că a avut dreptate D. Bolliac, eu pot proba acésta cu acte, dacă voesce; căcĭ nu poate nega că părintele Dumisale, ca omu politicŭ, a facut greşelĭ pe care istoria nu le póte trece cu vederea; cu tóte astea am adăogat, vezĭ paragraful de la pag. VIII, unde am ḑis că acelle greşelĭ istoria le va considera ca nisce *pete în soare*; şi într'adevĕr, nu defectele, ci meritele şi serviciele luĭ Eliade le aŭ avut în vedere, după mórtea sa, aceia cari au luat iniţiativa ridicăriĭ statuteĭ sélle; şi chiar eŭ, acelle merite le am avut în vedere când în séră de 20 febr. 1874, cu occasiunea represintaţiuniĭ de la teatru pentru ajutorul statuteĭ luĭ Eliade, am făcut Oda în memoria Capilor Revoluţiuniĭ de la '48, Odă dedicată umbreĭ luĭ Eliade; în fine i observaiŭ că câtŭ a trăit părintele sĕu dintr'unŭ sentiment de recunoştinţă, eŭ n'am scris nimic contra sa; pe când am combătut ideile eronate şi greşelele politice alle celorlalţĭ capĭ aĭ Revoluţiuniĭ de la 48; aḑĭ însă, când

Eliade face parte din domenulŭ Istorieĭ, eŭ nu pot trece cu vederea greșalele salle, ca omŭ politicŭ.

D. Eliade fiiul respuns că nu se crede satisfăcut prin a aceste esplicărĭ.

—Atuncĭ, i respunseiŭ, satisfă-te pe canalulu justiţieĭ séŭ alŭ publicităţiĭ.

—Me voiŭ satisface singur, ḑisse D. Eliade fiiul fórte irritat."

Și unind vorba cu fapta, ridică mâna să mĕ lovéscă eŭ paraiŭ lovitura, și fuiŭ lovit cu bastonul peste mână; la rîndulŭ meŭ, îllŭ loviĭ și eu cu bastonul peste spate; în acel minut, D. Vasile Manolescu, care fusese presinte la acéstă convorbire, îll luă în braçe, și 'l depărtă.

A duoa zi, cerui satisfacerea onóreĭ la tribunalul competent, producênd și treĭ martorĭ. Atât D. procuror în rechisitoriul seu, cum și D. Jude instructor în ordonança sa, 'au cerut amânduoĭ aplicarea art. 238 din codulŭ penalŭ; adică închisórea de la 2 lunĭ pînă la unŭ anŭ și jumătate, delictul fiind comisŭ cu precugetare séŭ cu pîndire. Domniĭ magistraţĭ de la corecţionalŭ aŭ credut de cuviinçă a'ĭ aplica uă pedépsă ușóră, adică amendă de 100 fr; cu tóte astea, D. Eliad fiiul n'a rĕmas mulţumit, ș'a appelat la Curte sentinţa tribunaluluĭ.

Să sperăm că onor. maghistraţĭ de la Curté vor fi maĭ puţin indulgenţĭ de cât ceĭ de la corecţional, carĭ prin sentinţa D-lorr de la 28 Aprilie trecut n'aŭ făcut de cât a încuragia asemenea acte brutale, ca cellŭ din séra de 10 Decembrie 1874; iar pe ceĭ offensanţĭ 'ĭ aŭ autorisatŭ a se satisface singurĭ, *prin orĭ ce mijlóce.*

Tóte allegaţiunile neesacte din interogatoriulŭ d-luĭ Eliad fiiul aŭ fost desminţite de martorĭ, maĭ alles că eraŭ și absurde; căcĭ D-sa, ca să justifice actulŭ sĕu brutal, ce era passibilŭ de penalitate, a ḑis că „în loc d'a 'ĭ cere scuse, eu'ĭ am adressat insulte; și că

l'am apucat de mâinĭ, ḑicêndu'ĭ, cu tonŭ amenințător că nu'ĭ daŭ nicĭ o satisfacere." Eraŭ absurde ḑicŭ aceste assertiunĭ: căcĭ văḑêndu'lŭ irritatŭ, nu era prudentŭ din parte'mĭ a'l irrita și maĭ mult; către acésta esplicațiunile care'ĭ am dat, ce eraŭ alt de cât uă scusă? Și daca celle ce a affirmat D-sa în interrogatoriul seŭ ar fi fost adevĕrate, ar fi reprodus martorĭ după cum a și promis în acell interrogatoriŭ; dér n'a putut reproduce nicĭ unul.

Ceea ce m'a indignat maĭ mult este afirmațiunea din interogatoriul sĕu, că adică *am fabricat scrisorĭ anonime*, făcând allusiune la fragmentul epistoleĭ No. 19 de la pag. 45, broșura II; și care fiind fără final și necunoscând nicĭ scriptura, n'am putut arăta pe autor; acea epistolă am presintat-o d-lor magistrațĭ, spre a se încredința justiția că nu era fabricată de mine. (1)

Conduita necalificabilă a D. Eliad fiiul din séra de 10 Decembre 74, n'am putut'o esplica altfel de cât ca o *intimidare* din parte'ĭ, spre a renunța la publicarea actelor anunțate în prefaça Broșureĭ II (pag. VIII) relative la combatterea uniriĭ de către părintele sĕu.

S'a înșelat însă adversarul meu; căcĭ însușĭ părintele seu, în mai multe scrisorĭ, și chiar în unele din epistolele ce reproducem în această broșură, susține că «cine scrie istoria să nu ascunză adevĕrul; să nu prade, să nu fure istoria (epist. No. 4); și că cine-va nu póte face bine țĕrreĭ selle înșirând la neadevĕrurĭ căcĭ ceea ce nu e adevĕr, nu e adevèr, nu e nicĭ moralŭ, nicĭ onest (epist. No. 21), în fine, recunósce și mărturisesce singurŭ greșelele selle (epist. No. 2); și că nu s'a dat nicĭ odată de infaillibilŭ; nicĭ a fost difficilŭ a auḑi adevĕrul; ci applicat a'l auḑi cu bucurie" (epist. No. 4.)

(1) Facŭ appelŭ, și cu acestă occasiune, la emigrațiĭ românĭ de la 48, ca să bine voiască să vie să vază epistola în cestiune spre a putea afla pe autorul eĭ.

Acele defecte le am avut în vedere în prima inspi-rațiune a Odeĭ, făcută cu occasiunea representațiunĭ de la theatru din séra de 20 Febr. 74; și în care figura și următoarea strofă:

Avușĭ și tu defecte, ca orĭ ce om în lume;
Dér nu'ĭ lipsit de umbre tabloul cellŭ frumos.
Sunt petele în sóre; ș'all tĕu glorios nume.
Ca sóre dă lumină la globŭ întunecosŭ.

După tipărirea Odeĭ cu acéstă strofă, cum se póte constata din esemplarele ce maĭ păstredĭ, în No. de 200 și chiar din registrele tipografieĭ Mănescu (strada Lipscanĭ No. 13.) de la Noembrie 74, am ștersŭ acéstă strofă, refăcênd în mare parte poesia, pe care am tipărito din nou, cum se póte constata din esemplarele ce am împărțit la teatru în séra de represintație de la 20 febr. 74, și din care maĭ conserv câte-va.

Orí cine va scrie istoria Revoluțiuniĭ nóstre de la 48, va fi dator a face biografia capilor acelcĭ mișcărĭ; prin urmare, menționând de talentele luĭ Eliade, și de serviciele necontestate aduse de ellŭ și litteratureĭ și Românieĭ, (1) nu se póte trece cu vederea și greșélele selle, ca om politicŭ.

Și cari sunt acelle greșelĭ? Eată ce ne proprnem a dovedi aci, ca justificare a passagiuluĭ prin care D. Eliad fiul s'a credut în drept a mĕ insulta cu modul arătat.

Reproducem încă odată ace'ŭ passagiŭ:

«Articoluluĭ D-luĭ Bolliac din *Românul* No. 144 din 1859 (prin care D. Bolliac dicea că Eliade s'a băgat slugă la Turcĭ și la Boerĭ pentru parale) a fost atuncĭ approbat de publiculŭ intellcginte.»

Acellŭ publicŭ intelliginte citisse în *Românul* No. 22 din 1860 scrisórea luĭ Neglucĭ către Eliade, pe care o reproducem în acéstă broșură sub. No. 5: citisse *Memoriele intime* alle luĭ Eliade, din opera D-luĭ N. Rousso

1) Vedĭ epistolele din această broșură No. 32 și 37.

de la 1855, citată maĭ sus, şi în care *Memoriĭ* Eliade aruncă insulta şi calomnia asupra luĭ Magheru(1) Tell (2) Gollescĭ (3) şi ceĭ lalţĭ;de şi în *Memoriile Regeneraţiuniĭ* de la 1851, Eliade lăudase, cu drept cuvînt, patriotismul şi abnegarea acellor colegĭ aĭ seĭ de la 48 (4) vădusse publicul intelıginte în *Memoriele regeneraţiuniĭ* parţialitatea luĭ Eliade în privinça D. D. Bolliac, Romanescu şi Neglucĭ, despre carì nu dissesse maĭ nimicŭ de şi ceĭ duoĭ d'ânteiŭ fussesserá secretarĭ aĭ Guvernuluĭ provisoriŭ peste Olt, şi chiar în Bucurescĭ, pînă după 30 Iuniŭ; D. Romanescu a rĕmas apoĭ şeful cancelarieĭ domneştĭ, cum attestă decretul No. 75 din 22 Iuniŭ; şi în nóptea de 24 August, creaturele Reacţiuniĭ aŭ atentat chiar asupra vieçeĭ selle, descărcând duoĕ glónţe în D-sa, cum atesta circulara Ministruluĭ de esterne No. 5900 (5) de la 25 August. D. Bolliac a fost şi preşedinte allŭ municipalităţiĭ Capitaleĭ, şi membru allŭ comissiuniĭ pentru emaniciparea ţiganilor; în fine Negulicĭ a fost prefect la Prahova, şi unul din ceĭ maĭ sincerĭ şi devotaţĭ susţiitorĭ aĭ principiilor de la 48, după cum am arătat.

Era dator dér Eliade a vorbi de dênşiĭ în *Memoriele regeneraţiuniĭ*; însĕ patima l'a orbit adesea, cum dice Ştefan Golescu; şi acea patimă 'l a înstreinat maĭ tóte inimele, cum se vede din epistolele ce am publicatŭ şi vom maĭ publica.

Citisse publículŭ intelliginte şi broşura lui Eliad contra Uniriĭ şi articolile sele din diarele francese şi din

(1) Vedĭ op. cit. pag. 9—12, 145, 146, 147, 169, 170, şi 203.

(2) Vedĭ pag. 38—41; 127, 129, 133, 203.

(3) Vedĭ pag. 111—115, 187, 191, 202.

(4) Op. cit. pag. VI—VIII, şi pag. 22—28, 47—48. et.

(5) Tocmaĭ la 1859 în *Issahar*, (pag. 106) Eliad menţionésă ceva de D. Romanescu; şi tot în *Issahar* numesce *martirŭ şi apostolŭ* al *naţionalităţiĭ* pe Grig. Vodă Ghica al Moldaveĭ (după ce s'a sinucis) când în operile selle precedente, şi în epistolele selle către D. C. Racotă, îl trata de *instrumentŭ muscălescŭ* şi *trădător de patrie*.

Conservatorul, publicat în Constantinopole la 1856, tot sub numele D. N. Rousso; cunoscea acellŭ publicŭ intrigile luĭ Eliad de la Şumla şi Rusciuc, unde fu arestatŭ Stefan Golescu şi D. P. Cernatescu, çum atestă epistola acestuia No. 8 din broşura II; cunoştea acellŭ publicŭ intelliginte şi conduita luĭ Eliade de la 1854 şi 1855, când veni în ţérră *cu uniforma turcéscă* ca adiotantŭ allŭ Omer Paşa [1]; acésta a şi provocat articolulŭ D. Rosetti din *Românulŭ* No. 90 din 1861, întitulat *Cavazul luĭ Omer Paşa*; şi critica luĭ Bolintineanu din opera sa *Căllătoriĭ la Româniĭ din Macedonia* din 1855; şi epigrama VII din *illustriĭ contimpuraniĭ* de la 1861 a D. Orăşeanu; în fine, caricaturele din ḑiarele umoristice din acea epocă. Acellŭ publicŭ inteligente citisse şi articoliĭ luĭ Eliade din *Proprietarul Românŭ* şi din *Issaharu*, în care Boeriĭ eraŭ fórte lăudaţĭ, de şi 'ĭ stigmatisase în operile selle de emigraţiune, (cacĭ contra lor se făcusse Revoluţiunea de la 48) şi în acelaşŭ timpŭ se stigmatisaŭ uniĭ din colegiĭ luĭ

(1) Intre multe attacurĭ ce am primit contra luĭ Eliade, pe când colaboram la ḑiarul *Românul*, şi pe care am refusat a le publica, am păstratŭ uă epistolă de la 1861 a unuĭ Domn N. Paraschivescu, către redacţia *Românuluĭ*, în care ḑice: „că la 1848 D. Eliad a propus luĭ căpitan Pleşioianu a chema la Islaz şi pe D. Paraschivescu, cu comanda sa din Turnu; că a însoţit pe capiĭ mişcăriĭ la întórcerea lor de peste Olt la Bucurescĭ; că aci Eliad, îmbrăcând mantia domnéscă şi pantofi cu ciorapi de mătase, ajunsese a fi neapropiat pentru ceĭ ce voia sĕ'l vaḑă, spuinduli-se de adiotantul ce 'şĭ 'l ataşase că e prea mult ocupat cu trebile statuluĭ; că la 1855, mergênd D. N. Paraschivescu a 'l vedea la Cotroceni, unde trăsese Omer Paşa, l'a întrebat despre collegiĭ seĭ de la 48 şi Eliad a început a calomnia pe toţĭ; că întrebându'l dacă niciunul din capiĭ Revoluţiunĭ n'a lucrat în emigraţie pentru causa sacră Eliad a respuns oftând: Nu frate!»; întrebându'l apoĭ despre uniforma turcească ce purta, ca adiotant allŭ împilătorilor libertăţiĭ Românilor, Eliad i respunse: «că a făcuĭ acéstă pentru duoĕ scopurĭ, unul politic, «pe care 'l va face odată cunoscut lumiĭ, iar «celelalt că *omul sărac trebue a sluji orĭ cuĭ i va plăti*. Atuncĭ l'am «privit, ḑice D. N. Paraschivescu, cu dispreţul ce merita unŭ ast-

Eliade de la 48, ca trădătorĭ, și chiar ca assassinĭ. ([1])

Acestea avândule în vedere D. Bolliac, a scris în *Românul* No. 144 din 1859 articolulŭ întitulat *Critica criticeĭ*, allŭ căruia sens l'am reprodus în prefaça Broșureĭ II, la pag. VIII.

La acestea vom adăoga neconsecințele regretabile alle luĭ Eliad, cu ocasiunea plebiscituluĭ de la 1866; când, în ședinça de la 1 Maiŭ acelașĭ anŭ (Monit. No. 98, pag. 438) a ḑisŭ *că de frica poliţieĭ a votat plebiscitulŭ*; și somatŭ de D. Dim. Ghica a spune adevĕrul, a negat faptul; în fine a votat Prinçul Strein, din preuna cu ceĭ 109 Deputaţĭ din Constituanta, de și anĭ întregĭ îlŭ combătusse în tóte operile sélle.

De vom adăoga la acestea epistolele luĭ Eliad din acéstă broșură, cum și epistolele Golesculuĭ ș'alle Pleșoianuluĭ, credem că D. Eliad fiiul se va încredința

«felu de patriot; și nu l'am maĭ vĕḑut pănă în ḑilele trecute când «a venit în casa Prinçuluĭ Bibescu, unde mĕ aflam și eu. M'am «mirat destul când l'am vĕḑut; căcĭ la 48 îllŭ înegrisse și'l în«gropase în opinia publică... 'Mĭ am adusŭ aminte de vorbă ce'mĭ «ḑissese (la 1855) că *omul sărac trebue a sluji orĭ cuĭ i va plăti*. De «și în casa Bibesculuĭ se aflaŭ persóne maĭ de merit de cât mine «dér eu fui nenorocit căruia Eliad i dete preferinça, și'mĭ întinse «mâna; iar eu ce am strâns în mână? *Un sloiŭ de ghiaţă, ce tre«mura*, negreșit de răcéla ce sufferia în acellŭ moment. N'am ḑis «nimic! L'am privit tot că în trecut și îndată am șĭ plecat!(*)

N. B. In tótă acéstă epistolă D. N. Paraschivescu numesce pe Eliad *El-Iad*; ceea ce ne adduce aminte un post-scriptum al unei epistole a D-neĭ Maria Eliad către Negulicĭ, ce o posedă D. Christofi, scrisă din Hio la 1851 $_7/^{19}$ febr. În acel Post-Scriptum se ḑice că și în gura copiilor resunŭ la 1850 strofa acésta:

(El)—E simplu începutu'mĭ, pronume personal;
(Iad)—Teribil e *sfârșitul*, locașul infernal;
(Eliad)—Dér totul împreună formă omul cel mare
Ce produsse România, spre-a eĭ neatirnare."

[1] Veḑĭ *Issahar*, pag. 86—87. 121—512, 1373—13.

(*) Originalul acesteĭ epistole îl posedăm Noĭ; e la disposiția cellor curioșĭ sau încredulĭ.

pe deplin că părintele seŭ a făcut marĭ greşelĭ politice, pe care istoria imparţială nu le trece sub tăcere.

A! Daca Negulicĭ ar fi trăit pînă la 1866, ca să vaḑă tóte acelle greşelĭ alle luĭ Eliade, de ce mânie sacră nu s'ar fii aprins! Cu ce elocinte cuvenite n'ar fi combătul el acele greşelĭ!

O repetŭ, istoria, după însăşĭ mărturisirea luĭ Eliad, nu póte fi scomotată; atât calităţile cum şi defectele ómenilor politicĭ, istoria este datóre a le înregistra cu imparţialitate; Posteritatea indulgentă póte considera ca *pete în sóre* acelle defecte şi greşelĭ; dér nu póte ascunde acelle greşelĭ, dupe cumŭ nu póte ascunde nicĭ meritile bărbaţilor policĭ.

C. D. ARICESCU.

1875 Maĭ 15.

PREFAÇA

In interesul tinerimeĭ noastre de astă-zĭ, public în a doua ediţiune broşura amiculuĭ nostru **C. D. Aricescu** de fericita amintire. Voesc ca prin acéstă nouă publicare să pun în relief, în aceste momente de grea cumpănă, acele timpurĭ de virtuţĭ antice cu carĭ de pildă **fraţiĭ Golescĭ, Aricescu şi** alţĭ martirĭ aĭ libertăţilor de la 48, au fost pururea înzestraţĭ.

Patria Română recunoscătóre acestor martirĭ, mândră de trecutul eĭ atât de falnic, păşeşte tot înainte rezemată pe braţul viguros al noueĭ generaţiunĭ carĭ nu încetează un singur moment de a se adăpa la isvórele trecutuluĭ nostru atât de măreţ şi atât de glorios.

Tinerimeĭ dar 'ĭ dăruesc acéstă broşură în care va găsi aceea ce ne trebuie la toţĭ astăzĭ: *devotament şi abnegaţiune pentru libertăţile Poporuluĭ Român.*

Nemuritorul **Eliade Rădulescu,** dicea că: „boer e meserie de apărarea ţăreĭ, iar nu nobilitate, căcĭ nobil tot românul a fost în tot-d'auna ca cetăţean de Roma".

Fraţiĭ Golescĭ, boerĭ de rangul I-iŭ, colonelĭ, aghiotanţĭ domnescĭ, cu averĭ marĭ şi cu moşiĭ întinse, s'au lepădat de tóte prerogativele posiţiunĭ lor înalte, au trecut în rândurile poporuluĭ asuprit, şi s'au sacrificat cu trupul şi cu sufletul pentru drepturile ţăreĭ şi libertăţile publice.

La Paris mâncau în casă la dejun brânză şi pâine, numaĭ ca să pótă ajuta pe fraţiĭ lor din esilŭ.

Aceştĭ generoşĭ boerĭ, pentru a uşura nevoile de care sufereau confraţiĭ lor din exil, 'mĭ-au trimis la Constantinopoli un plic cu acte, ca prin mijlocirea sublimeĭ Porţĭ către Fuat Effendi, comisarul otoman de la Bucurescĭ, sá se pótă face un împrumut în ţară cu ipotecă; căcĭ Vódă Ştirbeĭ persecuta realisarea aceluĭ împrumut.

Plicul cu acele acte a stat la posta din Constantinopoli două sĕptămânĭ, până când am putut economisi 100 leĭ ca să plătesc portu.

O dómnă, soţia unuĭ român exilat care frecuenta haremurile Miniştrilor Otomanĭ la Constantinopole, mi-au luat acele acte cu promisiune de a le presinta mareluĭ vizir, în fapt însă m'a tras pe sfóră, căcĭ ia a obţinut de la Turcĭ una sută miĭ leĭ ca gratificaţiune precum şi treĭ miĭ lei pe lună pensiune bărbatuluĭ seu, iar mie n'a voit să'mĭ înapoeze acele acte ca să fac eu ce trebuia să fac prin Marele Vizir Resid-Paşa care nu mi-a refuzat nimica din câte iam cerut.

Această femee care îşĭ făcea trébile cu paguba altora a ḑis Mareluĭ vizir Reşid-Paşa: Alteţă mâine póte să aveţi trebuinţă de sabia luĭ T.... astăzĭ însă aveţĭ trebuinţă de pana luĭ E...

Iată cauza pentru care bărbatu eĭ a zis că: eu **am tras** sabia **contra femeilor!„.**

Scrisorile lor sunt pline de dragoste şi de sentimente nobilé pentru ţéra lor iubită.

Tatăl lor Dinicu Golescu, boer liberal român de la descălecătóre, a dat sprijin luĭ Tudor Vladimirescu la 821 şi şi-au trimis copiĭ în Elveţia, unde şi-au căpătat o educaţiune curat democratică.

Fie bine-cuvêntată memoria lor!

Aricescu poet, maĭ mult spirit de cât materie, care a renunţat în favórea locuitorilor la despăgubirea ce s'a dat pentru împroprietărirea foştilor clăcaşĭ dupe moşia luĭ dotală; Aricescu este acela care fiind prefect la Focşanĭ când muscaliĭ au intrat în ţară a stat nemişcat la

postul sĕu ca sentinelă fidelă a revoluţiunii de la 48 — şi Muscalii voind ca să-l aresteze, el le-a zis:

«**Inapoĭ profanilor voĭ nu sunteţĭ demnĭ ca se vă, atingeţí de un om al libertăţi**»! Muscalii însă, care au ḑis că: şi ieĭ vor face o revoluţiune când le va porunci împăratul i'au adus în Bucurescĭ, şi i'au închis la Snagov.

1892, August I-iŭ, Craiova.

Al. Christofi.

No. 1

Eliade către Negulicĭ

$^{15}/_{27}$ Decem. 1849—Paris

Iubitul meu Domnŭ,

D. Gr. Grădiştènu 'mĭ aratat însemnările ce 'ĭ facĭ că să mi le comunice. Am vĕzut, frate, această idee ca m'aşĭ fi grăbit adică a arăta pe Ghica, şi cu acésta s'ar fi addus desbinarea; am vĕzut zic şi în alte scrisorĭ, carĭ îmĭ dă a înţellege că (acéstă) predomină între D. V. Vĕ amăigţĭ ânsĕ.

Frate! Noĭ avem însărcinarea a susţine pricipele ce proclamă ţérra şi le professaţĭ ceĭ din Brussa în No. de 20, ce ne trimisseră şi 1000 fr; eram datorĭ a vĕ ţine în relaţie despre celle ce se lucrédă pentru sau în contra causeĭ.

D. Ghica se abbucă (s'abouche cu D. Spleni cândŭ era acesta în Constantinopole. Eŭ îl întîlniiŭ îndată după venirea luĭ în Paris; şi aflaiŭ demarşa d-luĭ Ghica pe la începutul luĭ Iulie. După datorie o comunicaiŭ colegilor meĭ, pentru că Locotenenţa séu Comitetul e una, şi n'avém ascunse între noĭ alte lucrurĭ de maĭ mică importanţă, necum acésta.

Comitetul o sciu acésta de la începutul luĭ Iulie; eu vĕ scriseĭ în atâtea rândurĭ, şi nu v'o comunicaĭ, pentru că nu vĕ folosiam cu nimic, Mĕ mustra cugetul că póte maĭ târziu mĕ veţĭ inculpa de ce nu v'am înştiinţat; cu tóte acestea crezurăm de cuviinça a tăcea, şi a face în parte observaţiĭ numaĭ d-luĭ Ghica. Acesta, în loc de a respunde şi a se justifica divulgă

singur fapta sa, calomniindu-mĕ cu uă infamie atât de négră, dându-mĕ în circulare din gură în gură, și din scrisóre în scrisóre, în cât fama ajunse pînă în Bucureștĭ.

Tăcerea mea de la Iuliŭ pînă la 15 Decembre o numițĭ grabă, și graba d-luĭ Ghica d'a eșĭ din principele emigrațieĭ și țĕrreĭ, graba de așĭ divulga singur fapta, și a inventa fabule calomniatóre, aceea rogu-vĕ. cum o numițĭ? Cât pentru mine ar fi remas tăcută, ca multe altele, și accéstă faptă. Când însă începură a mĕ întreba Românĭ, și prin grai și prin înscris, ce am făcut? a cătat a respunde, a cătat a nu maĭ voi sĕ fac parte în comitetu, pînă când nu se va descoperi adevĕrul. Mĕ întrebĭ să 'țĭ respunz, și dacă după atâtea strigĕrĭ morale, mĕ sforțĭ a respunde, grabă o numițĭ Dv. acésta? După care vocabular? După care morală? După care natură? A! fraților! Suntețĭ nedrepțĭ séu copiĭ.

Frate, sĕ vĕ spui de unde vine desbinarea. Cerețĭ de la mine o prudență ș'o răbdare ce am avuto, și Dv. nicĭ odată nu v'ațĭ socotit a o avea. Mișcările fraților, nu se fac cu un om doui; și dacă se fac cu mulțĭ înțelepțiĭ iau cu binele mulțimea, și economisesc patimile, debilitățile umane. Dv. toțĭ cu poporul întreg le ațĭ ațâțat. De câte orĭ țérra, poporul a strigat din nenorocire numaĭ un nume, d'atâtea orĭ s'a făcut câte o despărțire, și s'a răcit câte o inimă maĭ mult.

O popularitate ce se dete maĭ mult unor Eliade, Tell și Magheru, despărți óre-cum pe Golescĭ de aceștĭ treĭ; pentru ce acéstă deosebire? O popularitate ce se dette apoĭ mai mult unuĭ Eliade, isolă pe acesta de frațiĭ și collegiĭ seĭ, Catastrofa, nenorocirea, iar îĭ uni. Veniră la Brașov. Cine vĕ pusse a'mĭ propune să mĕ însărcinațĭ numaĭ pe mine și sĕ'mĭ dațĭ toți aceĭ 500 galbinĭ? Cine vĕ pusese să facețĭ acea dis-

tincție fatală, ce v'am observato de atuncĭ și pe care pînă a nu o sci eu, D. Tell o scia maĭ d'inainte, și D. Bălcescu sĕ sforça să'l facă a crede că vine de la mine? Pentru ce acéstă distincție anti-amicală și anti-democratică însușĭ? Căcĭ cotiturile ru sunt nicĭ odată bune maĭ vârtos unde domină principele egalitățiĭ.

Stetterăm în Paris. Eu firesce, pentru că scriu maĭ mult și v'am scris câte odată, v'am comunicat părerea despre un fond de o gazetá, după cum am comunicato și la câțĭ-va din Românĭ din Paris. Cine vĕ pune după ce ațĭ făcut subscripția, să'mĭ trimitețĭ acestĭ banĭ pe numele și administrarea numaĭ a mea și nu a comitetuluĭ întreg? Astfel se produc răcelele ast-fel se fac desbinările. Pentru că dacá ómeniĭ ceĭ de nimic cred că și eĭ sunt ceva, ómeniĭ de omenie și consecuență de ce să nu crează? Cât de filosof să fie cineva, nu póte a nu fi rănit când se vede desconsiderat. Predicațĭ cu gura unirea, și cu fapta nu facețĭ de cât să isolațĭ obiectele ce credețĭ cá le iubițĭ și le stimațĭ. Nu trebue în celle publice nicĭ amor nicĭ ură peste mĕsură. Păstrați-vĕ amorul cu amicĭ în parte; acell amor ce mi'l arată copilul, socia, amanta, fratele, amicul, mĕ supune de recunoștinçă; nu poci însă a mĕ opri d'al considera ca un foc ce mĕ arde când voi să ess din egoism, și să judic ca filosof causa causeĭ.

Ástea sunt causele răceleĭ și desbinărilor; nu că dóră'mĭ aŭ arătat ceva collegiĭ meĭ, pentru că sunt îndestul de delicațĭ, maĭ presus póte de rivalitățile femeescĭ; însă ómenĭ sunt; și dacă eĭ au fost și sunt delicațĭ a nu arăta rivalitate, cred că s'ar cuveni a se vedea o asemenea delicateță și prudență și din partea celor lalțĭ, spre a nu se arăta cu distincțiĭ.

Am observat încă în scrisorile ce ni s'au trimis din Brussa, în desbaterile ce s'au făcut, și în partea ce ne luară mulțĭ din amicĭ, că se face panegiricul luĭ

Eliade cu atâta entusiasm, apoĭ al luĭ Tell asemenea cu acellaș entusiasm, și când vine la Golescĭ, se trece repede câte-va vorbe, și se uită singura faptă ce nicĭ un Român n'a făcuto; a se espune înaintea mișcareĭ a brava un Guvern, și tótă proprietărimea, dăruind claca și făcênd pe sĕtenĭ proprietarĭ, și pe țiganĭ liberĭ proprietarĭ, Astea, când se fac și se vorbesc cu entusiasm despre alțiĭ, adduc răcélă, și sémănă cotteriĭ, tarafurĭ.

Eu, zeu, nu mĕ mir de ce din Golescĭ s'au răcit asupra mea; mĕ mir cum uniĭ maĭ pot să facă causă comună cu ceĭ ce preferă a mĕ distinge.

Judică bine ca om, frate; și că om ce studie; și cred că veĭ afla juste observațiile melle.

A revedere! Salutare și frăție. (1)

Eliade

Aceste observațiĭ le fac dumitale, ca unuĭ din ceĭ matori și înțelepțĭ; utilisésă-le, și nu le divulga. Aratăle și d-luĭ Zossima.

No. 2.

Eliade către Negulicĭ

1850 Febr. 14/26 Paris

Iubitul meu Domn

Am priimit scrisórea din Ianuarie, cum și celle scrise din partea tuturor. Imĭ pare bine cum aĭ lucrat și aĭ nivelat multe pe principele egalitățiĭ. Vĕz ca ai simțit scrisórea mea, și pe acelleașĭ cuvinte îmĭ facĭ și D-ta observațiile asupra greșelelor mele. Alle melle mărturisesc, și așa ne putem îndrepta; pe ale altora însa nu pot sĕ le iau asupră'mĭ; căcĭ e o nedreptate către mine însumĭ, și eu sunt un individ, un om,

(1) Originalul îl posedă D. Al. Cristofi.

Am greşit de m'am adresat la uniĭ şi am uitat pe alţiĭ; însă nu astfel, ci 'ĭ am uitat. Nu ţiu copie după scrisorĭ, căcĭ n'am timp, şi nicĭ nu sciu pe cine am uitat. Asemenea greşéle însă sunt marĭ in principul bătrîn şi putred când mulţĭ cătă favórea unuia; iar nu în principul nostru şi al luĭ Dumnezeu, când unul se cuvine a căta favórea multora. Uetul lumiĭ în ţară îmĭ făcu inemicĭ şi addusse desbinărĭ. Distincţiĭ maĭ în urmă răciră pe alţĭ, şi nu sciu dacă pînă în capăt vor remânea G......i (1) cu noĭ. Nu le am greşit nimic, nu ne-au greşit nimic; însă n'ar perde lumea nimic de ar muri amicul tĕu. Va veni şi ora aceea, şi va scăpa lumea de mine şi de multele'mĭ vechierĭ.

Despre broşură sĕŭ *Mémoire Justificatif*, étă cum e lucru; când am ajuns în Paris era făcut; se pusesse şi sub tipar; la ultima seanţă am apucat, când am putut, în ce era netipărit, se facem a se scóte câte-va espressiĭ tarĭ asupra Turcieĭ, ce le susţine Rosetti şi Compania.

Eŭ n'am subscris pe nimenĭ de cât pe mine, pentru că nu am cutezat să iaŭ ast drept. Mulţĭ din ceĭ subscrişĭ s'aŭ supărat, cu dreptul, ca D. Aristia. Au oamenii copiĭ, soţiĭ averĭ în ţéră, unde ardŭ a se renturna; şi acea subsemnătură 'le agravă reul. Eată şi causa cum s'aŭ subscris maĭ mulţĭ, cum le aŭ venit în minte.

Protestul căta să se dea în numele ţĕreeĭ, ca să aibă o putere cam formala; căta să'lŭ subscrie alleşiĭ odată aĭ ţĕrreĭ; cugetul le era să derapene acel chipu de legalitate; noĭ o vedém şi a o apăra deveniam ridiculĭ; semăna băbărie la mirŭ; şoptia ómeniĭ. A. Golescu negru, cum mi se pare mie şi luĭ Tell, pusse pe lângă numele nóstre şi altele câte iĭ veni în minte, numaĭ se fie el ceva, şi nu Locotenenţa. Acelŭ mémorie

(1) Negreşit, Golescĭ,

EDIT.

séŭ protestŭ ânsĕ e una cu nimica: căcĭ, sunt ómenĭ ce îșĭ négă numele, și vor și protesta la timpŭ. Astfel făcu politiciĭ noștriĭ. Nicĭ o hârtie nu le e valabilă. De pomenim ânsĕ în relația demissieĭ nóstre și de dênsul, este că relația e din partea a treĭ, iar nu a unia. Nicolache a luat parte la facerea acelluĭ mémoire (cum) și Stefan; și căta a se vorbi și despre dînsul. Fă frate, cum noĭ ceĭ maĭ maturĭ să remânem càțĭ suntem de acelleașĭ principe, trașĭ d'oparte din jucăriile copillărescĭ, toțĭ simpliĭ emigrațĭ. Astupați-vĕ urechile, numaĭ cercetațĭ ce facŭ ceĭ l-alțĭ, nu le maĭ comunicațĭ ce facețĭ; sĕ înceteze certele. Ne scrim și ne cunóscem.

Nu v'am respunsŭ collectif din partea a câtor treĭ, ca să încetede corespondința formală. Unul singur către unul séŭ către toțĭ aĭ noștriĭ, am aflat maĭ de cuviință. Așa se adressa și Apostoliĭ în sărăcia și frăția lor:

«*Fiiulle Timotheŭ, séŭ fraților!*»

Citițĭ cu luare aminte foițele de gazette ce vĕ trimiț; voĭ urma astfel. Vĕ voi fi agent vĕ voĭ însciința despre tot ce fac la timp. (1)

A revedere! Salutare și frăție.

I. Eliade.

No. 3.

Eliade către Negulicĭ.

1850 Sept. 27.—Paris

Amantul meu Domnŭ,

Am priimit scrisórea D-le din 14 Aug. Vĕd, frate, că toțĭ mĕ credețĭ plecat, și din asta mi s'a făcut o mare amestecătură, întocmaĭ ca Dumitale. Peste 40 de dille n'am luat scrisorĭ de la mimenĭ. D-ta aĭ rupt piedica. Sciĭ, frate, că amiciĭ din Brussa subscrisesseră

(1) Originalul la D. Hristofi.

1500 lei pentru D. Tell și mine. Din banii aștia n'am priimit de cât în ajunul plecării D-v. 700 fr. din care am dat 500. Pe speranța cellor lalți ce era sĕ 'mĭ vie, socotind câte 750 leĭ pe lună, m'am angajat la cheltuele pentru Românĭ. 'Iam abonat pe al duoilea trimestru la *Semaine*; am luat asupră'mĭ tipărirea broșureĭ luĭ Real, care m'a costat 500 fr. cu lithografia am împuternicit *Ligua*, am pus sub tipar *impresiile unuĭ Proscrisu*, tóte; adică am hotărît ca orĭ ce 'mi aŭ offerit Românii pentru mîncare, să întorc înapoĭ cu ostenélă și cu publicațiĭ pentru Românĭ. Astea toate, cu alte cheltuele de porturĭ de scrisorĭ și de broșure, m'aŭ băgat în datoriĭ marĭ; pentru mine, un individ ânsĕ, nu trec peste suma banilor promișĭ, câte 750 fr. pe lună.

Réal a pismuit pe Carpentier, a avut să 'l încurce cu poliția, să'l facă a cede *Ligua*, vĕḑênd că are dreptate Carpentier, și că cestălalt semănă a mușar, cu ast-fel de purtărĭ și amenințărĭ; și maĭ vîrtos că prin Gazetta Le *Credit* 'mĭ a divulgat cu finețe numele, că sunt autorul Protectoratuluĭ; cum iar cu finețe s'a încercat a divulga că D. Tell ar fi autorul uneĭ scrisori din Atena. M'am desfăcut de dînsul M'a tras la judecată; s'a făcut însă de rîs. Artistul Etex l'a dat afară. Fauvety numaĭ póte să'l vaḑă. Eu ânsĕ a trebuit să plătesc tóte datoriile pe la gazette și tipografii din baniĭ ce'mĭ a trimis nevasta, a plăti la birt mâncarea și a pleca. Am rĕmas fără banĭ, pentru că ceĭ din Brussa, creḑêndu-mĕ plecat, nu'mĭ aŭ trimes baniĭ promișĭ.

Am scris o scrisóre D-luĭ Tell, unde îĭ vorbesc de multe. Când îl veĭ vedea 'țĭ o va citi.

Aci s'aŭ adunat Româniĭ, unde aŭ luat parte și Golesciĭ, și aŭ ales un Comitet de treĭ, D. Brătianu, Balcescu (N.) și Mălinescu. Eŭ și Grădișteanu, și cățĭ va de peste apă, nu s'aŭ dus la alegere. Astăḑĭ audŭ că

s'aŭ desbinat. Protesteaḑă ceĭ mai mulţĭ, şi nu vor să'ĭ recunóscă; numindu'ĭ dictatorĭ.

N'am vrut să trimit D-luĭ Tell la Athena cóllele astea din *Proscrisul călătorĭ*, socotind să nu'ĭ facŭ vre o bellea. I le trimit prin D-ta. Citesce-le, şi te rogŭ fă ca să'ĭ intre în mână.

In urma descoperireĭ complotuluĭ (1) Mavru-Câmpinescu (2) din Bucurescĭ, s'a descoperit că spre munte făcea propagadă cu numele luĭ Stefan; şi Achmet-Efendi, comisarul din Bucurescĭ, scria luĭ Sefeli că în judeţele despre Dunăre se făcea propagada în numele meŭ, ḑicând că sunt în Bulgaria cu rebeliĭ. Achmet întrebă pe Sefeli unde mĕ aflu eŭ?

Am făcut astă scrisóre către Românĭ, şi am trimiso în ţearră.

Te sărut (şi) te înbrăţişez (3)
A revedere.

I. Eliade

Sărută pe D.D. Christofi şi Duca în locul meŭ.

Scrie la Românĭ să'mĭ trimită banĭ. Nu v'am maĭ abonat nicĭ la *Pressa* nicĭ la *Semaine*, că n'am banĭ.

No. 4

Eliade către Negulicĭ (4)

fără dată (5)

Şcumpul meŭ Domn,

Am priimit cu mulţumire rîndurile Dumitale pe scrisórea cumnatuluĭ meŭ Costache, Am vĕḑut câte îmĭ scriĭ despre baniĭ din Brussa. Eŭ, frate, n'am nicĭ o pretenţie. Când mi s'aŭ promis aceştĭ banĭ nu 'ĭ am refusat, pentru ca era de la ómenĭ ce professa acelleaşĭ

(1) Ce complot? Ar fi trebuit să producă probe.

(2) Negreşit, Campineanu.

(3) Originalul la D. Hristofi.

(4) D'asupra ascesteĭ scrisorĭ se citeste aceste cuvinte, scrise cu creionul de D. Hristofi:

«Acéstă scrisóre a provocat respunsul luĭ Negulicĭ, care s'a publicat» în *Românul* (No. 22 pe 1860).

[5] Din respunsul luĭ Negulicĭ ce urmésă, acéstă epistolă trebue se fie dupĕ la începutul anuluĭ 1851.

EDIT.

principe ca mine, și pentru carĭ așŭ fi făcut și eŭ ce aŭ făcut și eĭ pentru mine. Am ḑis că'i primesc pentru hrană, și'ĭ am destinat pentru causă ; pe speranța lor am intrat în datoriĭ ce nu le potŭ plăti acum, și stau de facŭ alte datoriĭ, pînă să potŭ pleca a mĕ vedea odată cu copiĭ. De s'aŭ lăsatŭ ómeniĭ de cuvêntŭ, séu daca fie care are cuvintele selle de a sĕ lăsa, eŭ nu pretindu nimic; atâta spuiŭ că câțĭ banĭ mi s'aŭ trimis, întreit am cheltuit eŭ pentru ca să cunóscă lumea ceva patria nóstră, iar nu patrioțiĭ, De eram om maĭ vanŭ, puteam tipări maĭ ânteiŭ istoria revoluțieĭ, care în orĭ ce pagine, orĭ cine va scrie, cată să dea cu nasu de mine, orĭ să mĕ laude orĭ să mĕ înjure.

Am publicat Protectoratul, Constituția, articole în gazette, Impressiile unuĭ proscris, broșura luĭ Réal, unde nu se vorbește de cât de Romanie, de drepturile, datinele și pățirile eĭ. Am cheltuit în două căllătoriĭ la Londra, nu boieresce ca alțiĭ, ci apostolesce ; ânsĕ fie care căllătorie a costat, și ducerile melle îșĭ vor da effectele.

Să nu credĭ, frate, că am fost vre odată dificil a auḑi adevĕrul ; și acum sunt și maĭ applicat a'l auḑi cu bucurie. De ce să nu ni'l spuie amiciĭ, și să'l asteptăm de la inamicĭ? Nu 'mĭ a plăcut ânsĕ demoralisația, urîta deprindere de a numi adeverŭ când îĭ pomenesce cineva de soție și de mumă, și de tot ce se cuvine a venera ș'a protege în lume. Sunt ómenĭ cari, daca aŭ încinsŭ sabia spre a se batte cu inemiciĭ patrieĭ, cred că aŭ dreptulŭ a se apuca la lupta dréptă cu femeile. Nu'ĭ am lăsat să se întindă pînă acolo; nu că dóră femeea, ca parte debilă și maĭ sacră, póte perde ceva din asemenea vorbe nesocotite, ci pentru că mie 'mĭ e rușine a numi frațĭ asemenea ómenĭ puținŭ la suffletŭ.

D'aci încolo mĕ cunoscĭ, am trăit împreună; 'mĭ aĭ spus câte aĭ socotit; și 'țĭ am spus și eŭ asemenea.

Am vĕḑut scrisórea ce scriĭ D-luĭ Grădiştén u; să nu 'ţĭ paie rĕu cà'mĭ a arătato, pentru că omul mè cunósce, şi scie çă vĕḑênd-o căuta să te stim maĭ mult; a vrut să facă un serviţiŭ la duoĭ amicĭ. Am vĕḑut într'ênsa un om mator şi voitor de bine al meu. Am întrebat pe Grădisténu să 'mĭ arate în ce m'am abătut, pentru că el îmĭ cunósce şi cugetele şi viaţa, şi veghierile maĭ bine; séu că nu scie şi el séu că nu voiesce să'mĭ spue. Eu nu sunt, frate, om infailibil, şi nicĭ nu m'am dat de astfel; îmĭ cunosc singur multe abaterĭ; însé comparându-mĕ cu capacităţile şi mediocrităţile Franççieĭ şi altor emigraţiĭ, nu vĕḑ nicăirĭ nicĭ ostenelele, nicĭ sacrificiurile, nicì umilinţa mea. De m'am umilit atât veḑ că am greşit; pentru că de facém ce fac Francesiĭ şi alţĭ emigraţĭ, era să fac a suna pressa Parisuluĭ de mine; şi sunând de mine suna de un om al Românieĭ. N'am făcut, căcĭ n'am vrut; şi de voiŭ voio acum, veĭ vedea ce se face.

Eu m'am stricat cu Real pentru nisce rîndurĭ ce a publicat în broşura luĭ în favórea uneĭ mame cu cincĭ copiĭ de gât, ce l'am fost rugat cu stăruinţă a nu le publica.

Pleşioĭanu îmĭ scrie şi mĕ critică de epistola mea cu No. 1, ce am trimis în ţéră; şi mĕ critică că paragraful 3, colóna I-a, va să ḑică că eu am făcut revoluţia!!; şi că mĕ laud singur. De aşĭ fi voit a mĕ lăuda, n'avém de cât a tipări maĭ ântêiŭ istoria revoluţieĭ; n'avém de cât să mĕ duc séu să puiŭ pe cineva a se duce la redacţia Dicţionaruluĭ de bărbaţĭ ilustriĭ contimporanĭ. Materiă căuta aştĭ ómenĭ.

Eu n'am scris acea scrisóre în ţéră de florile măruluĭ, stând pe saltea; este scrisă după descoperirea unuĭ complot urḑit de Ruşĭ, şi aruncat asupra oamenilor mişcăriĭ din 1848, şi maĭ vîrtos asupra mea, ce mĕ ḑicea în Bulgaria, şi asupra Golesculuĭ (ce) îl ḑicea în Transilvania. Acea scrisóre nu e apropos de bottees, e o apologie la o acusaţie gravă.

Când dice cineva din chiar senin că e *onestŭ*, îţĭ vine să nu'l credĭ; când e însĕ acusat că e fur sau tâlhar, dacă va omul să învederede că e om onest, în tóte apologiile este iertat a spune ceva din viaţa sa. Eu, ca să arăt că nu putém fi nicĭ instrumentul nicĭ dupa (la dupe) Ruşilor, am spus în câte-va rîndurĭ ce am făcut în treĭ decĭ de anĭ.

De ereaĭ acusat D-ta, eraĭ să spuĭ ce aĭ făcut D-ta. Pociŭ să facŭ în favóre saŭ pentru hatîrul unuia şi altuia ca eŭ să nu fiu eu? Citesce, te rog, paragrafnl 3, colóna I-a, să vedĭ unde se vorbesce acolo ceva de Revoluţie, de cât de lucrările mele de 30 de anĭ?

Dacă ar judeca ómeniĭ astfel câte citesc, şi dacă ar pricepe astfel, numaĭ este de mirare pentru ce au condamnat pe Socrate şi pe Christ. Pentru ce să maĭ aştept eu injuriĭ de la inemiciĭ ţĕreĭ, când fraţiĭ ce se dic fiĭ adevĕraţĭ aĭ eĭ mĕ condamnă? şi fie care cum îĭ vine. Cumnatu meu îmĭ scrie că aşĭ fi scris eu nisce scrisorĭ la Brussa la Româniĭ din partea ceelaltă!! Citesce'ĭ scrisórea ce'ĭ am respuns.

Istoria revoluţieĭ de se tipărea făcea un mare bine causeĭ nostre, şi nu ajungea să surprindă Russia buna credinţă a Europeĭ. Apoĭ tótă lumea scie revoluţiile Italieĭ, Germanieĭ, Ungarieĭ; tótă lumea a primit bucuros şi fanfaronade drept adevĕrurĭ; şi principele unuĭ popolŭ atât de înţelept şi crestin ca al nostru, mişcarea luĭ, spiritul ce l'a mânat, niminea nu'l cunósce. Istoria, frate, e ca şi un tablou istoric. Poţĭ depinge un tablou istoric fără personage? Poţĭ face o dramă fără actorĭ? Bine am făcuto? Unul dice că, în loc de nume propriŭ, să puiŭ A. B. C... să fac algebră. Când am citit câte-va pasage, Pleşioianu s'a făcut foc, de ce să dic că în timpul reacţieĭ Olténieĭ s'a trimis Magheru, ca membru alŭ Guvernuluĭ provisoriŭ, guvernatorŭ al Oltenieĭ şi cap al ostiriĭ; căcĭ D. Pleşioianu n'a fost subalternul luĭ Magheru. Pociŭ eŭ, frate, să

schimb decretul (1) a fi altfelŭ? Pociŭ face o erórе atât de sistematică, al căria efect să nu fie de cât ca să arăt că era cea maĭ mare anarhie în țéră? că O'tonia se guverna de douĭ șefi? Ca guvernator sciŭ că era Magheru. La câmpul luĭ Traian sciŭ că avea de cap pe Magherul ce disposa și de pandurime, și de dorobanțĭ, și de artilerie, și de regimentul pédestrimeĭ. Locotenența luĭ Magheru scria, Căimăcămia luĭ Cantacuzino luĭ Magheru scrise să desfacă câmpul, etc. Eu iubesc pe D. Pleșioianu, póte maĭ mult de cât pe Maghieru; însĕ asemenea minciunĭ nu pociŭ spune. Devotamentul Pleșioianuluĭ, abnegați'a-sa, energia, tóte le am vĕḑut; este unul din începătoriĭ revoluțieĭ, și capul unuĭ regiment ce a susținut Constituția și ordinea, după ce a proclamato cu compania sa. Astea nu se ascund; însă nicĭ nu pociŭ calomnia mișcarea că a fost anarhiă. Cadru istorieĭ este de un volum, mĕ mărginesc a spune fapte și documente. Unde vine ocasia fie căruĭ, spuiŭ cât bine aflu; însĕ nu pot consacra pentru fie care personagiu maĭ mult de cât iartă cadrul, bunul simț și opinia publica. Eu am scris de toțĭ, nimenĭ de mine. Nu pociŭ însĕ cheltui și cu tipărirea pagineler ce se atinge de fie care; prin urmare am scris la toțĭ câțĭ au dreptul a trece în istorie că n'am uitat nimic din câte aŭ făcut; însă tótă paginea costă francĭ în Paris; de vor trimite analogul, se vor tipări cum s'au scris; dacă nu, vor trece maĭ întrécât maĭ în prescurtare, să facem loc documentelor și ómenilor ce pe tótă ḑioa era pe scenă. Bine séu rĕu, înbrăcațĭ cu mantie albă séu în ghebă, legațĭ sau cocoțațĭ, închișĭ prin bordee séu dușĭ cu trăsnete și plesnete, ca la basmu cu cocoșu roșu... Lamartine îșĭ spune și câte bucle blonde îĭ didese Dumneḑeu, de semĕna ca un Cupidon. Louis Blanc, Ledru Rollin, spun câte și maĭ câte; și dacă îĭ întrebĭ de ce scriŭ așa, îțĭ

(1) Ar fi trebuit citat No. din Monitoru unde s'a tipărit.

respund că tot omul e dator singur aşi face un nume, şi să nu aştepte de la alţiĭ; cum nu sunt alţiĭ datorĭ să'l îmbrace, asemenea nu sunt datorĭ nicĭ a'ĭ face numele. Să scrie dêr fie care pentru sine, a se apăra, a se înălţa maĭ sus, a se face cunoscut, interesant, numaĭ să nu spuie minciunĭ. Minciunĭ nu am spus; şi din adevĕrurĭ am lăsat multe. Unde vorbesc de Eliade, este că nevoia mĕ face să puiŭ pe actor pe scenă. Acum mĕ căesc că n'am spus tóte. Starea câtă am avuto s'a dus ca pulberea; să 'mĭ las şi numele în batjocora Rosoţilor şi Sarsaililor, tuturor invidioşilor şi nemiruiţilor, şi neduşilor la Biserică. Rĕu am făcut de am lăsat. Cine scrie, să scrie, să nu ascundă istoria, să nu o prade, să n'o fure. Nu'mĭ au iertat fraţiĭ nicĭ propoziţia D-tale cu a luĭ Rucăreanu şi Duillie, când 'mĭ aţĭ ḑis să mĕ trimeteţĭ şi să'mĭ daţĭ banĭ a veni să pledeḑ causa; nu 'mĭ au iertat nicĭ 1000 de francĭ ce a trimiso la treĭ inşĭ pe numele meŭ, nicĭ ceĭ 2200 fr. ce 'ĭ aţĭ trimis tot pe numele meu; cum or să'mĭ ierte scrierile ce vorbesc singure de mine, fără a vorbi eu? Culpa însă nu e a mea, pentru că muncesc şi nu mĕ preâmblu. Cum creḑĭ D-ta că or sa'mĭ ierte rîndurile luĭ Réal, epistola No. 1 din ţéră [1] când vorbesc ca mine, iar nu ca dênşiĭ, iar nu cum ar fi dorit D-lor? De 'mĭ ar întórce faţa toţĭ, eu tot o să cuget ca mine; nu pociŭ cugeta cu capul altuia. Asta sunt; etern însĕ nu sunt, Voiŭ scăpa, şi vor scăpa; de scrieriie mele însĕ nu vor scăpa.

Salutare şi frăţie [2]

I. Eliade.

[1] Veḑĭ acea epistolă în broşura întitulată Epistole şi acte ale oamenilor mişcăriĭ române din 1848, de I. Eiiade. — Paris, tipografia luĭ Préve et C-nie — Strada I. Rousseau, 15.

(2) Originalul în epistola ce urmésă îl posedă D. Al. Hristofi. Veḑĭ respunsul luĭ Neguliciĭ, care urmésă.

No. 5.

Negulici către Eliade

1851, Februarie 21-5.—Constantinopole.

Domnul meu

Rěul ce cine-va însuşĭ îşĭ face, nimenĭ nu póte se i'l facă. Rěul ce însuţĭ îţĭ facĭ, nimenĭ nu póte se 'ţĭ facă. Calomniile rămânéu calomniĭ, acusaţiile remânéu asemenea calomniĭ; şi cu cât unele şi altele erau maĭ tarĭ, cu atât amiciĭ se strângéu înprejurul d-tale şi te apărau.

Am priimit scrisórea d-tale spre respuns la celle însemnate de mine în scrisórea D-luĭ C. Alessandrescu şi la scrisórea mea că D. Grădişteanu, căruia îĭ mulţumesc că'ţĭ a arătat'o; asta'mĭ era şi intenţia. Scrisorile democraţilor cată se fie aşa cum să se pótă şi publica.

Am vězut, cu o durere indefinissabilă, coprinderea scrisoriĭ d-tale; şi măcar că după ce 'mĭ zicĭ că, acum aĭ fi aplicat maĭ mult de cât tot déuna a auzi cu bucurie adevěrul, mai alles de la un amic, că nu eştĭ infailibil, şi nicĭ că te-aĭ dat de ast-fel, te contrazicĭ apoĭ, şi te declarĭ de infailibil; zicând:

„De 'mĭ ar intórce faça toţĭ, eu tot o să cuget ca mine; nu poci cugeta cu capul altuia...» ; ceea ce sémănă o sfidare şi un congediu ce daĭ tuturor. Am însă o datorie de împlinit către mine, către Patrie şi către d-ta: către mine, pentru că văzui că nu mě cunoscĭ; către patrie, pentru că Patria are nevoie pînă de cel maĭ din urmă din fiĭ eĭ, cu cât maĭ vârtos de d-ta ; pentru că'ţĭ sunt amic ; şi pentru că cum ḑisei, reul ce singur îţĭ facĭ, nimenĭ nu póte se ţi'l facă.

Multe am să'ţĭ spui, d-le Eliade; multe, cum de la nimenĭ póte n'aĭ auzit nicĭ veĭ auḑi, afară numaĭ póte de la inemicĭ; dér p'aceştia nu'ĭ credĭ; çu tóte că a-

visurile inemicilor sunt de multe orĭ celle maĭ favorabile pentru îndreptarea nóstră, décă am ști a profita de elle. Am să'țĭ spui cum î'ĭ facĭ reul ce 'țĭ'l facĭ. Dér, mai 'nainte de a'ți spune cum îțĭ facĭ acest reu, cată se'țĭ spui întâi cine sunt, ca sa știĭ cine 'țĭ vorbesce; căcĭ îmĭ mărturisescĭ că nu maĭ cunoscut.

Eu maĭ ântâĭ sunt Român, prin urmare am amor propriu național. Multe nu sciu ; Românul din nenorocire multe nu scie; dér sciu una și bună: o dreptate sântă și eternă.

Sunt democrat, prin urmare adevĕrat creștin. Principiile 'mĭ sunt: Dreptate-Frăție-Datorie; séu: „Fă altuia ceea ce aĭ voi se'țĭ facă și ție altul."

Catre acéstă, maĭ sunt și amicul d-tale; să vezĭ însă ce fel de amic.

Sunt două felurĭ de amicĭ, sau mai bine treĭ: uniĭ carĭ ne lingușesc și ne laudă tóte abaterile nóstre din linia cea dréptă a virtuțiĭ și a principelor eterne de adevĕr; tóte defectele nóstre, tóte viciurile nóstre, seu pentru că sunt eĭ singurĭ corupțĭ, și prin urmare le plac, sau pentru că sunt neghiobĭ și li se par perfecțiĭ, sau pentru că sunt perfidĭ și ne esploată, sau pentru că sunt fanatisațĭ și orbițĭ de vr'un merit óre care. Aceștia sunt maĭ reĭ de cât ciuma, și din nenorocire aceștia sunt ceĭ maĭ mulțĭ la numér. Alțĭ carĭ, de și recunosc cu durere greșalele sau patimile nóstre, și ar vrea póte să'șĭ dea viața pentru îndreptarea nóstră dar stima profundă ce au pentru niscaĭ merite eminente ce se întâmpla se avem, și o temere póte rĕu cugetată, nu cum-va observațiile lor, în loc se producă un bine, se aibă un resultat și maĭ reu, îĭ fac indulgențĭ, și'ĭ împedică de a ni le face cunoscute; sau și de ni le arată nu ni le combat, nu ni le condamnă. Pe acestia îĭ pui în categorie mamelor care, prin prea mult amor, îșĭ fac nenorocițĭ pe copii lor.

Sunt alți cari, cu cât vor descoperi în amicul lor

vre un merit maĭ sus de comun, niscai sentimente generóse, o credinţă, un adevĕr, (de care eĭ-înşuşi se fie fanatisaţĭ), unite cu capacitate de a le susţine cu demnitate, prin vorbă prin pană, etc. şi de se va întâmpla apoĭ ca acest amic sĕ'şĭ ia şi sarcina de a fi apóstulu' acelleĭ credinţe, accluĭ adevĕr, şi a le susţine şi prin fapte, cu atât aceştia sunt implacabilĭ şi neertătorĭ la abaterea de la principele acesteĭ credinţe, acestui adevĕr. Sunt implacabilĭ, ḑic; pentru că atuncĭ acest barbat nu maĭ este al seu, ci al principelor al căror apostol s'a făcut. Eu numaĭ p'aceştia îĭ numesc amicĭ adevĕraţĭ; şi în adevăr, cererile lor nu sunt numaĭ în favórea acelleĭ credinţe comune, dar şi în favórea şi chiar în gloria personală a amiculuĭ lor.

Eu, D-l meŭ, sunt din numĕrul acestor fel de amic. Ca ast fel de amic, te-am iubit, te-am stimat, te-am respectat, te-am venerat chiar, pentru meritele D-téle şi pentru că consideram în D-ta demnul apostol al credinţeĭ melle, al credinţeĭ naţieĭ melle, şi gloria eĭ viitóre. Când ênsă am vĕḑut abaterĭ carĭ anunciă patimele celle maĭ deplorabile, abaterĭ de la linia cea dréptă a virtuţiĭ de democrat; abaterĭ în fine care pot se fac rĕu causeĭ, şi se'ţĭ inegréscă numele de care, ca Românŭ, eram mândru, gelos, şi care nume acum nu este numaĭ al D-téle; şi maĭ maĭ alles când am vĕḑut scrisórea D-télé. o! atuncĭ, atuncĭ o mânie sacră a coprins sufletul meŭ..... şi 'mĭ am ḑis: «Cată se 'mĭ împlinesc datoria de amic adevĕrat; şi conform cu sentimentele melle de român şi cu religia mea de democrat, cat, sĕ'l trag după rîpă prăpasteĭ unde véd că a căḑut; se'l apuc din tóte puterile, sĕ'l apuc cu un braţ viguros, chiar de'ĭ aşĭ rupe braţul de care 'l voi apuca! Asta voi sĕ fac prin această scrisóre. De voi reuşi în acéstă grea întreprindere, va fi un mare bine; de nu voi reuşi cel puţin îmĭ va fi consciinţa liniştită că 'mĭ am împlinit o datoriă sacră. Dér ca

să nu 'ţĭ par prea aspru, prea din topor, şi fiind că am se intru în maĭ multe amanunte, cată se'ţĭ maĭ spuĭ că, până la priimirea acesteĭ scrisorĭ, adică pînă când te credém apostol, nu numaĭ al suzeranităţiĭ Porţiĭ şi al autonomiєĭ ţĕrieĭ, dér şi al doctrineĭ luĭ Christ; căcĭ fără acéstă, singurul adevĕr etern şi fecund, totul este miserie, totul este minciună,—credém şi abaterile D-téle de la acéstă doctrină numaĭ ca nişte abaterĭ din scăpare din vedere; şi le scuzam, ḑicându-'mĭ: «om fără óre care imperfecţiiĭ, fără óre care debilitaţĭ, este forte rar!» Şi 'mĭ maĭ ḑicém: D. Eliade şi le rescumpără, şi le acoperă cu prisos prin celle lalte calităţĭ eminente ce posedă. De la scrisóre încócĭ ânsă, tóte 'şĭ aŭ luat o altă culóre, un alt aspect; tóte se esplică alt fel.

Scrisórea D-tale, D-l meu, este o professie de credinţă, de care sufletul fie-căruĭ amic şi patriot adevĕrat, şi cu abnegaţie democrat, cată se se revolte, şi sĕ o respingă din tóte puterile, şi sĕ o condamne ca pe o profesiune de credinţă diametral oppusă cu principele democratuluĭ şi pe care resumĭ în aceste vrobe: «a scrie dér fie-care pentru sine, „a se apăra, a se înălţa maĭ sus, a se face cunoscut, interessant; numaĭ „a nu spune minciunĭ.“ care va se ḑică, egoismul pe faţă! plapoma pe faţă! Ce! ast fel au fost principele D-tale? Ce! numaĭ o ambiţie bassă şi vulgară, care caută numaĭ egoismul, renumele, onorĭ, sgomot, avantagiurĭ, resplăţĭ, au fost şi sunt forţa motrice a faptelor D-tale? iar nu ambiţia acea nobilă, înaltă, care caută numaĭ binele pentru că este bine? Ce! Asta este doctorina luĭ Christ, a Aposturilor? Asta este doctorina democraţilor?....» A scrie fie-care pentu sine, a se apăra, a se înălţa maĭ sus, a se face cunoscut, interesant etc. etc. Vaĭ! ce am ajuns sĕ vĕḑ! Si de la cine?.... Au dóră n'aĭ citit, séu au dóră aĭ uitat ḑivinul discurs de pe munte, D-ta care ḑici că ne-aĭ

esplicat Evangelia? Vaĭ! ce revelaţie înfiorătóre! ce desillusionare penibilă!...Cu cât citesc şi recitesc scrisórea D-tale, cu atât mĕ înfiores maĭ mult şi mĕ desesper; şi cu atât sufletul meŭ încércă o anevoinţă mare şi durerósă de a crede a fi scrisă de mâna'ţĭ, şi în staré-ţĭ normală!... Vaĭ! acum cred că ar fi ḑis şi aĭ fi scris ca D-na Eliade să se ocupe numaĭ de interesele D-vóstră particulare; şi acum îmĭ esplică cum de nu s'a făcut nimic şi pentru familia D luĭ Tell niciĭ pentru D-niĭ Golesştĭ.... Vaĭ! acum văḑ şi 'mĭ esplic pentru ce stăruieştĭ D-ta cu atâta ardoare pentru tipărirea *Istorieĭ Revoluţinneĭ*! Pentru case puĭ personagele pe scenă, după cum ḑicĭ, şi jutificaţia 'ţĭ este prea naturală şi logică: tabloŭ saŭ dramă fără personage nu se poate, Vaĭ! acum îmĭ esplicŭ pentru ce atâtea laude de fapte maĭ pre sus de adevĕrŭ, şi atâtea plângerĭ de sacrificiurĭ incalculabile!.........Dar ce! aŭ dóră dintr'o istorie cu basmul cu cocoşu roşu, precum o numeştĭ singurŭ atâtŭ de bine, creḑĭ D-ta că va trage vr'un folos nenorocita nóstră Patrie? Si au dóră dintr'ast fel de laude şi plângerĭ creḑi D-ta că 'ţĭ veĭ face un nume mare? Nu, D-l meŭ; nu! Eu crez cu totul din contra. Crez că se va desconsidera şi se va ridicularisa frumósa mişcare a naţieĭ cu donchişonadele, fanfaronadele şi miseriile nóstre; «cu mantaoa albă (pe care «acum 'mĭ o esplic), cu ghebă legaţĭ séu cocoţaţĭ, închişĭ «prin bordee, séu cu trăsnete şi plesnete, ca la basmul cu «cocoşu roşu».

Ceea ce este necessariŭ se scie Europa, pentru ca, Russia se nu'ĭ pótă surprinde buna credinţă, după cum ḑicĭ, este, în puçine vorbe, drepturile eĭ; şi e interesul póte ênsuşĭ şi viitorul chiar al Europeĭ ca aceste drepturĭ sĕ fie odată recunoscute şi proclamate de întréga Europă; câtŭ despre istoria mişcăriĭ, este destul pentru acum sĕ o cunóscă Europa numaĭ în genere: principele eĭ, spiritulŭ eĭ, tendinţa eĭ, frumuseţea eĭ;

moralitatea, indulgența și înțelepciunea esemplară a poporului romên în treĭ lunĭ de esercițiu al suveranitățiĭ luĭ; căcĭ nu guvernul a ținutŭ buna ordine, dupa cum dicĭ D-ta, nu sciŭ acum în ce publicație; ellŭ nicĭ n'avea mijlóce; ci popolul a ținut-o. Guvernul și ómeniĭ revoluțieĭ aŭ făcut multe greșelĭ, carĭ din vanitate și din ambițiĭ personale, cari din puținătate de sufletŭ, cari din necapacitate și nepătrundere, cari apoĭ și din rea credință și din arriéres-pensées ; numai populul singurŭ, care nu era mișcatŭ de nicĭ o patimă, nu a comis nicĭ o greșeală ; ellŭ încă a întors pe guvernŭ la datoriile luĭ în maĭ multe rândurĭ; și a căutatŭ a'ĭ da putere din puterea luĭ morală, și credință din credință luĭ în bine; într'un cuvêntŭ, ellŭ 'șĭ a susținutŭ mișcarea și proclamația într'un timp de treĭ lunĭ, iarŭ nu guvernul. Așa, să nu ne înălțămu pe noĭ, nu; se nu căutăm a ne face pe noĭ interesanțĭ printr'o istoriă ca basmul cu cocoșu roșu; ci să căutăm din contra, cu o abnegație complectă despre noĭ, a înălța numai pe nație și drepturile eĭ, și a o face interesantă, ca în Protectoratŭ, în Esplicația constituțieĭ, în parte din Impressiĭ, (căcĭ numaĭ o cólă am vědutŭ) etc. și în Questions économiques, în Viitorul Românieĭ și în a doua epistolă către Stirbeiu ; afară, se înțelege, de abaterea de la principele politice de astă-dĭ, despre care aĭ vědutŭ ce opinie am. Asta este adevěrata nóstră misiune, de adevěrațĭ apostolĭ, de adevěrațĭ democrațĭ și patrioțĭ, pe urmă, sě nu luăm totŭ meritulŭ națieĭ și se'lŭ punemŭ asupra nóstră; sě nu facem din ea o turmă de vite, și să ne dăm numaĭ pe noĭ de ómenĭ; căcĭ vaĭ de nația care va avea a număra numaĭ un om séŭ doĭ ! Faptele nóstre vorbescŭ, și vor vorbi singure; nu e necesariŭ sě maĭ vorbim și sě ne lăudăm noĭ înșine. Assemenea sě facem și cu sacrificiurile nóstre; patria recunoscătóre le cunósce, le va trece la registrul eĭ; Posteritatea

va pune pe fie-care la locul seŭ; sĕ nu ne fiă témă, și sĕ ne amăgim a crede că ea ne va însemna locul după laudele ce ne vom face noĭ-înșine, macar orĭ câtu da încă cate ni le-am face; ci numaĭ dupa faptele nóstre, ce vor rămânea după noĭ, și care nu se perdu, nu se ascundŭ. Sĕ credem ênca din contra, ca laudele și csagerațiile nóstre potŭ-sĕ ne scobóre maĭ josŭ de locul ce în adevĕrŭ amŭ meritatŭ. Aĭ face maĭ bine, de veĭ avea mijlóce, și aĭ fi făcutŭ de o mie de orĭ maĭ bine, ca se fi tipăritŭ urmarea la *Ruga dominecală*, atâtŭ pentru D-ta câtŭ și pentru nație, în locul *broşureĭ luĭ Réal*, cu care 'ţĭ aĭ făcutŭ atâta reu, după câte audŭ, că êncă n'am vĕdut'o, și nicĭ unu bine pentru causă, séŭ prea puținŭ.

Dérŭ, ca să fiŭ maĭ clar, căcĭ acésta'mĭ am propusu într'acéstă scrisóre, sĕ nu credĭ că Posteritatea va mĕsura înălțimea loculuĭ D-tale în istorie dupa lungimea listeĭ averiĭ de 2 milióne ce dicĭ că aĭ sacrificat, nicĭ îțĭ va face pedestalul din câte dicĭ în epistola No. 1, partea I-a, că singuru aĭ făcut, aĭ creatŭ și aĭ proclamatŭ; ci din câte va afla că în adevĕrŭ aĭ făcutŭ, aĭ contribuitŭ a se crea, séŭ aĭ urmatŭ ceea ce alțiĭ aŭ începutŭ; pentru că nimicŭ nu se perde, orĭ câtŭ de multŭ ar fi arsŭ séŭ ar fi devastatŭ focul și vandalismul Casaculuĭ, după cum dicĭ c'au făcut.— Adevĕrŭ, adevĕr îțĭ spuiŭ; nimenĭ nu putea să'țĭ facă rĕul ce singurŭ 'țĭ aĭ făcutŭ printr'acésta!... Ce! aŭ dóră era nevoie de o mare filosofie séŭ pătrundere de a cugeta și a crede, că póte cine-va, ce dicŭ? că póte patria ea-ênsășĭ nu o sĕ le crédă așa ad-litteram pe tóte; ci o se cerceteze, ca sĕ fie dréptă în resplătirile eĭ; și că, cu câtŭ te va afla depărtatŭ de adevĕrŭ în paguba eĭ și a altorŭ fiĭ aĭ eĭ, îndoitŭ pe atâtŭ o sĕ perdĭ în recunoscința eĭ. Greŭ era óre d'a cugeta că lumea o sĕ se întrebe: care și unde suntŭ,

și cândŭ s'aŭ publicatŭ acele atâtea și atâtea opere, scolastice, filosofice, literatură dicționarulŭ, esplicația Evangeliei, etc. etc? în fine acelle care de totŭ felul iaŭ titlul de literatura română, create de D. Eliade, precum ênsuși ḑicĭ în lista de avere ce reclamĭ?

Pretutindinea și la orĭ ce occasie, nu înceteḑĭ de a spune noă și lumiĭ sacrificiurile ce ai făcut pentru causa; și acéstă, după principiile D-tale negreșit, ca sĕ te facĭ interesant, se tragĭ tótă băgarea de sémă numaĭ asupra D-tale; și aĭ fi reușit bine; pentru, că de și nu e nimenĭ care se nu fi sacrificat maĭ mult sau maĭ puçin, uniĭ mult puçin cât au avut, alțĭ după întâmplare, nimenĭ însă nu 'țĭ a facuto contra greutate în acésta, nicĭ chiar inemiciĭ D-tale. Apoĭ de ce nu voiște încaĭ se aibĭ în adevĕr și meritul sacrificiuluĭ? De ce, pe dealtă parte, 'țĭ cerĭ sacrificiu înapoĭ? și acum încă!.. de ce sĕ daĭ occasie luĭ Știrbeĭ sá respunză atât de frumos? „Décă d. Eliade a făcut atâta bine națicĭ sélle, precum arată, de și noĭ nu «cunóscem, nu credem că acum D-luĭ se voiască a «lipsi pe săracul și vĕduva de pâine dintr'o ḑi; cu tóte acestea d-luĭ sĕ trimită un om etc. etc.» Și de ce ḑaĭ și națieĭ trista și durerósa occasie sĕ cugete çă rădicarea crucĭ D-téle a fost numaĭ pentru plapomă, și altă dată nu te maĭ crédă nicĭ pe D-ta nicĭ pe alțiĭ? Vezĭ acum cât reu aĭ făcut cu acéstă reclamație nesocotită, și D-téle și causeĭ?

Eu nu zic că, în cualitate de apostol să nu'țĭ fi maĭ păssat, se nu'țĭ fi maĭ addus aminte de numerósa d-tale familie, după cum zice Christ. Eu zic că, în calitate de emigrat, amic al Porțiĭ și maĭ alles recunoscut de membru al guvernuluĭ provisoriu, 'țĭ era iertat a cere de la dânsa ospitalitate chiar princiară pentru familia D-téle; ce i s'a și dat; dar numaĭ despăgubire nu, și iar nu; asta este o monstruositate fără esemplu în istoria cellor ce'șĭ au ridicat crucea pentru principe.

Fie-care, orĭ ce a sacrificat, a sacrificat sentimentĕlor luĭ, convincţieĭ luĭ consciinţeĭ luĭ, de la sentimentul luĭ, de la convincţia luĭ, dé la consciinţa luĭ dar iar nu de la alt-cine-va, cată se aştepte resplătirea despăgubirea.—Orĭ care sacrifică sentimentelor séle, de o dată cu sacrificiu îşĭ are şi resplată: resplata aceea pe care nimenĭ nu pote se'ĭ o impute, nimenĭ nu póte se'ĭ o conteste ; o resplată dulce, ceréscă ! Numaĭ acelle care a sacrificat vre uneĭ patime, şi nu i s'a indestulat patima, acella se află în pagubă : pentru că acella dă ca sĕ ie, iar nu ca sĕ'şĭ plătéscă datoria. Ferice dér care 'şĭ împlinesce datoria : acella tot d'auna se află în câştig.—In fine, ce se maĭ vorbim d'atâtea sacrificiurĭ ? Au credĭ D-ta că lumea nu scie mai anume ce aĭ perdut, ce pagube aĭ avut ? D'aceea iarăşĭ îţĭ maĭ repet, mare reu 'ţĭ aĭ făcut cu acea listă a averiĭ perdute, pentru carĭ cerĭ 2 milioane leĭ !.......Aşĭ dori se reuşedi însă ; că atuncĭ sunt sigur că şi ceĭ maĭ afurisiţĭ reacţionarĭ îşĭ vor ridica crucea.

Din prea modesta apologie ce'ţĭ facĭ în epistolă cu No. 1, şi în biografia alăturată la lista de despăgubire (dic prea modestă, fiind că singur 'mĭ spui în scrisórea D-tale că încă nu le-aĭ pus pe tóte, şi te căescĭ), vĕdurăm, şi vede tótă lumea curat, că România n'a fost, nu este, nicĭ maĭ mult nicĭ maĭ puçin, de cât un popor de sclavĭ în stare de vite, cu un singur cap cugetător ; cum am dice, Moise cu poporu israelit în desert. Eĭ bine ! acest popor român, fără trecut, fără limbă etc, precum dice şi Mărirea sa Ţarul, şi a căruĭ esistenţă morală, politică, literară, limbară (de poci dice aşa) şi naţională etc. etc. începe numaĭ de la D-ta şi prin d-ta, avu şi ell odată un moment de o luciditate norocită ; împlini şi ell o faptă din celle maĭ interessante şi maĭ picante, prin caracterul şi noutatea eĭ, în analele naţiunilor.

Pe când Locotenența și toțĭ ómeniĭ Revoluțieĭ se preparau a fugi pentru ultima óră din 'naintea armatelor streine, iar poporul resignat a măĭ sufferi din nou jugul Tiranieĭ, pe care acum îl vedea înaintand în vîrful lanceĭ Cosaculuĭ, la umbra Semiluneĭ, poporul sta gata pentru orĭ ce supliciu, fără nicĭ o sperantă, fără nicĭ un mijloc de mântuire pentru sacrele luĭ dreptur̆ĭ; în loc d'a se lăsa a crede pe inemiciĭ carĭ 'ĭ spunéu că causa deluviuluĭ de sufferințe ce venia se 'l înece era aceĭ amăgitorĭ cu proclamația lor, aceĭ brigandĭ carĭ au maĭ fugit odată, și că uniĭ vor fugi ș'acum, lăsându-l pe ell în nevoie, ell din contra adducându'șĭ aminte infernala calomnie ce manifestul Țaruluĭ pussesse asupra luĭ, dicând că proclamația Românilor a eșit „numaĭ din 2—3 capete esaltate, iar ell, popolul, care se „bucură în pace și în recunoscință de bine facerile Regulamentuluĭ, este numaĭ victima acelor câțĭ-va impostorĭ,» uită totul, și maĭ simte într'aceste momente supreme de cât arsătura aceșteĭ infierărĭ infame, și necesitatea de a se curăți de dânsa cu orĭ ce preț; căcĭ vedea că e de mórte. Atuncĭ acest popolu—angel, dér abject, după D-ta, însuflețit de acellaș sentiment național, și înflăcărat de aceeașĭ schinteie divină, de la o margine până la alta a Românieĭ, pe piețele tuturor capitalelor, tuturor burgurilor, tuturor statelor, depin tóte văile, dupe toate vârfurile Carpaților, dette lumeĭ în mirare, reacțieĭ plălite, spontaneŭ, ca un singur om, spectacolul cell maĭ frumos, și proba cea maĭ stălucită de consciința demnitățiĭ luĭ individuale, că proclamația luĭ este chiar espressia voințeĭ luĭ, emanată de la ell; și că Țarul minte.

Ce era?—Cartea organică a sclavieĭ, a pĕcatuluĭ, ardea prin mâna poporuluĭ, și sub anatemele luĭ, alăturea cu biciul. Pe când voĭ emigrațĭ, cenușa aceșteĭ cărțĭ și a biciuluĭ încă era caldă, și fumul lor v'a

urmat până departe de pământul Patrieĭ, ca se va adducă aminte că legea infernaluluĭ nu maĭ esistă pe pământul Românieĭ; şi că poporul Român vă aştéptă cu noua lege a adevĕruluĭ.

Eĭ bine! acéstă faptă atât de mărétă, acéstă faptă de care tóta Europa, de nu ar fi fost reacţionară pe atuncia, ar fi resunat de laudele eĭ; acéstă faptă atât de demnă d'a ilustra penellul pictoruluĭ şi pana poetuluĭ; acéstă faptă în fine, a căria suvenire şi tradiţie în inima Românuluĭ va fi fecúndă în fapte marĭ... o! orbirea orbiriĭ! o! patimă a patimeĭ! după ce fu cât-va timp uitată, ca orĭ ce faptă a căria sorginte se astupă de mână de fer a violenţeĭ, fu în fine rechiămată de D-ta ca se o anunţĭ lumiĭ şi Românieĭ, calomniată şi prostituată, numind'o *faptă ruséscă*, defăimând cu acésta calomnie şi naţiea intrégă!

Am vĕdut, D-l meu, cuvintele şi argumentele ce 'ţĭ daĭ spre justificaţia acesteĭ calomniĭ; dér, de! nu se trec la toţĭ; şi naţia, căria nimic nu'ĭ maĭ lăsaţĭ, şi o făcuşĭ instrument russ, când va putea vorbi, greŭ îţĭ va cere socoteala.

Dér décă aĭ aflat de cuviinţă se calomn'edĭ ast-fel arderea Regulamentuluĭ şi a Arhondologieĭ, spre a te face póte plăcut cuĭ-va (de şi nimenĭ nu maĭ cugetă acum după doĭ anĭ la acéstă ardere) apoĭ făcéĭ maĭ bine şi maĭ cu folos sĕ fi început ântaiŭ de la proclamaţie: căcĭ ea este causa causeĭ; pe ea se basésă acusaţiile Ţaruluĭ; din causa eĭ s'a vĕdut martirismul din Siberia pe pământul nostru, iar nu din causa arderiĭ Regulamantuluĭ. Arderea prin foc a fost numaĭ o consecuinţă a arderiĭ cu treĭ lunĭ maĭ înainte prin proclamaţie, şi nu s'a făcut de cât ca sĕ confirme proclamaţia, prin punere pe dênsa a 2 milioane şi jumĕtate de subsemnăturĭ de foc, ca sĕ lumineze pe Europa şi maĭ bine asupra voinţeĭ şi drepturilor Românuluĭ, esprimate într'ânsa, asupra graduluĭ de liber-

tate ce merită și asupra minciuneĭ Despotuluĭ moscovit. Aĭ defăimat documentul; cu tóte acestea, datu'ți a D-tale Nația voie ca sĕ defaimĭ, în numele eĭ, o faptă pe care a împlinit-o numaĭ ea, și în contra voințeĭ D-tale, care ḑicĭ acum că aĭ fost, împreună cu colegiĭ D-tale, în stare c'o și mutileḑĭ ca să salvĭ Regulamentul'? Spusu'țĭ-a ea óre acum, spusu'țĭ-a cine-va măcar din braviĭ martirĭ, că se caește de arderea Regulamentuluĭ, și că renunță de a maĭ avea gloria acesteĭ fapte de fericită memorie? În fine, décă arderea Regulamentuluĭ este faptă russă, apoĭ și proclamația este o faptă russă.

De veĭ recunóșce dérŭ că nu aĭ făcut bine, nu ḑicŭ pentru altŭ cine-va, ci pentru Nație, de datoria D-tale ar fi ca însuțĭ se redigĭ un articol în contra acesteĭ calomniĭ; dérŭ călduros, și demnŭ totŭ de o dată și de reputația uneĭ assemenea defăimărĭ, și de pana D-téle. Proclamația și arderea Regulamentuluĭ sunt corolariĭ și solidariĭ una pentru alta; despărțindu-le una de alta, și ḑicând că țérra astă-ḑĭ sufere din causa arderiĭ Regulamentuluĭ, iar nu dintr'a Proclamațieĭ, atuncĭ arderea Regulamentuluĭ este fapta cea maĭ importantă și maĭ națională, iérŭ nu Proclamația. Ḑicĭ ênsă că inițiativa ardereĭ a venitŭ de la agențiĭ rușĭ, n'o priimescŭ; dér, fie! apoĭ și inițiativa revoluțieĭ a venit tot de la agențiĭ rușĭ, după cum ênșușĭ o ḑicĭ; nația ênsă profită de dânsa și o făcu națională, și o făcu română. Astŭ-felŭ a făcutŭ nația și cu inițiativa ardereĭ Regulamentuluĭ, décă ḑicĭ că inițiativa a fost russă. Cuĭ pare reŭ de arderea regulamentuluĭ, sĕ nu'lŭ plângă; Pitarulŭ Cachalechi să trăiască; s'a retipărit în miĭ de essemplare. Sĕ științ ênsă că la prima ocaasie, Românul iar îl va arde.

Aproposito de faimósa istorie cu basmul cu cocosu roșu, de faptele D-téle, și de fidelitatea istoriculuĭ, ḑicĭ, în urma passagiuluĭ raportatŭ maĭ sus; «min-

ciunĭ n'am spusŭ.... «Cine scrie, sĕ scrie, se nu ascundă istoria, sé nu o prade, «sĕ nu o fure". Recunoscŭ adevĕrulŭ frassuluĭ din urmă; este una din primele condiţiĭ alle istoriculuĭ; nu înţelegŭ însă, afară de ceea ce s'atinge de D-ta, şi afară décă aĭ fi fostŭ a totŭ vĕḑătorŭ, séŭ veĭ fi a totŭ stiitorŭ, nu înţelegŭ, ḑicŭ, cum veĭ putea împlini din Paris acéstă condiţie de fidelitate în istorie. Iar câtŭ despre batjocurile Rosseţilor, Sarsaililor etc, etc. ḑic că nu înţeleg ce amestic au eĭ cu istoria ce vreĭ sĕ scriĭ? In fine, vreĭ sĕ nu se lipească de D-ta batjocurile lor, care cred că cată se fie asupra politiceĭ, asupra patriotismuluĭ? fiĭ tot déuna, în fapte şi în scris, şi în totul, maĭ presus de eĭ. Astfel filosoful, omul mare, îşĭ rĕsbună. Ḑicĭ că: «Eu m'am stricat cu D. Real pentru «nisce rîndurĭ ce a publicat în broşura luĭ, în favó«rea uneĭ mame cu cincĭ copiĭ de gât.....» Aĭ uitat ênsă că altă dată ne-aĭ spus că te-aĭ stricat cu ell din causă de banĭ (1). In alt loc ḑicĭ, spre susţinerea principuluĭ d'a se lĕuda pe sine: „Lamartine îşĭ spune şĭ câte bucle blonde îĭ dedese D-ḑeu de semăna ca un Cupidon; Louis-Blanc, Ledru Rolin spun câte şi maĭ „câte; şi décă îĭ întrebĭ de ce scriu aşa, îţĭ respund „că tot omul e dator singur aşĭ face un nume....." „Lamartine, da; dér îĭ cunósce lumea şi inima cât îĭ este de pestriţă; iar Louis-Blanc şi Ledru-Rolin nu sciu sĕ se fi coborât la asseminea copilăriĭ. Sĕ ḑicem ênsă că şi aceştia ar fi căzut în asseminea păcate; apoĭ au dóră pe nisce asseminea păcătoşĭ cată se 'ĭ ieĭ D-ta de model, în locul luĭ Christ, Socrate, Agelisas, etc, etc? Bine! D-ta óre ţiĭ un assminea limbagiŭ? Şi mie mi 'l ţiĭ? Rĕu m'aĭ cunoscut! Ce ḑic! reu îţĭ cunoscĭ secolul şi naţia!

La justificaţia ce 'ţĭ facĭ în contra criticeĭ D-luĭ Pleşoianul asupra epistoleĭ D-téle cu No 1, despre

(1) Veḑı epistola luĭ Eliade No... din acéstă broşură.

care am dis și eu vre o două treĭ vorbe maĭ sus, îțĭ respund că, spre a arâta că nù putéĭ fi nicĭ instrumentul nicĭ dupa Rușilor, era fórte de prisos d'a arăta, nu ce aĭ făcut în treĭ-decĭ de anĭ, ci de a spune numaĭ celle din partea a doua a acesteĭ epistole, și care în adevĕr sunt fórte bune și demne de pana D-tale. Biografia D-tale se o fi lăsat a'țĭ o face altul, la timpul eĭ; și aceea în adevĕr, 'țĭ ar fi prins bine. Tot aproposito de acésta maĭ adaogĭ: «Déçă ar judica ómeniĭ ast fel câte citesc, și déca ar pricepe ast fel, nu maĭ este de mi«rare pentru ce au condamnat pe Christ și pe Socrate.» La acésta socotesc destul ațĭ respunde numaĭ în vre o două vorbe: asseminea comparații, crede-mă, se nu maĭ facĭ, că fac un mare reu celor ce aud; și au o reacție cu totul in desfavórea D-téle.

Aproposito de ușióră și în tréĕăt critică ce 'țĭ făcém în scrisórea D-luĭ Grădisténu, și pe care am făcut-o ușior și în tréacăt, pentru că pe atuncĭ incă nu aflassem câte sciŭ astă-dĭ, și 'țĭ cunoscém altă profesinne de cred'nță; dicĭ: «De eram om mai vanŭ, putém tipări maĭ ântăiŭ *istoria revoluțieĭ*, care în orĭ ce pagine, orĭ cine va scrie, cată să «dea cu nasul de mine....» Maĭ la valle dicĭ: «Imĭ cunosc singur multe abaterĭ; însă, compărându-mĕ cu capacitățile și mediocritățile Francieĭ și a altor emigrațĭ, nu vĕd nicăirĭ „nicĭ ostenelile, nicĭ sacrificiile, nicĭ umilința mea.“ „In fine, adaugĭ: de așĭ fi voit a mé lăuda, nu avém „de cât a tipări *istoria revoluțieĭ*; nu avém de cât se „mĕ duc séu se puĭ pe cine-va a se duce la redacția „dicționaruluĭ de bărbațĭ illustri contimporanĭ.“ Ce sĕ 'țĭ respund óre la aceste passagiurĭ, la aceste passagiurĭ dinaintea cărora remâi mut, atât de straniă este impresiuneĭ ce elle 'mĭ fac? Mĕ voi mărgini numaĭ a'țĭ spune: că voind a te apăra de patima ce te domnesce, ea te tradă, și D-ta te condamnĭ singur; și că aceste passagiurĭ îmĭ esplică și mĕ sforță a crede *lictoriĭ, titlu-*

rile de Prinţ, visul cu Ienăchiţă în purpură, şi *încon-jurat de toţĭ regiĭ şi ómeniĭ mariĭ aĭ Europeĭ* etc. etc,— Iţĭ spui ênsă cât pentru a deveni om mare, se ilustredĭ România, o! cine n'ar dori? România 'ţi a dat destule probe d'acésta dorinţă a eĭ; nu 'ţĭ a lăsat meritele ascunse; te a pus acolo de unde tótă lumea sĕ te vadă; şi cu convincţia că pe cât ea te va înălţa, pe atâta D-ta îĭ veĭ justifica dorinţa eĭ, susţinându-te la acéstă înălţime. Eu însé aş dori ca toţĭ Româniĭ, tótă lumea, sĕ fie numaĭ ómenĭ marĭ: ce fericire ar fi atuncĭ pe pământ!.....

Dér fiind că acésta nu se póte, cu atât maĭ mult am dorit şi doresc, în amorul meŭ propiu de Român, ca în epoca nóstră se fiĭ măcar D-ta omul cel mare al Românieĭ; şi avém acéstă dulce speranţă; dér, vaĭ! aĭ svenit'o fără pietate, din preună cu frumósele eĭ illusiĭ!... Voescĭ se deviĭ om mare? sĕ fiĭ gloria Românieĭ regenerate, precum voesc şi eŭ? lasă curênd fatalul drum ce aĭ apucat; desbracate de tóte patimele ce au început a te întuneca; şi ia de model, în faptele şi în conduita D-téle, nu pe Lamartine séu pe alţiĭ ca dânsul, ci pe Christ şi pe ceĭ asseminea luĭ, atâţia şi atâţia bărbaţĭ, bărbaţĭ marĭ cari n'au cugetat de cât la binele genuluĭ uman. Alt-fel, teĭ voĭ perde; şi veĭ fi criminal către România, către speranţele eĭ.

Aş voĭ se'mĭ esplicĭ ce înţelegĭ cu resunetul presseĭ Parisuluĭ de D-ta? că nu te pricep.

Imĭ dicĭ, spre respuns la tóte celle ce 'ţĭ spuneam despre contribuţia de la Brussa, că: «Nu pretindĭ nimic, Eu, D-l meu, nam dis se nu pretindĭ, séu că nu aĭ dreptul a pretinde. Ar căta se fiu un om lipsit de tot bunul simţ séu illegal, ca sĕ cuget o aseminea absurditate. Am zis numaĭ, mi se pare, de ce atâtea înjosirĭ şi umilinţe, când tot aceeaşĭ trébă se putea face cu tótă demnitatea cuvenită? La acestea acum mĕ vĕd nevoit a maĭ adăoga: de ce cerându'ţĭ drep-

tul, se ne vorbescĭ de nisce lucrurĭ care se ne dea trista occasie d'a vedea că nu te afli în adevĕr; şi cu acésta se lipsescĭ de respect şi către d-ta şi către noĭ? De ce, voi se dic, să ne spui că te afiai în starea cea maĭ deplorabilă? De ce sĕ ne spui că ai primit de le amicĭ numaĭ 75 miĭ leĭ; şi pe aceĭ 75 miĭ leĭ cată se'ĭ împarţĭ pe opt-spre-ḑece lunĭ pentru 8 suflete etc, în care intră şi călătoriile etc? Când era mult mai bine, socotesc, şi mai înţelept, sĕ fi cugetat că póte noi cunóscem, sau putem cunósce cu timpul atât viaţa ce ducéĭ în Paris cât şi suma de una sută miĭ leĭ ce aĭ priimit de la amicĭ, şi de care scie D-ḑeu cât ne-am bucurat, precum şi ajutórele ce D-na Eliade a aflat pretutindenea; şi că n'a intrat în Constantinopole de cât cu o datorie numaĭ de unspre-ḑece miĭ leĭ, cheltuiala drumuluĭ de la Vidin şi pân'aci. Şi de ce atâtea lamentaţiĭ şi esageraţiĭ asupra suferinţelor şi marterismurilor de tot felul, lucrurĭ pe care nimenĭ, din câţĭ au suferit şi suferă încă, nu le-au făcut; şi sĕ nu cugeţĭ maĭ bine că póte sunt dintre emigraţĭ carĭ le cunosc pe tóte, ca marturĭ ocularĭ? 'Mĭ aĭ spus însă în scrisórea D-téle că tóte le-aĭ făcut cu scop de a vĕ face interesaţĭ. O! mult te-aĭ înşelat!

Scrisórea ḑespre care 'ţĭ a vorbit D. Alessandrescu este scrisórea ce ne-aĭ trimis'o deschisă, ca se o vedem şi noĭ, în urma celleĭ prin care refusaĭ cu atâta demnitate darul lor. Nu este ênsă, după cum a înţeles'o D. Alessandrescu, că adică cerĭ baniĭ înapoĭ; dér este aşa cum mărturiseştĭ, că'ţĭ aĭ luat séma, şi 'ţĭ pare reŭ de refusul ce l'aĭ făcut. Asupra acesteĭ scrisorĭ a fost şi desbaterĭ între noĭ, décă este bine a o da la adressa eĭ sêu nu.

D-l meu, am intrat în tóte aceste amănunte ca sĕ'mĭ împlinesc, după cum 'ţĭ am spus, o datorie sacră către d-ta, către Patrie şi către mine; şi cu scop de a te convinge că lumea astă-zĭ nu este tocmaĭ aşa órbă,

şi că le vede şi ea pe tóte, precum le vĕḑ şi eu care ţi- le spui. Dér ea nu ţi le spune, ci numaĭ le însemnéḑă; din ce în ce, crescând numĕrul lor, se răceşte, se îndoesce, şi în fine te şterge, creḑ, cu mare durere, dér te şterge de unde te avea scris. Voesc a te convinge în fine că noua doctrină a D-téle, de nu va fi veche, scuteşte de marĭ fatige pe inemiciĭ D-téle; şi cu atât maĭ mult că, pe când D-ta eşĭ din cercul principelor democraţieĭ, eĭ (afară de abaterea de la principele politice), încep a intra, lăsând afară multe din patimile care'ĭ carecterisa pînă acum. In *Question économique, Viitorul Românieĭ şi a doa epistolă la Ştirbeĭ,* maĭ că nu maĭ domnesce nici o patimă personală: în elle acum vede cine-va numaĭ Naţia şi alle Naţieĭ.

De veĭ preţui acéstă scrisóre a mea, ce purcede din inimă şi din sufletul meu, sunt sigur că în adevĕr mĕ veĭ stima maĭ mult de cât pîn'acum; iar eu me voi cunósce prea fericit, că împlinindu'mĭ datoria am putut contribui a întórce patrieĭ un bărbat capapil de aĭ face gloria, de va voi, şi căruia ea acum şi începusse a'ĭ impleti cununa immortalităţiĭ.

De am fost póte prea aspru, prea din topor, prea sguduitor, iarăşĭ cred că'mĭ veĭ da dreptate, cunoscând scopul. Ştiĭ că, pré câto maladie este violentă, tenace şi gravă, pre atâta şi remediul cată să fie energic şi violent. 'Ţĭ am spus în fine că, vĕḑêndu-te, nu pe malul prăpăstieĭ, ci pe rîpa eĭ, am voit sĕ te trag afară, chiar de'ţĭ aş rupe un braţ, numaĭ sĕ nu te pérḑă Patria de tot; inimă curata şi cap luminat îĭ trebue Naţieĭ.

Incă o vorbă. Iţĭ terminĭ scrisórea ḑicând: «asta „sunt, etern însĕ nu sunt; voi scăpa, şi vor scăpa; «de scrierile melle însă nu vor scăpa.» In adevĕr, frumosă sfidare! vigurósă espresie! Par'că auḑ pe Crist ḑicând; „Luna şi stelele vor trece, vorbele melle

nu vor trece," Crist însă vorbesce din înălțime. Consciinței adevĕruluĭ ce proclamă; iar D-ta vorbescĭ din înălțime sentimentuluĭ de resbunare. Cu tóte acestea află că de veĭ persista pe callea ce aĭ apucat, de multe din scrierile D-tĕle însușĭ D-ta nu veĭ scăpa.(1)

Salutare și frăție!

I. D. Neguliciĭ

EPISTOLA PREOTULUĬ ȘAPCĂ

Către Pleșoianu

La Smirna.

Cu părintésca bine cuvintare.

D. Pleșoene

Astăzĭ mĕ pomenii cu D. Iliade că mĕ chiamă la Dumnéluĭ acasă, și s'apucă să'mĭ citéscă o scrisóre de șépte bucățĭ de cóle de hîrtiĭ, arătându'mĭ că Iancu Ghica ar fi dat instrucțiĭ luĭ Tell ca să încépă revoluția de la Islaz cu jafurĭ, și sĕ facă anarșie; și dacă nu eram eu, se facea; unde de facia era și preotu Sapcă. In acea scriere se dicea că Tell ar fi poruncit la treĭ unterofițerĭ a duce lada cu banĭ de la Zapcĭ; că Tell ar fi stat cu toporul în mână ca s'o spargă. Dându'mĭ (Eliad) acea scrisóre ca s'o iscălesc, eu 'ĭ am spus: Domnule Eliad, eu când oĭ iscăli trebue să fie fiinça adevĕruluĭ; căcĭ nu este așa precum aĭ scris Dumnéta; ci Tell a dis luĭ Mihalache Hagédi și mie

1) Acéstă epistolă s'a publicat în Românul No. 22 din 1860.

ca să mergem împreună cu pomojnicu subt ocârmuirĭ să numărăm banii, aducându'ĭ la D. Tell, ca să dea fitanţă. Ducându-ne să numarăm banĭ, lada era închisă; noi am ḑis pomojnicului ca să ducă la D. Tell; pomojnicul a chemat duoĭ dorobanţĭ şi au luat lada, şi au dus-o la Tell. Părândui-se (luĭ Tell) cá banĭ sunt prea puţinĭ, a întors'o înapoĭ tot cu acell dorobanţ.

Pe Tell nu l'am vĕḑut cu toporu în mână, nicĭ ca să ḑică să spargă lada; dér D. Iliad 'mĭ a ḑisŭ: că daca era bani (în ladă) D. Tell au nu spărgei (lada)? Iar eŭ 'ĭ am respuns: nu, D-le; că daca era banĭ, o punea în căruţă, şi aducea pe zapciŭ la Caracal, şi o descuia, şi se lua bani, după cum s'aŭ luat de la Caracal, la 18 Maĭ, precum şi de la Craiova, dându-se fitanţă de primirea lor. Tóte acestea spuindu-le D-luĭ Iliad, nu a maĭ ḑisŭ nimic.

Aşa déră eŭ suntu sànătos, precum dorescu şi despre Dv. Arată cocóneĭ Elisa complemintele melle; aşa şi D-luĭ Tell.

Şi vĕ bine cuvinteḑŭ. (1)

Preotul Sapcă

1854 Aprilie 12
Şumla.

No. 7.

Eliad către Pleşoianu (2)

Marsilia. $^{14}/_{26}$ Martie 1849.

Iubitul meŭ Domn,

Cu îmbrăţişerile melle şi cu părerea de reŭ a despărţirii nóstre, îţĭ trimitŭ şi a mea recunoştinţă şi multa preţuire ce am pentru frumosul Dumitale haracterŭ.

(1) Originalul la D. Christofi.

(2) Ce sa afla atunci la Paris.

Avândŭ grijă despre banii ce 'mĭ aĭ înaintat, îțĭ alăturŭ și această scrisóre către D. Cogălniceanu; te rogu, dăi-o.

A revedere! Arată complimente și îmbrățișările melle frațilorŭ Hristofi și Oprénu, pe cari iĭ iubescŭ și stim.

Salutare și frăție! (1)

Noi mâine Duminecă plecăm.

I. Eliad.

No. 8.

Eliade către Pleșoianu.

Constantinopole.

$^4/_{16}$ Aug. 1850.—Paris.

Te salut și te îmbrățiședŭ. Cu poșta din urmă aflaiŭ că aĭ ajunsŭ în Constantinopole cu fratele Duca. Aflaiŭ și fapta D-luĭ fráțéscă și laudabilă de a trimite D-luĭ Tell de cheltuială.

N'am nuoŭ, a'ți scrie de câtŭ câte vedĭ în *Semaine*, și în *Liga*.

Am scris asemenea cam tot în sensul acesta maĭ lămurit D-luĭ Tell. D-luĭ îțĭ va arăta scrisórea de vĕ vețĭ întâlni. Posta mĕ grăbesc, că 'țĭ așĭ fi scris și D-tale.

Eŭ peste douĕ septămânĭ credŭ să plec. De vețĭ avea scrisorĭ a'mĭ scrie, adressați-le la Malta, poste-restante.

Arată îmbrățișările melle Domnilor și fraților Duca, Christofi și la ceĭ de la Brussa, cărora nu le scriŭ cu poșta acésta.

---

(1) Originalul la D Christofi.

Aci suntem tot cum scii, nicĭ bine nicĭ reŭ. Eŭ m'am dus de două orĭ la țérră la Golescĭ, platindu drumul într'adins. Eĭ vin în Paris adesea pentru alte trebĭ, și nu'ı am vĕḍut la mine. Fie Domnul cu mine, după cum eŭ le voiu binele și *gloria la toțĭ*(!). De le-am făcut observațiĭ, a fost *pentru onórea lor*. Acum gășca luĭ Mavru și Câmpinénu 'ĭ a pus în jocŭ, și s'a servitŭ cu numele lor.

D-na Zoe Golescu le scrie intrigile; s'aŭ deșteptatŭ póte; însă cine se amestecă în tărîțe îĭ mănâncă porciĭ. Sunt datorí luĭ Ghica jocul acesta.

A revedere, amatul meŭ Domnŭ!

Salutare și frație! (1)

I. Eliade

No. 9.

Eliade catre Pleșoianu,

1850 Oct. $^{6}/_{18}$ Paris

Amatulŭ meŭ Domnŭ

Reŭ m'aŭ întristatŭ scrisorile Dv. din urmă scrise la ceĭ lalțĭ Românĭ, și a D luĭ Tell către D. Stefan Golescu.

Marĭ cabale sunt aci în Censtantinopole, și nu sciŭ ce sĕ plângŭ maĭ multŭ, pe mine ce mĕ amărăscŭ atâta câtŭ n'am meritat? pe nevasta mea ce o vedŭ victimă a reilorŭ, criticată pentru dragestea de mamă ce a avut către toțĭ, pentru alergările și cheltuelile și de banĭ și de căldură frățiască și părintéscă? séŭ pe Dv. ce ajunserățĭ a fi victima cabalelorŭ, și a vĕ lăsa a crede rĕilor, și a vĕ îndoi și împuțina cu inima la tótă calomnia, la tótă vorba deșartă?

---

(1) Originalul la D. Christofi.

Fraţilor, nu credeţĭ lesne; şi de credeţĭ, adressaţivĕ d'a dreptul la fratele ce prepuneţĭ ca v'a greşit; iar nu pe la alţiĭ, pe carĭ tot d'auna aţĭ arătat că nu'ĭ credeţĭ şi stimaţĭ.

De când m'am despărţitu de casă şi copiĭ, n'am fostŭ trist şi amărîtŭ ca în aceste ḑece ḑile. Fratele Tell scrie D-luĭ Golescu ḑicêndu'ĭ să'mĭ mulţuméscă că, dacă nu i s'a făcut pensia de la amicĭ, e datorŭ neveste mele(1). Seraca femee! cât a alergatŭ! cât a plânsŭ! cât s'a rugat! N'am vrut sĕ facŭ paradă a vĕ arăta tot d'auna scrisorile eĭ; staŭ de faţă scrisorile, şi protestéḑă de dragostea ce are către D. Tell, de milă de copilaşiĭ luĭ; şi cum putea ea sĕ uite, că are şi ea copiĭ, să uite aceĭ copilaşĭ aĭ amiculuĭ eĭ, şi alŭ bărbatuluĭ eĭ?

Eată, frate, ce credŭ că va fi. Muscali vrea să facă complotul şi rescóla, şi sĕ le arunce în spinarea nóstră Spre munte emissariĭ lor făcea propaganda cu numele luĭ Stefan, ḑicênd că e în Transilvania. Spre Dunăre, vorbia în numele meu, ḑicând că sunt drept în Bulgaria. Fratele Tell din nenorocire se afla în Atena. Mĕ ticluiră pe mine în Bulgaria, dér pe Tell să nu'lŭ ticluiască în înţellegere cu eteriile grece? Pe când Bolliac se fudulea cu scrisorĭ, ḑicând că sunt de la Tell, şi arătând că o s'alerge la dînsul să'l opréscă de la nebuniĭ.

Norocire că s'aŭ ḑescoperit capiĭ complotuluĭ, ce era Mavru şi compania, că comisarul turcŭ s'a încredinţat că eu şi Stefan nu ne-am mişcat din Paris. Nu maĭ rĕmânea de cât să se încredinţeḑe că D. Tell nu sta în Atena de cât aşteptând voea unde să desbarce în Turcia, că nu venise de cât a cere ospitalitatea şi ajutorul Turcilor. Vorbe, scrisorĭ indiscrete, s'aŭ într'adins plasmuinte, ca cele ce aud că prescria Boliac,

(1) Veḑĭ epistola luĭ Negulicĭ No. 5. Intrebe-se şi foştiĭ emigraţĭ din Brussa, care trăescŭ.

şi de care scrie şi D. Tell şi Christofi, nu pot la astfel de timp de cât sĕ puie în prepusuri pe Turci.

Adeverul însă se descopere, şi rĕiĭ rĕmân cu cab ulele.

Aşĭ vrea să plec, şi n'am banĭ. Fraţii din Brussa nu'mi aŭ trimis acei câte 750 leĭ pe lună; în speranţa lor am cheltuit, nu pe mâncare cum mi'i destinasse, ci pe tipăriri. Nu e bine să mĕ lasse astfel. (1).

A revedere.

Salutare şi frăţie.

I. Eliade.

No. 10.

Eliade către emigraţiĭ din Brussa

Paris.—1850 Febr. 22
Martie 6.

Fraţilor din Brussa,

Vĕ trimiţ, din preună cu îmbrăţişarile mele, *La Semaine*, Constituţiunea analisată, cóla a treea din Impresiile unuĭ proscris, şi câte-va articole din *Siecle*, *la Republique* şi *Naţional*.

Graçie Domnuluĭ că s'a rumpt farmecul, şi s'a descoperit causa pentru ce niciĭ gazetele progresive nu voia să vorbească nimic despre noĭ; séu de şi vorbia, era sĕ ne facă rĕu.

Gazetele reacţionare sunt russe din sistemă şi din principiŭ; gazetele republicane sunt neavute, n'au banĭ, şi plătesc greu la amende. Capitalul lor e adunat prin acţiĭ. Alérgă la streiniĭ refugiaţĭ; eĭ iar nu aŭ banĭ; se presentă câte unŭ Russŭ séu Polonŭ, ce se dice proscrisŭ pentru ideile'ĭ liberale, declamă de-

(1) Originalul îl possedă D. Christofi.

mocrație, socialism, trăsnete, plesnete, câte vreți; sunt roșiĭ pînă 'n vîrful nasuluĭ, pînă în urechĭ, pînă în vîrful unghiilorŭ; caută *slujbă*, și ca printr'o minune dumnedească, le vine de la părințĭ séu amicĭ câte 10 15 miĭ francĭ, pe carĭ îĭ consacră pentru causa democrațieĭ; îĭ punŭ pe toțĭ în acțiĭ la gazetta unde se adressă, se face redactor, și unul din eminențiĭ proprietarĭ, și în redacție se pun ca alde finul la masă nașuluĭ, numaĭ icre mănâncă, iau adică partea politiceĭ și corespondințeĭ din afară. Apoĭ orĭ ce scire, orĭ ce articol vine din afară, trece prin mâinile lor.

Sciți cine sunt părințiĭ și amiciĭ carĭ cu atâta pietate îșĭ aduc aminte de dînșiĭ? Ambassadorul russŭ. La *Reforma* era unul ast-fel, anume Sasanoff. La *voix du peuple* avea altulŭ, anume Coiesky; peste tot, cunoscuțĭ, descoperițĭ de curînd, sunt vre o 11. Cellŭ de la Reforma s'a gonit; și ca să nu'șĭ piardă credit tul, să póte face pretutindenea pe spionŭ, s'a decorat în urmă cu unŭ îndoit titlu. Ambasadorul luĭ mijlocit de a fi trecut granița din Françа. Ca om atât de liberal în cât nicĭ în Franța nu e priimit. E victimă pe unde se află a persecuțieĭ, și însușĭ a Françieĭ; apoĭ bie̦țiĭ oamenĭ compătimesc, se încred, îĭ bagă în secretele lor.

De când se descoperiră maĭ întâiŭ ce doĭ inșĭ, începură a ne primi și noĕ câte unŭ articolŭ. Cât va ține astă grație, nu sciŭ. (1)

A revedere!

Salutare și frăție!

I. Eliade.

---

(1) Originalul la D. Christofi.

No. 11

Eliade către emigraţiĭ din Brussa

D-lor Zossima, Negulicĭ, Russo, Duţulescu, Giurescu, Ipatescu, Serurie, Alecsandrescu.

La Brussa.
1850 Sept. 5/17—Paris.

Fraţilor din Brussa,

Mult este de cênd m'aţí lăsatŭ fără scrisorĭ, şi credŭ că acésta vine póte pentru că m'aţĭ credut plecatŭ. Mi s'a făcutŭ ânsĕ mare pedică şi mare supărare din acéstă credere. Eŭ nu puteam pleca pînă nu dam maĭ nainte de scire.

Intemeiat, fraţilor, pe subscripţia ce aţĭ făcut prin jurnalul în care aţĭ hotărât a ne trimite 1500 leĭ pe lună, pentru D. Tell şi mine, pentru cheltuelile din tóte dillele, am hotărât şi aceĭ banĭ, cât vor veni în partea mea, să'ĭ cheltuescŭ pentru România ; aşa am intratŭ în cheltuelile de tipărirĭ, m'am angajat şi cu broşura D-luĭ Réal, ce m'a costatŭ peste 550 francĭ. Datoriile s'aŭ făcut, nu pe sperança de alţĭ banĭ, de câtŭ pe aceĭ câte 750 leĭ pe lună ; şi mă vĕdluiŭ în fine cu duoĕ felurĭ de datornicĭ, pecuniarĭ şi moralĭ ; ceĭ pecuniarĭ cerŭ banĭ, ceĭ moralĭ ajungŭ a cere tot banĭ.

Francesiĭ sunt fórte interesanţĭ, nu fac nimic pe nimic ; ceĭ maĭ oneştĭ sunt să'ţĭ facă lucru, să'ţĭ ia însă banĭ pe cât face lucru, să nu te amăgéscă.

D. Rhèal 'şĭ a luat plata câte 50 fr. pe lună, pe câtŭ a lucrat ca correctorŭ ; 'ĭ a venit ânsĕ dorinça, cunscându-ne în urmă maĭ mult istoria, a face versurĭ Românieĭ, versurĭ neînţellese Francesilor, fără note istorice. Am lucratŭ maĭ o lună să'ĭ daŭ notele ce'mĭ a cerut, şi care le puteţĭ vedea, celle maĭ multe alle melle. Am credut, din preună cu D.D. Tell şi Golescĭ, că tótă mulţumirea nóstră, proscrişĭ şi refu-

giaţĭ, este să ne arătăm voioşĭ a'ĭ tipări scrierea. Am tipărito; ânsĕ bietul omŭ, cum se vede, maĭ astepta şi bacşişŭ. Eŭ o cam devinassem, şi v'am scris să'ĭ faceţĭ o scrisóre de mulţumire şi unŭ micŭ darŭ, Scrisórea mea n'a avut nici unŭ respunsŭ. De atuncĭ n'a trecut cam mult, şi D. Rhéal devenia din ḑi în ḑi unŭ datornic moral, tratându-ne de ingraţĭ. Am auzit acésta. L'am întrebat pe departe. Vrém să scot din carne şi să'ĭ daŭ ceva. Nu ḑicea nicĭ da, nicĭ ba. Nu sciam ce s.'ĭ daŭ; banĭ? un darŭ? S'a făcut maĭ ânteiŭ că să mânie pentru o rugăciune ce îĭ făcussem să scó'ă din poesie şi din notte câte-va ce mĕ privea; 'mĭ a ḑis că 'ĭ violeḑŭ dreptul de autorŭ, S'a apucat apoĭ la cértă cu D. Carpentier, întâlnindu-se în drumŭ, şi ḑicânu'ĭ că îĭ ia muşteriĭ, şi că fără *Liga popolilor*, ellŭ ar fi luat maĭ mulţĭ banĭ de la mine, şi că acum numaĭ am banĭ, că m'a supt *Liga*. Am auzit, m'am întristat. L'am întrebat în ce îĭ sunt dator? 'Mĭ a ḑis în fine că am uitat că a făcut correctura tipografică la patru cólle? N'am uitat, 'ĭ am respuns; şi dorescŭ a o plăti; ânsĕ cât? O mie francĭ, îmĭ respunse, din care 400 daruiesce Românilor, şi treĭ sute mie; şi prin urmare să'ĭ daŭ 300. M'am mirat; am priceput însă că este' bacşişul pentru broşura luĭ; şi n'am vrut să'ĭ facŭ observaţie ca 4 cólle de corectură tipografică nu se plătesce de căt 20 fr. 'I am spus numaĭ că noĭ suntem refugiaţĭ, şi nu putem plăti ca bogaţiĭ, ci ca democraţĭ la democrat. 'Iam propus sa'ĭ daŭ 150 fr. să mĕ lasŭ fară cămşĭ, ca să nu'l umilescŭ. S'a, necăjitŭ; 'mĭ a scris, 'mĭ a trimisŭ înapoĭ darul ceĭ' făcussem, spartu, strivit. La fine m'a tras la judicată. S'a făcut însă de ruşine; căcĭ judele, când a auḑit că pentru correctură de patru cólle 'ĭ am propus 150 fr. l'a insultat amar, şi l'a forţatŭ a priimi baniĭ, a'mĭ da recipisă, şi a'mĭ întórce manuscrisele, ce nu voia a mi le da.

Cum věḑ ânsě, tótă nevoea séu intreaga a fost ca să se adevereḑe prin judecătorie că eu sunt autorul Protectoratuluĭ; pentru că tot D. Rhéal l'a divulgat prin jurnalul *Le credit.*

D. Réal în fine s'a dovedit de toţĭ Francesiĭ că este cum nu trebue să fie. Orĭ ce a făcut i s'a plătit. Nu'ĭ maı suntem datorĭ nimic, nicĭ scrisóre nicĭ banĭ.

Orĭ câte aţĭ făcut, fraţilor, vě mulţumesc. Daca puteţĭ a'mĭ trimete analogul de 750 leĭ pe lună, pe temeiul cărora am intrat în datoriĭ, vě mulţumesc. Daca aveţĭ alte cuvinte, şi nu'mĭ maĭ puteţĭ trimete baniĭ aceştia promişĭ atuncĭ mě aflu fórte reŭ; căcĭ nevasta 'mĭ a trimes câţĭ-va banĭ să plec şi să'mĭ plătesc datoriile melle particulare la birt, şi cu dênşiĭ am plătit datoriile ce am făcut pentru causă. Am rěmas în drum, staŭ fără a putea pleca, şi staŭ pe cheltuèlă, adăogândumi-se datoriele.

Aţĭ primit cu Liga No 4. *Impresiile unuĭ proscris*, o parte dintr'ênsele. Acum s'a tipărit tóte; cu espediţia viitóre vi le trimit.

Ce să fac? Să intru în Turcia? Sě mă dau prins ca D-v? Scrieţi'mĭ şi trimeteţimĭ scrisórea la nevastă mea.

De nu'mĭ veţĭ trimite analogul pe lunele ce aşteptam, eu nu pot pleca, mě apucă iarna reu. Vě mulţumesc de câte aţĭ făcut, mě întristeḑ ânsě ca nu trebuia să intru în datoriĭ. Imĭ place să creḑ că nu'mĭ aţĭ trimis baniĭ pentru că m'aţĭ creḑut plecat. Altmintrelea ar fi trist, pentru că ar fi semn de desbinare. (1)

Salutare şi frăţie.

I. Eliade.

---

(1) Originalul la D. Christofi.

No. 12.

Eliade către D. N. Russo

Amatul meŭ Domn,

Scrisórea D-le din $^7/_{19}$ Mai, din preună cu o coppie ce îmĭ scriai că 'mĭ aĭ trimes, abia alaltăerĭ am priimito. Am vedut coppia; sunt nisçe sentimente venite dintr'un spirit de dreptate, şi dintr'o logică naturală, prin care Dumnedeŭ distinge pe ómeniĭ dreptĭ cu inima; insă tóte sunt în van, sunt vorbe perdute pentru ómenĭ ce îşĭ află plăcerea cea maĭ înaltă în întunerecul patimelor. Pe orbĭ lumina îĭ dóre la ochi. Acéstă scrisóre a D-le, în loc să facă vre un bine, a aţâţat şi maĭ mult; şi făcu a mi se atribui însuşĭ mie instigaţia séu redacţia eĭ. Dicŭ că e scrisă din *gaşcă*. E prea natural să dică aşa; căcĭ tóte viciurile n'au vorbe cu care să'şĭ înjure inemiciĭ séu voitoriĭ de bine, de cât epistolele ce le sunt propriĭ. Nu matrona, ci curtesana desfruntată, ce 'şĭ speculă tinereţele, nu femeea virtuósă, ci *dama* ce 'şĭ a amăgit soţul, dice păcătóseĭ, pe care societatea a desmoştenito, ş'a împilato pînă întru aşĭ sacrifica sufletul, ca să pótă afla o pâine négră spre aşĭ nutri corpul; nu o martiră Ecaterina, ci o Erodiadă ar dice Magdalineĭ *curvă*.

Aşa hoţul dice cerşetoruluĭ hoţul; beţivul face pe cell tréd *bétŭ*; tîlharul face pe păgubaşu *sceleratu*; mincinosul se sforţă a porăcili adeverul cu numele de minciună, etc.

Cine a trăit în gasce, cine formă la gasce, cine e omul altuia sprè a face pe alţiĭ oamenii luĭ, gasce numesc orĭ ce sentimente adunate de la apus şi resărit, adunate spontaneu pentru amorul adevěruluĭ, ce unesçe oamenĭ ce nu se cunosc. Eu n'am trăit în gasce

nicĭ de amicĭ nicĭ de consângenĭ. Ceĭ maĭ mulțĭ ce m'aŭ amat au fost și sunt oamenĭ ce nu m'au vĕḑut nicĭ de cum [1], séu cari prea puțin m'au vĕḑut.

In numĕrul acestora din urmă eșcĭ și Dumnéta, și D. Zossima. Pînă la 1848 eu nu am vorbit de zece orĭ cu D. Zossima, și de atuncĭ încoa am fost prea depărtat unul de altul. Pînă la 1848 nicĭ m'aĭ văzut în ochĭ, nicĭ nu te-am vĕzut; și de atuncĭ încoa nu ne-am mai vĕzut de zece orĭ. De m'ațĭ amat n'a fost nicĭ relațiĭ de camaraderie, nicĭ de a vĕ ajuta în ceva (căcĭ eu am avut nevoie de ajutorul vostru), nicĭ v'am raportat numele în scrisurile melle, după cum am raportat pe alle altora. De am amicĭ, cunoscuțĭ mulțĭ puçinĭ, toțĭ sunt ca Dv. Rudele, unele m'aŭ esploatat pînă la 1848, altele mĕ critică de atuncĭ încoa că n'am fost bun de nimic, nicĭ pe elle a le pune în chivernisélă, în treĭ lunĭ de la 1848, nicĭ eu a mĕ folosi cu ceva; altele m'au prădat de tot ce'mĭ maĭ putea remânea; altele... Dumnezeu se'ĭ ierte! Sentimentele ce au pentru mine ómenĭ ca Dv. sunt pentru celle ce am scris [2], dacă le judecațĭ de vre o valóre. Cât pentru viața'mĭ materială, nicĭ n'am bătut muierĭ, nicĭ am tras sabia la a mea, nicĭ n'am addus alțĭ copiĭ în mijlocul copiilor meĭ, séu să'ĭ las pe drumurĭ; nicĭ m'a vĕzut cine-va în Paris ducĕnd cinismul cel maĭ fără rușine; nicĭ am venit plin de bóle și schilog de dânsele în sînul familieĭ, nicĭ am venit să'mĭ sparg casa, cum zic eĭ, ci să realț ceea ce dărâmase calomniile lor, să realț cu suferință și pațienta cea maĭ umilitóre, devenind în casă ceea ce n'ar sufferi cell

(1) Aci se vede scris pe marginea scrisoriĭ urmĕtórele rîndurĭ de mâna luĭ Pleșoianu:

«Așa e; și singur îțĭ deslușeștĭ problema: aceĭ ce nu te-au cu-»noscut, au putut a te ama, fiind-că nu credea să ḑicĭ și sĕ scriĭ «unele și se facĭ altele.»

(2) Aici ia-rășĭ e scris de Pleșoianu aceste cuvinte:

«Vezĭ în dos nota;» adică observația de maĭ sus.

mai din urmă serv, și încărcându-mĕ cu învățătura copiilor; nicĭ m'am pus în relație cu femeea vre unuia dintr'ênșiĭ a'ĭ comunica, nu minciunĭ, ci realitățĭ pipăite d'alle bărbatuluĭ seu; nicĭ 'mĭ am dat titlul de escellență. Numele meu curat din botedŭ și cell de la tata, 'mĭ e singurul nume ce am avut înainte de 1848 și de atuncĭ pînă astă-zĭ.

N'am lăsat numele tati de Elie ca să alerg după all Eroilor de care nu sunt demn, nicĭ cu căimăcămie, nicĭ cu generalĭ, nicĭ cu escelențe, nicĭ cu colonelĭ nu m'am împoțoțonat de la 1848; și nicĭ amiciĭ meĭ n'au suferit a mĕ degrada pînă acolo.

De a'șĭ fi fost astă-dĭ întitulat cu titlurĭ și rangurĭ ce nu le-am fost avut înainte de 1848; de așĭ fi fost încaĭ în casă și la masa mea, și în celle ce agonisessem cu sudórea mea și din generositatea și *prisosul* Națieĭ, m'așĭ fi temut a nu semĕna cu Fariseul îmbuibat de tóte bunurile viețeĭ; când m'apucai sĕ'țĭ înșir fapte și purtărĭ alle ómenilor ce luară cu assalt republicanismul și naționalitatea. Sunt însă cădut cât numai póte cădea omul împilat, cât orĭ câte voi dice nu e îngâmfare, ci vaet, un țipet ce mi'l scóte durerea și suferința din fundul inimeĭ.

A'șĭ fi dorit să nu fiu eu acela care să spui aceste fapte și urmărĭ, căcĭ lumea le cunósce singură, și nu e órbă; însă unul disse odată:

„Dómne! ca să fiu bun fă mă ferice; read'o pacea „în sufletul meu. Amarul cu care mĕ adapă oamenii „'mĭ au înveninat sufletul. Omul neferice nicĭ să se „închine nu póte. De veĭ ruga mea, dă'mĭ pacea ta»

A revedere! Strînge mâna din parte'mĭ tuturor ce întrébă de mine.(1)

1] Originalul posedă D. Al. Cristofi.

I. *Eliade.*

1851. Iunie 18/30
Chio.

No. 13.

Stefan Golescu către D. Christofi.

Paris.—23 August. 1850.

Frate Christofi

Iartă-mĕ că am întârḑiat să te abonezŭ pe allŭ duoilea trimestru la jurnalul *Pressa*; pricina este că nu însemnaseşĭ când se isprăvia termenulŭ pe ânteiŭ. Ĭ'ţĭ trimitŭ acum abonamentul pe al 2-lea. Dacă sau D-ta sau amicul Dumitale veţĭ rĕmânea maĭ multă vreme în Constandinopol, sunt gata a vĕ servi şi pe viitorŭ; cu tóte că nu ne potrivim la opiniile nóstre asupra unora din tineriĭ noştriĭ, pe carĭ eŭ sunt maĭ difficil d'a' ĭ crede ca trădătorĭ séŭ muscăliţĭ; dér ştiŭ să respectŭ tot d'auna, şi în tóte partidele, pe aceia carı sunt convinşĭ în opiniile lor, când acéstă convingere nu este resultatul interesuluĭ particularŭ; căcĭ aceĭ ómenĭ pot fi precioşĭ şi de mare folosŭ elementuluĭ românŭ, când vor putea fi în urmă convinşĭ că aŭ fost amăgiţĭ, şi că s'aŭ lăsat să se rătăcéscă de uniĭ prefăcuţĭ (habiles) în apreţiaţiile lor despre toţĭ aceia care aŭ jucat o rolă în revoluţia nóstră. Dacă dér nu le vedem tóte tot sub unŭ puntŭ de vedere, pentru acésta nu vĕ stimŭ maĭ puţin; din împotrivă, credeţĭ că am multă consideraţie pentru caracterul Dumitale; şi ar fi ferice ţérra mea de a fi avut mulţĭ fiĭ care să o iubéscă ca Dumnéta cu unŭ amorŭ nevinovatŭ, adică fără ambiţie, care să degenere la personalitate.

Am citit multe tipărite şi manuscrise, fabricanţiĭ în care se ḑice că biata ţérră nu speră decât în Eliade şi Golescĭ; că fără dânşiĭ viitorul eĭ va fi rcîmpinsŭ nu ştiŭ pentru câte vécurĭ în fundul întunericuluĭ; şi când 'mĭ adduc aminte de fuga memorabilă dela 29

Iunie (1848) lacrĕmile îmĭ vin în ochĭ de necaḑ; şi mĕ mir cum póte cineva să degrade aşa o naţie ḑicând că viitorul eĭ stă numaĭ în cutare saŭ cutare nume. Cât despre mine nu sunt nicĭ cum recunăscător către acia care debită asemenea redicule. Nu, frate Christofi, creḑ într'ún viitor all Românieĭ, şi fără de noĭ, şi fără de aceia care vor sĕ reducă frumósa nóstră revoluţie la micele proporţiĭ alle unuĭ nume.

Vèd că scriĭ luĭ frate meŭ că escĭ hotărât să intri în ţéră; te pismuesc pe de o parte, căcĭ o să vedĭ draga nóstră patrie; iar pe de alta, când mé gîndesc în ce stare o s'o veḑĭ, sdrobită de inemicĭĭ noştriĭ, şi că însuţĭ poţĭ fi prigonit de către guvernul muscălit al nostru, care n'a putut să suffere pe Magheru aicĭ la graniţă, şi a mijlocit ca guvernul austriac sĕ'l rechieme înapoĭ la Viena, 'ţi aşĭ ḑice să remâĭ încă pînă de primăvară în streinátate.

Am aflat că amicul nostru Pleşoianu are să se întórcă la Paris; şi mĕ bucur fórte că o să'l maĭ vĕḑŭ, cu tóte că sunt c'am supărat pe dênsul, căcĭ de când a plecat dela Paris ne a uitat cu totul; de o cam dată însă nu uita să'ĭ ḑicĭ multe din parte'mĭ; şi că la Paris voi aşterne socotéla.

Adio, frate Christofi!

Salutare şi frăţie.

St. Golescu.

Frate Christofi,

Mĕ desteptaiŭ cam târḑiŭ ca s..'ţĭ scriŭ maĭ pe larg; mulţumeştete şi pe puçin. Suntem sănĕtoşĭ ca tunu; parale mai nicĭ odată în pungă, dér cu tóte astea nu murim de fóme; dàm la cine ne cere; când cerem noĭ, nu se află parale. Ne scótem şi noĭ necaḑul cu âmbletul pe jos.

Spune luĭ Pleşoianu, pe care te rog să'l săru'ĭ de multe orĭ din parte'mĭ, cu tóte că nu mă iubeşte prea mult *fiind că sunt parţial*, că îl aşteptăm aicĭ la ţérră cu braçe deschise; şi să'şĭ găteascǎ picioarele, fiind că are mult de âmblat.

Ne maĭ veniră nisce lighióne din Bucureştĭ: Aleou C....... G. G...... şi Nicolae B..... Acest din urmă a şi plecat, n'a şedut de cât o sĕptămână. Dice c'a vădut Parisul!

Despre politică, n'am ce sĕ'ţĭ scriu: este tot aceea care ştiĭ. Să zice că de primăvară o s'avem revoluţie. Dumnezeu să'ĭ audă!

Priimesce ale mele îmbrăţişărĭ.(1)

N. Golescu.

No 14

Stefan Golescu către Pleşoianu şi D. Cristofi

Paris, 27 Februarie 1851
Rue neuve St. Augustin. 46

Fraţilor Pleşoianu şi Christofi,

Plăcuta vóstră scrisóre de la 5 Fabruarie am citit'o cu bucurie, şi grăbesc a vĕ respunde cu aceeaşĭ plăcere şi sinceritate, că corespondinça vóstră din di în di mă încredinţéză şi maĭ mult în opinia ce avém că sunteţĭ duoĭ tinerĭ cu inimile generóse, cu sentimente adevĕrat romåne; şi că nu doriţĭ, făcênd orĭ ce abstracţie de individe, de cât binele comun all prea iubiteĭ nóstre patriĭ.

Maĭ fericiţĭ voĭ de cât mine; căcĭ, mult maĭ tinerĭ veţĭ vedea voĭ negreşit acea di mult dorită când Ro-

(1) Originalul îl possedă D. Christofi.

mânia întréagă, sfărămând lanţurile ce o ţin încă împărţită sub jugul a treĭ tiranĭ, se va uni sub o singură suffiare; şi ca un lucéfăr va lumina secoliĭ ce a petrecut în întunérec, ca să'şĭ dovedéscă şi maĭ bine printr'acésta, nobila şi falnica sa origină; căcĭ tare trebue să fie în sentimentul eĭ o naţie ca să petreacă atâţia secolĭ subjugată şi împărţită, fără a se perde naţionalitatea eĭ, precum n'am perdut'o noĭ Româniĭ. Fericiţĭ voĭ! căcĭ maĭ tinerĭ în callea revoluţionară aveţĭ asupra bătrînilor noştriĭ avantagiul de a cunósce din vreme ómeniĭ, şi a nu crede numaĭ la vorbele lor, ci a cerceta faptele care singure dovedesc însfîrşit dacă omul n'a fost de cât numaĭ un şarlatan căutênd a se folosi de tóte întâmplările, şi a le scamota în folosul sĕu. Fericiţĭ însfîrşit voĭ; căcĭ esperiinça v'a dovedit că n'aveţĭ nimic a aştepta de la streinĭ; şi că tótă puterea şi tótă virtutea trebue să o cereţĭ unde se află, adică în naţie; şi aşa nu o să fiţĭ acuşaţĭ de ómenĭ fără consciinţă politică, prin urmare inconsecuenţĭ; şi mărturisesc aci că tótă viaţa mea nu va fi destulă ca să rescumpăr acea greşală! De a'şĭ fi putut prevede că purtarea Turcilor o să fie aşa de mişală, nu către ómeniĭ Revoluţieĭ, ci către naţie, póte a'şĭ fi fost mort astădĭ; dér sigur nu eram în Paris; şi Turciĭ ar fi avut negreşit maĭ bună opinie şi maĭ multă credinţă despre viitorul Românieĭ.

Nu, fraţilor, nu credeţĭ că, fiind că uniĭ din revoluţionarĭ, deşteptându-se ca dintr'un vis amăgitor, ş'au schimbat politica lor în privinţa Turcilor, că cu acésta o să adducă vătămare intereselor naţieĭ; nu! din împotrivă. Turciĭ or să se deştepte póte, şi or să facă ceva reforme în folosul ţĕranilor, tocmaĭ pentru căcĭ vĕd că se pregătesce o oposiţie adevĕrat naţională, atât în contra lor cât şi în contra Ruşilor; şi când acéstă oposiţie este dirigétă de uniĭ dintr'aceia care au fost în capul revoluţieĭ, sunt încredinţat, de

nu vor fi nerozĭ Turciĭ, că or să caute să îmbunătăţéscă sórta ţĕrranuluĭ.

Şi aicĭ, precum şi acolo, să sunnă mult despre evacluaţia Principatelor; de cât eŭ tot nu cred că Muscaliĭ or să aibă nerodia să se tragă înainte de 52. Ce este positiv este că în cell din urmă No. al luĭ Carcalcki se vede tipărit, lat şi mare, că, după cererea generaluluĭ ce comandă oştile muscălescĭ, este a se face proovidie pentru ţinerea oştirilor pînă la sfîrşitul luĭ Iunie; credeţĭ dér ce'ţĭ vrea. Cât despre amnistie, nu cred şi maĭ puţin; adică, de şi se vor trage trupele, nu cred că o să se de a amnistie, cel puţin nu o să fie generală.

Vĕ trimit carta ce'miĭ aţĭ cerut prin *Messageria naţională*, însă refus plata; şi de aceea nu vĕ spui preţul.

Credeţĭ, fraţilor, că, când n'oĭ putea să fac cheltuelĭ aşa de micĭ pentru amiciĭ meĭ, însu-mĭ eŭ o sĕ vĕ cer plata lor.

In pelerinagiul ce aud că o sĕ faceţĭ, căcĭ mie nu'mĭ scrițĭ despre acésta nimic, aveţĭ acea cartă ca un suvenir care o să vĕ silească să vĕ adduceţĭ aminte de mine, de câte orí o veţĭ deschide-o; aşa dér vedeţĭ că această plată e nepreţuită pentru mine, şi nu priimesc a o schimba pe banĭ.

Dacă D. Serurie nu priimesce a fi obligatul meŭ, ca unul ce'ĭ sunt necunoscut, apoĭ cel puţin fratele Christofi va primi ca abonamentul făcut pe numele Serurie să fie trecut pe numele luĭ; şi atuncĭ propunerea de plată cade, fiind supusă tot la disele de maĭ sus.

Dioa de 24 Februarie a fost frumósă şi plină de speranţă pentru viitorul democraţieĭ: sórele strelucea de frumuseţe şi de căldură; duoĕ focurĭ încăldia inimele celle pline de speranţă în viitor. M'am gîndit la voĭ, şi am suspinat.

Adio! (1)

Stefan Golescu.

(1) Originalul la D. Christofi.

No. 15.

Stefan Golescu către D. Christofi.

Băile... (nedescrifrabile).—10 August 1855.

Iubite Christofi,

Scrisórea D-le din 19 Iulie No. 6 am primit'o aicĭ; și am citit cu multă plăcere câte îmĭ scrii. Nu m'am mirat nicĭ cum de respunsul demn all amiculuĭ nostru Pleșoianu către Stirbeĭ. Cine îl cunósce simte că n'ar fi putut respunde altminterea la condițiĭ așa de umilitóre. Dér unde nu mĕ învoesc cu D-ta este că sperĭ că Turciĭ o să considere acéstă insultă făcută lor de Stirbeĭ ca un punt de onoare pentru eĭ, și că o să stăruiască la intrarea Pleșoianuluĭ. Dea Domnul să mĕ înșell; dér sunt încredințat că, pe cât timp Austriaciĭ vor fi în țérră, Turciĭ nu vor putea face nimic; și pe cât Franța și Englitera vor stărui în greșita lor politică, vrînd a atrage în allianța lor pe Austria, Austriaciĭ vor occupa mereŭ Principatele.

Uniĭ dic că Napoleon este hotărît peste puțin să alerge la naționalitățĭ, fiind că vede că într'alt chip nu o scóte la căpătâiŭ. Dea Dumnedeu să fie așa, dér eu la aceasta sunt ca Toma necredinciosul, pînă când n'oi vedea, nu voi crede; cu tóte că sunt multe probabilitățĭ care dau bănuială: precum formarea uneĭ legiune italiane, ce Palmerston a declarat curat la camera comunelor că se va forma.

Imĭ pare bine că Baligo, amicul nostru, sĕ află sĕnĕtos, și că rana luĭ n'a fost primejdiósă. Strînge'ĭ mâna frățesce din parte'mĭ.

Când mĕ voi întórce la Paris, îțĭ voi trimite coppiile despre (ce) este vorba. De o cam dată părerea mea este că protectoratul de 4 séu de 5 annĭ, nu poate

adduce nicĭ un folos Principatelor; căcĭ adevĕraţiĭ protectorĭ vor fi atuncĭ ceĭ maĭ de aprópe, adică Russia şi Austria, iar nu Franţa şi Englitera; şi aşa singur arătaţĭ că, ca să scăpăm de acest protectorat, este ca Principatele să se declare un stat independent şi neutru, ca Belgia séu Sviţera; aşa numaĭ vom putea esista şi vom fi fericiţĭ; căcĭ în realitate ea nu va putea fi esercitată de cât de douĕ numaĭ.

Iţĭ mulţumescŭ de celle l'alte nuvele ce 'mĭ daĭ. Imĭ pare bine că dorinţa scumpuluĭ nostru răposat Iscovescu s'a îndeplinit. Epitaful care l'aţĭ ales şi l'aĭ săpatŭ pe piatră este cel maĭ nemerit, şi 'mĭ pare bine că Bolintinénu este autorul. Nu putea fi altminterĭ: este tânăr, poet, şi cu inimă (1). Dă'ĭ din parte'mĭ sărutările mele frăţeştĭ, precum şi luĭ Niţu Magheru şi Serurie.

Dea Domnul sĕ fie adevĕrat ceea ce ḑicŭ neguţăţătoriĭ că 60,000 francesĭ or să meargă la Dunăre; aşa numai *turtă-dulce* va fi silit să se tragă din ţeară.

Te salut din ânimă, şi te dorescŭ. (2)

Stefan Golescu.

No. 16.

Ştefan Golescu către D. Christofi

Strada Miroménil, 41.
Paris. — 1 Decembre 1855.

Iubite Christofi,

. . . . (3)

Cartea luĭ Eliad de care 'mĭ vorbeaĭ odată a eşit

(1). Vezĭ la Note No. 1.
(2). Originalul la D. Christofi.
(3). Acest paragraf tratéză d'afacerĭ particulare.

acum de sub tipar la Bruxelles; aicea nu se află încă spre vîndare; am scrisŭ la Bruxelless ca să 'mĭ trimiță câte-va esemplare, și îndată veĭ primio. Acéstă carte tipărită sub numele luĭ Russo este și maĭ infamă de căt cea din țérră

D. Eliade numaĭ este acum omulŭ eșit din poporŭ, care prin munca sa a ajunsŭ să'șĭ creeze mijlóce de hrană; ellŭ este boerŭ și feciorŭ de boerŭ, a căruĭ familie există în orașul Târgoviște de treĭ sute annĭ, și alte asemenea nerozii; maltratésă fórte pe Tell, pe care îllŭ associadă luĭ Ghica, dicând că eraŭ înțelleșĭ amândoĭ ca să împarță moșiele boereștĭ, și alte secăturĭ de aceeașĭ sforță.

. . . . (1)

Salutările mele la ceĭ ce mĕ dorescŭ.(2)

Te îmbrățiședŭ dulce.

Stefan Golescu.

No. 17

Stefan Golescu către D. Christofi.

Miroménil 41 —Paris 8 August 1856.

Iubite Christofi,

Multe scrisorĭ alle télle aŭ remasŭ fără respunsŭ din parte'mĭ; din acésta, te rog, se nu tragĭ conclusie că corespondența ta nu'mĭ e plăcută, séu cá simțimêntulŭ meŭ de iubire a variatŭ câtŭ de puțin. Nu, iubite; te stimŭ ca și maĭ 'nainte, și tot asemenea te iubescŭ. Comissiónele ce 'mĭ aĭ datŭ le voi îndeplini; și voi avea plăcerea se țĭ le aducŭ însu-mĭ în țérră.

Nu e scrisóre din țérră care sĕ nu ne facă sĕ spe-

(1). Acest paragraf tratésă despre afacerĭ particulare.

(2). Originalul la D. Christofi.

răm că peste puçin esilulŭ nostru va avea sfârşitŭ' ca tóte în lumea asta.

Două Memoriurĭ ce am dat aicĭ, unulŭ la ambassadorĭ pentru chestia generală a principatelorŭ, şi celŭ l'altŭ cum ar trebuiĭ să se întocméscă adunarea extraordinară, chemată a espune dorinţele ţerreĭ, le am trimis Magheruluĭ de mult; şi l'am rugat să ţi le dea şi D-ţéle ca sĕ le cunoscĭ; nu sciŭ de a urmat aşà: căcĭ nicĭ el în cea din urmă scrisóre, nicĭ D-ta nu'mĭ pomenitĭ nimicŭ despre acelea. Cu poştia de adĭ îĭ maĭ trimit alte douĕ: unul s'a dat luĭ Ali-Paşa asupra uniriĭ, şi cellaltŭ là membriĭ cabinetelorŭ Sardinieĭ, Francieĭ şi Anglieĭ. Asemenea îĭ scriŭ ca şi acestea se ţi le comunice.

Avem mare interes sĕ cunóscem ce coprinde memoriul dat de Caning pentru noua organisaţie a Principatelorŭ, despre care jurnalele aŭ vorbitŭ; căcĭ aicea scim positiv că Caning se opune la unire. Am scrisŭ luĭ Magheru să ne dea o sciinţă despre aceasta; dérŭ pe semne că bóla nu'ĭ aŭ datŭ passŭ; căcĭ despre aceasta, chiar în scrisórea sa din urmă nu ne scrie nimic.

Desbaterile aŭ reprodusŭ o scrisóre a luĭ Eliade contra uniriĭ. Aflarăm acum că chiar Ministerul turcŭ, ca să facă să nu isbutéscă unirea, propune că nu se va opune la unire, décă se va întórce tótă Basarbia şi Bucovina, Moldoveĭ. Eliad tot aşa vorbesce în scrisórea sa. Apoĭ păcătosulŭ de Ali-Paşa nu era maĭ bine, cândŭ âncă pacea nu era hotărâtă, sĕ propue acésta la congresul din Paris, de câtŭ să umble acum cu *gogóşe*, cu propuneiĭ prin neputinţă a fi primite adĭ, se facă se crează lumea că ea (Turcia) ne va binele, şi că doresce să'şĭ spele păcatulŭ dândŭ (fiindŭ că a dat) din Moldavia parte Austrieĭ şi parte Rusieĭ? Eacă la ce consecuinţă ajungŭ toţĭ ceĭ orbiţĭ de patimele lor şi de D-deŭ.

Ce maĭ sciţĭ, şi ce maĭ faceţĭ p'acolea? De va fi a-

devĕrat că Vodă Ghica doresce intrarea emigraţilor, o sĕ fiţĭ ceĭ d'ântâiĭ a o cunósce, şi ceĭ d'ntâiŭ a vĕ folosi.

La vedere dér, iubiţiloru, în ţérră ; căcĭ, orĭ cum, sperăm mult că, dupe eşirea păgânilor din ţérră, care va fi până la sfârşitulŭ acesteĭ lunĭ, după cum ne încredinţéză aicĭ, şi intrarea comissarilorŭ, vom fi liberĭ se călcamŭ pragul Patrieĭ nóstre. (1)

Al vostru frate,
Ştefan Golescu.

No. 18.

Ştefan Golescu către Pleşoianu.

Bucureştĭ, 29 Maĭ 1858.

Iubite Niculе,

Ţi-am scris, sunt aprópe două sĕptămânĭ prin Magheru nepotul; şi tot printr'ânsul 'ţĭ am trimis un pachet cu procesele verbale, şi memorandum cu anexele luĭ.

A'şi dori sĕ aflu de le-aĭ priimit, şi dacă aĭ găsit occasie să trimiţĭ şi amiculuĭ nostru Tell câte'ţĭ am trimis la adressa luĭ.

Cum îţĭ merge sănătatea ? Şi ce aĭ de gând să facĭ în vara acésta ?

Eŭ maĭ remâiŭ aicĭ pînă la săvîrşirea Conferinţelor, ca sĕ vĕd care ne va fi sórta. De se vor face alegerĭ voi maĭ remânea în capitală, iar de nu, plec la Golescĭ ca sĕ petrec tótă vara şi tótă tómna; ş'apoĭ în urmă, vĕḑând şi făcând, cum ḑice Românul.

(1) Originalul la D Christofi.

Elias Régnault a maĭ dat la lumină o mică broşură(1) sub ispiraţia **mareluĭ şarlatan** (2) Ill compară cu Oconnel al Irlandieĭ; iar pe noĭ ne dă prin tărbăcélă, se înţellege; finitul este prost de tot, fiind că presupune că Turcia o să aibă intelliginţa d'a nu priimi avantagele ce i se pot face de congresul de Paris, şi d'a trata causa Principatelor d'a dreptul cu Principatele, luând drept punt de plecare tratatele nóstre şi mărginita sa suzeranitate.

De când s'aŭ deschis conferinçele n'am priimit nicĭ o scrisóre de la ceĭ de la Paris.

Maĭ 'ţĭ adduc aminte pentru suma de banĭ ce m'am angajat să rĕspund la Moldova pentru acelle treĭ-decĭ numere din Buletinul oficial; 'mĭ e ruşine, şi n'am ce sĕ fac; d'aşĭ fi avut la 'ndemână suma aceasta, a'şĭ fi trimis'o de mult ca sa nu rămâiŭ de bătae de joc. Sunt câte-va dille, am maĭ priimit o scrisóre de la espeditorul, şi se plânge cu drept cuvînt.

Domnu Boicea, îmĭ pare rĕŭ să o dic, dar în acestă împrejurare a mêneat de orĭ ce delicateţă către mine, şi nu'ĭ pocĭ fi recunoscător. (3)

Al tĕŭ frate şi amic;
St. Golescu.

No. 19.

Corespondinţă particulară a Presseĭ. (4)

Bucureşcĭ, 4 Martie 1855.

A'şŭ fi vrut se încep corespondinţa mea cu noutáţĭ maĭ interesante şi maĭ plăcute; ênsă este invederat

(1) Şĕ fie óre Mystères diplomatiques sur les bords du Danube?
(2) Lectorul inteligintĕ înţellege la cine face allusiune rĕposatu Ştefan Golescu.
(3) Originalul la D. Christofi.
(4) Acest articol, scris în limba franceză de D. C. A. Rosseti, şi destinat pentru diurul frances *La Presse*, e preces de urmĕtórele liniĭ din partea redacţiuniĭ acestuĭ jurnal:
«Scrisórea luĭ Rosseti nu se póte trece în jurnalul nostru : căcĭ «ar da nascere la 4 processe în difamaţiune, fără a maĭ menţiona «pericolul supressiuniĭ foeĭ, după cererea Austrieĭ.»

ca provinciele dunărene nu vor avea nicĭ o ḑi de repaus pînă nu vor fi pe deplin scăpate de legile și de ómeniĭ impușĭ de Rusia, cum și de armatele străine, afară de ale Françeĭ.

Sgomotul morţiĭ impĕratuluĭ Nicolae n'a produs aicĭ nicĭ un efect: Românii doresc și cer scăparea lor de sub jugul Rusieĭ; și invocă mórtea ţarismuluĭ, iar nu mórtea Ţaruluĭ.

«Ce'i pasă bieteĭ turme, în vecĭ nenorocită,
«Sĕ scie de ce mână va fi măcelărită,
«Orĭ décă are unul sĕŭ mulţĭ apăsătorĭ?

Ḑice unul din poeţiĭ noștriĭ (1)

D'aceea au și început bieţiĭ Românĭ a perde speranţa care 'i susţinusse pîn'acum; ceea ce e mult când e vorba de un popor ce a persistat să spere și să se conserve, în timp de 18 secole, curat și neatins de orĭ ce alianţă străină.

„Etă 2 anĭ, ḑic eĭ, de când a început în fine acel resbel pe care 'l invocasserăm, și în care singurĭ noĭ am crezut cu sinceritate, și am sperat într'ênsul maĭ mult de o jumĕtate secol; și în loc de ușurare, el ne aduce o întreită suferinţă de jaf și de apăssare, de rușine și de sclavie; căcĭ în loc de a ne da armele ce Russia ne-a luat spre a lupta și noĭ alăturea cu Franţa, și a'i proba că suntem demnĭ de libertate și de numele ce purtăm, étă ne 5 milióne de Românĭ, care locuim Moldova și Valachia, trataţĭ ca niște illoţĭ, ca niște vite de jug, capabilĭ numaĭ a tîrrĭ furgónele stăpênilor d'aḑĭ sub cnutul Muscaluluĭ, sub iataganul Bașibujuculuĭ și sub sabia Croatuluĭ. Și cu tóte acestea puterile occidentuluĭ caută allianţe; Engleḑiĭ recrutéḑă soldaţĭ în Elveţia și chiar în Grecia, și de noi nu întrébă nimenĭ. Este dér invederat că, cu tóte că noĭ suntem la Porţile Orientuluĭ singura naţiune care a ridicat cu multe zecimĭ de anĭ înainte

(1) Ilustrul nostru fabulist, D. Gr. Alessandrescu.

(la 1821 ca și la 1848) drapelul contra Russieĭ, cu tóte că, prin singura suflare a armatelor france, Rușiĭ au părăsit teritoriul nostru, noĭ suntem tot sub dominațiunea moscovită.

«Într'adevĕr, ce se vede óre schimbat în situațiunea nóstră? Nu suntem noĭ óre tot acelaș popol desarmat care prin urmare nu se póte apăra, după cum o voesce Russia? Nu suntem noĭ óre încă sub greutatea acelorașĭ legĭ inpuse de baionetele Rusescĭ. Și nu sunt óre aceleașĭ creaturĭ ale Russieĭ, de la cel d'ântêiu pînă la cel din urmă, care ne guvernează, ne impiléḑă și ne degradéḑă, pe când ómeniĭ partiduluĭ național, inemicĭ declarațĭ aĭ Russieĭ, gem în exil?

„Nu se maĭ póte nimenĭ îndoi că Russia guvernă și comandă în aceste țerrĭ, și că tot ce se petrece aicĭ se face cu scop ca maĭ mult sĕ o regreteze Româniĭ, de cât sĕ închiḑă intrarea Moldo-Valahieĭ. A! décă Franța ar sci! ḑic Româniĭ, oftând. Décă Franța ne-ar cunósce; Décă oștirea luĭ Napoleon ar putea sta numaĭ câte-va ḑile în mijlocul nostru! Atuncĭ am fi rădicațĭ și noĭ la starea de om; căcĭ atuncĭ ostașiĭ franceșĭ ar vedea ce suntem, ce voim și ce putem fi; eĭ s'ar recunósce în noĭ, după cum noĭ ne-am recunósce într'ênșiĭ; am merge impreună contra inemiculuĭ, și România ar renasce în gloria sa.“

Iată ce se ḑice pe la noĭ, și la care nu s'ar putea nimic ḑice contra: în tóte ḑilele faptele vin sĕ susție plângerile și temerile Românilor. Spre a fi scurt voi vorbi numaĭ de celle maĭ recente.

Unul din essilațiĭ de la 48, fiind că a fost în acea epocă unul din ceĭ d'êntêiu care a ridicat stindardul contra Rusieĭ, colonel Pleșoianu. după o grea și costisitóre călătorie, a sosit în fine în locul sĕu natal, la Craiova, cu un pasport turc, liberat de Ministrul affacerilor străine al Turcieĭ, și visat la Constantinopole de agentul Prințuluĭ Stirbeĭ, de Domnu Aris-

trachi de *gloriósă memorie*, și de ambassada Austrieĭ la Constantinopole, și de la poliția din Viena, și în fine de oficerul de la granița românéscă.

După treĭ ḑile de la sossirea sa, prefectul districtuluĭ Doljiŭ, domnu Filișénu, recunoscut pentru devotamentul seu către Rusia, și care în minutul de față face o propagandă activă și de față în favórea Muscalilor, a făcut cunoscut coloneluluĭ Pleșoianu că are ordin a'l scóte din țérră fără escortă; și ordinul fu îndată essecutat apoĭ alte ordine se deteră d'a nu se maĭ lasa se intre în țéră niciĭ un expatriat, orĭ ce fel de pașapórte ar avea. (sic)

Asseminea acte n'au nicĭ decum nevoie a fi comentate, maĭ alles de publicul frances.

Voi adăoga la celle ḑisse că prințul Știrbeĭ are frică chiar de femeile și copiĭ proscrișilor, și chiar de toțĭ copiiĭ lor ceĭ micĭ de 2 și de 3 anĭ; ast-fel, sunt câte-va ḑille, el a refusat intrarea în țérră a uneĭ mame și 3 copiĭ aĭ eĭ, carĭ, după cum înțelege fie care nu sunt essilațĭ cu firman; păcatul însă fiind originar, nu se póte cine-va plânge pentru acésta.

Spre a sfîrși cu proscripțiunile, vĕ voi spune încă că D-nu Constantin Cantacuzin, ca caimacam al Rușilor și viitor candidat al Principatuluĭ Valahieĭ (vezĭ broșura D-luĭ Gănescu) ca să facă plăcerea prințuluĭ Știrbeĭ și a Russieĭ a adresat guvernuluĭ austriac o petițiune subscrisă de 60 boerĭ muscălițĭ, și care cer să nu se lase se intre în țérră inemiciĭ Russieĭ, adică essilațiĭ de la 48. Se ḑice că guvernu austriac ar fi trimis petițiunea la Pórtă; dar de ce óre? ce póte face Pórta? Nu s'a nesocotit óre voea acordată de Pórtă, coloneluluĭ Pleșoianu d'a reintra in Patria sa?

Vĕ putețĭ închipui impresiunea ce assemenea acte produce asupra locuitorilor acestor țerrĭ; ast-fel în deșert ni se ḑice (și generalii austriacĭ o spun pe față pentru cine vrea se înțelégă) că Moldavia și Valachia

ba încă și Basarabia, vor fi unite, și că vor forma un stat indepedent; Românii nu cred nimic din tóte acestea.

Rușii, dic eĭ, ne-au promis și noă ca Polonesilor multe lucrurĭ! Și pînă când vom fi guvernațĭ d'aceléșĭ legĭ și aceiașĭ ómenĭ, și pînă când vom fi opritĭ a lua o parte activă la acest resbel noĭ nu vom crede de cât în trădare.

Luptele despre care aŭ vorbitŭ jurnalele francese dintre Românĭ și Croațĭ, continuă; de și Munteniĭ singuri aŭ plătitŭ pentru aceștĭ din urmă 40,000 fr. numaĭ pentru așternuturĭ, fără a intra în socotélă locuința, hrana etc. Generaliĭ austriacĭ în deșertŭ promitŭ că pe viitorŭ disciplina va domni în armată; nu potŭ face nimicŭ; s'a vĕzutŭ și se vede pe tótă diua și în Valahia și în Moldavia chiar, oficeriĭ austriacĭ maltratațĭ, une-orĭ măcelărițĭ de către Croațĭ. O scrisóre de la Iașĭ ce o posedăm spune că se numĕra pîn'acum 50 de Moldavĭ assasinațĭ; că în dilele din urmă 13 husarĭ aŭ violatŭ o femee de 80 anĭ, care negreșit a trebuit să móră; și că dacă un oficerŭ austriac are nenorocirea se intervie ca se puie la ordine pe soldațiĭ Croațĭ, aceștia scot sabia, și gare á l'autorité! La sfârșitul luneĭ trecute gendarmiĭ Moldovenĭ au reușit se scape viața unuĭ oficerŭ austriacŭ.

In aceeașĭ scrisóre, a căria veracitate o potŭ garanta, se dice încă că prințul Ghica este tot atâtŭ de detestatŭ ca și predecessorul seŭ Sturda, și încă ceva maĭ multŭ; căcĭ acesta fura cellŭ puçinŭ ellŭ singurŭ, pe când prințul Ghica jufuesce țérra prin firmane, violândŭ ast-fel dreptul de autonomie. Printr'unŭ firmanŭ a obținutŭ lista civilă pentru tot timpul câtŭ s'a amusatŭ la Viena, pe cândŭ țérra plătea pe generaliĭ Butberg și Osten-Sacken; printr'un altŭ firmanŭ a obținut pentru 2 anĭ maĭ multŭ dreptul de mportațiune ce i se acordase pentru 7 anĭ. Pe lângă

acésta a cedatŭ vămile ţerreĭ dreptă 200,000 gal. pe an, pe cândŭ eraŭ amatorĭ care oferéŭ îndoitŭ acéstă sumă. Putea ellŭ ênsă face alt-fel? căcĭ întreprindătorul este ênsuşĭ collegul seŭ Ştirbei, prin mijlocirea ginere-seŭ Plaiano, şi ûn óre care Ciocan, Bulgaro-Rusŭ.

Pe lângă aceste jafurĭ în mare, suntŭ multe altele maĭ micĭ, precum e şi acela că a plătitŭ léfa luĭ Vogoride, representantul seŭ la Constantinopol, pentru totŭ timpulŭ câtŭ a representatŭ acolo pe generalulŭ Osten-Sacken, dându-ĭ pe d'assupra (ca fuioru popeĭ) şi o gratificaţie de 2000 gl. pentru credinţa sa către Rusia, pe timpu trecutŭ şi viitorŭ.

Mĕ oprescŭ aci ca se nu deviŭ polilogŭ; şi terminŭ rugându-vĕ, D-le Redactor, se aduceţĭ aminte lectorilorŭ voştriĭ, că nenorociţiĭ Românĭ nu speră de câtŭ în Franţia; căcĭ numaĭ pe dênsa o invocă şi o iubescŭ ca pe ênsăşĭ patria lorŭ.[1])

No. 20.

Eliade către D. Costache Racotă

La Paris.

Constantinopole $^{7}/_{19}$ Maiŭ 1856.

Amatul meŭ Costache,

. . . . [2])

Imĭ scriĭ de broşura D-luĭ Rousso că:

«Graţie uneĭ părţĭ a acesteĭ broşurĭ, de şi o parte ar fi putut lipsi, etc.»

Aşa scriŭ şi dicŭ toţĭ; differinţa însă este acésta:

---

1) Originalul îllŭ possedă D. Christofi.

2) Punturile arată pasagie ce nu interesă istoria.

că fie care o află bună pretutindenĭ, afară numaĭ acolo unde este în defavórea sa şi a allor săĭ.

Ión Ghica dice că e de minune, de nu 'ĭ ar fi descoperit cabalele.[1])

Tell assemenea o înalţă pînă unde nu s'a suit ea, şi dice că e adevĕrulŭ sântŭ unde vorbesce de Ghica, de Golescĭ, Magheru şi ceĭlalţĭ; numaĭ unde se attinge de dînsul, dice că *mănâncă furnicĭ*.[2])

Magherul iar dice că ce e drept nu e păcatŭ; că nimicŭ nu e maĭ sublimŭ (!) şi maĭ frumosŭ de câtŭ unde arată ce vrea sĕ facă Tell, unde descopere pe Ión Ghica, unde se atinge de Golescĭ, Eliade[3]); însă ţine comptulŭ, şi are sĕ'şĭ resbune unde se atinge de Escellenţia Generallieĭ Salle, şi de memorandumele ce a făcut şi a dat.[4])

Golesciĭ aplaudă unde se dă portretul lui Ión Ghica, unde se arată Tell, Magheru, Eliade şi toţĭ ceĭ lalţĭ[5]); însă mojiculŭ de Rousso cată să'şĭ aducă aminte că Golesciĭ suntŭ boerĭ[6]) şi să nu se attingă de boeria de vrea să facă din clăcaşĭ,—sĕŭ jumătate de proprietarĭ,—nisce chiriaşĭ proletarĭ.

D-ta iar afli bună o parte, şi dicĭ că putea lipsi altă parte. Nu cred să înţellegĭ aceea unde mĕ ia şi pe mine la refuială[7]); pentru ce atuncĭ te-aşĭ inculpa de parţialitate.

Dacă cartea acésta este judicată numaĭ astfelŭ, apoĭ e cea maĭ bună ce a eşit în causa nóstră[8]); cată

1) I. Ghica nu póte aproba nimicŭ din acea operă.
2) Generalul Tell o califică după cum merită.
3) Eliade e lăudatŭ pretutindenĭ.
4) Neadevĕrŭ, ca tóte ; închipuirĭ deşarte.
5) Am vĕdut opinia luĭ Stefan Golescu în epistolile salle.
6) Nu era acésta opinia luĭ Eliad despre Golescĭ pînă la 1855. Vedĭ epistola luĭ Eliad No. 1. din acéstă broşură : şi *Memoriele* Regeneraţieĭ de la 1851.
7) N'am întâlnit asemenea passage în opera citată
8) Cine o va citi, va fi de părerea contrariă ; D. Rousso chiar, credem noi, se căesce adĭ de multe din acea operă, dictate de passiune.

să fie judicată ástfel: spune pretutindenĭ adevĕrul? Séŭ adaogă fapte ce nu s'aŭ întâmplatŭ?[1]) Dacă faptele sunt, dacă adevĕrul e spusŭ, adevĕrul numaĭ mântue.

. . . .

De veĭ vedea pe D. Bolliac, spune'ĭ că sunt simțitorŭ la câte'țĭ arată despre mine. D-luĭ îșĭ dice că mĕ stimă, dér nu m'a amatŭ, nicĭ nu mĕ amă; eu din contra, l'am amatŭ de cândŭ era copillŭ, și l'amŭ totdéuna; a fost și este unulŭ din feblele melle; dér nu'l stimŭ. D'așĭ putea săĭ însuflu amorulŭ meu, și d'ar putea D-luĭ să'mĭ însufle stima sa nu ne-am fi despărțit nicĭ odată, nicĭ D-luĭ nu m'ar fi abandonat, făcând causă comună cu neconsecuențiĭ; nicĭ eŭ n'așĭ fi avut adesea durerea de a dice: „și tu, Brute?" Insă suntŭ umane tóte acestea! Și n'am a mĕ plînge. Ce sunt eŭ, și ce am făcut și ce am sufferit eŭ, pe lângă câte a făcut și a sufferit Christŭ?[2]) Discipolulŭ seŭ de predilecție, piatra pe care voia a întemeia edificiulŭ seŭ, era Petru; și cu tóte acestea Petru de treĭ orĭ l'a renegat. Nicĭ eŭ nu sunt Christ, nicĭ D. Bolliac nu e Petru[3]); și cândŭ vom fi maĭ bătrînĭ, de vom trăi, sunt sigur că și D-luĭ va uni amor lângă *stimă*.[4]) și eŭ stimă lângă amorŭ.

---

1) Vedĭ epistola luĭ Popa Șapcă, No. 6, din acéstă broșură.

2) Lipsă de modestie. Christ era modelul abnegăriĭ, allŭ bunătățiĭ, allŭ iertăriĭ, allŭ tuturor virtuților sublime.

3) Cu ce scopŭ atuncĭ acéstă comparațiune?

(4) Vezĭ tîrbăceala ceĭ dĭ Boliac în «Românul» No. 144 pé 1859.

No. 21.

Eliade către D. C. Racotă.

La Paris.

Constantinopole. 1856 Iulie 2.

Amatul meu Costache,

Am ricevut scrisórea D-le din 14 Iunie. Am vědut câte scriĭ despre intrigile ce se facŭ în ţérră, esplicând cum le vine şederea mea aicĭ în Constantinopole. Dică ce vor voiĭ, că gura rěilor numaĭ pămêntul o astupă Eŭ şedŭ în Constantinopole pentru că nu pot şedea aiŭrea; şedŭ în contra voinçeĭ mele, şi maĭ vârtosŭ a sănătăţiĭ. De voĭ maĭ rămânea şi în iarna viitóre, nu maĭ pot eşi în primă-vară, atât mi s'a slăbit peptul din causa climeĭ ce nu 'mĭ e favorabilă. Să voiŭ să essŭ, nu mě lassă ([1]); ar căta să fugŭ, să âmblu ca unŭ vagabondŭ cu pasportŭ streinŭ, şi cerşindŭ pâinea; dér dică şi esplică cum le vine şederea mea aci; ce potŭ să'mĭ facă maĭ rěŭ de câtŭ starea unde mě aflu? Despărţit de copiĭ, copiĭ în sarăcie, şi fără educaţia şi consiliurile ce ar fi putut a le da tatăl lor; starea 'mĭ ruinată; o naţie séu un populŭ ingratŭ, dispusŭ numaĭ a calomnia ([2]); învěţat a 'mĭ mânca pâinea cu sudórea mea fără a fi dator nimenuĭ(?), şi ajunsŭ a trăi din misericordia turcéscă ([3]) ca unŭ prisonier u-

---

([1]) La finele anuluĭ 1856 Eliad putea intra în ţérră cu ceĭ lalţĭ capĭ aĭ Emigraţieĭ; de ce a stat în Constantinopole pînă la 1858? Din causa póte a «tainuluĭ» turcescŭ, cum afirmă uniĭ emigraţĭ.

([2]) Nu e drept ca pentru câţĭ-va indiviḑĭ a se trata un populŭ întregŭ de ingrat şi calomniatorŭ.

([3]) Ar fi evitat acéstă pretinsă umilire, déca intra în ţérră, şi dacă lupta (fără uniforma turcéscă) ca adevěrat apostol allŭ naţionalităţiĭ române,

militŭ; maĭ jos de câtŭ atâtŭ, amatulŭ meŭ Costache, materialmente, este numaĭ unŭ metru maĭ jos, cât va fi de profund mormântulŭ ce mi'lŭ vorŭ săpa, şi care am ḑis amicilor să'mĭ facă din colo în Asia; şi în ţéra mea cu blestemŭ lasŭ nicĭ ósele să nu mi le aducă,— n'aŭ unde să mĕ dea maĭ jos de câtŭ acolo; — iar moralmente, prin acea cădere mĕ voiŭ scula; şi 'mĭ voiŭ lua loculŭ ce singurŭ mi l'am preparat, locul ce dreptatea va căta să mi'l dea.

Câtŭ pentru Turcĭ, ceĭ carí ḑicŭ cá se arată ostilĭ la binele ţĕrreĭ noastre, amicĭ cu adevĕrat nu sunt; pentru că n'au de ce fi maĭ amicĭ nouă de cât lor înşuşĭ; căcĭ singurĭ îşĭ sapă grópa; cu tóte acestea, eĭ tot nu sunt aşa de ostilĭ, precum ne suntemŭ noĭ înşine; şi pe tótă ḑiua ne facem singurĭ rĕulŭ cu ideĭ nepossibile, ce nu ajută de cât la joculŭ Diplomaţieĭ şi a inimicilor noştriĭ mortalĭ.

Veĭ vedea câte scriŭ în celle treĭ scrisorĭ ce te am rugat a păstra spre a se tipări.

Ḑicĭ că de voiŭ lasa Constantinopole, şi voiŭ veni în Paris séu în Londra, fiiĭ meĭ (şi înţelegĭ pe fraţiĭ D-tale cu D-ta împreună) vor îngriji de ce voiŭ avea trebuinçă. Sunt fórte simţitorŭ la acestŭ sentimentŭ; ênsă pentru ce să le daŭ această sarcină, fără nicĭ unŭ folosŭ nicí pentru eĭ, nicĭ pentru mine, nicĭ pentru ţérră? Astă-zĭ nu e nimic de făcut nicăirĭ, de cât în ţérră, cine e prudent şi cu putere s'acolo. Ḑiua învieriĭ popolilor nu voiŭ trăiĭ să o vĕḑŭ; şi de aşĭ întrevedéo, n'aşŭ maĭ şedea nicĭ unŭ minut în Constantinopole, ci aş veni acolo unde ar fi ascultaţĭ oamenĭ ca mine, şi aşĭ cere dreptate. (1).

(1) Fiind că acea ḑi de înviere nicĭ nu se spera la 1856, creḑŭ că ar fi fost mai patriotic din partea luĭ Eliade a veni în ţérră să lumineze pe Românĭ despre adevĕratele lor interese, chiar de n'ar fi voit a se supune dorinçeĭ generale, manifestată la 7 şi 9 Oct. 1857; lucrând însă cum a lucrat, s'a espus la mustrărĭ juste chiar din partea consângenilor sĕĭ.

De s'a criticat cartea D-luĭ Rousso din puntul ce mi'l arătĭ, apoĭ partea aceea e cea maĭ ţare şi maĭ nevulnerabilă. D. Rousso n'a vrut să arate genealogia nimenuĭ, ca toţĭ ce fac la biografiĭ şi la genealogiĭ: ci rĕspunde D-luĭ Régnault ce ḑice că săteniĭ serviĭ şi proletariĭ aŭ făcut mişcarea de la 48 ([1]). Minciuna nu e niciĭ o dată bună, şi maĭ vârtos când e ticluită cu atâta artă, să facă atâta rĕŭ uneĭ ţerrĭ întregĭ ([2]) a căriĭ destinaţie astă-zĭ, şi pe când scria D. Régnault, era în mâinile capetelor coronate. De ar fi fost o democraţie generală în Europa, tot ar fi fost minciună sĕ fi ḑis un scriitor, că şclaviĭ şi proletariĭ au făcut mişcarea; ar fi fost o fanfaronadă după moda democratică; şi adevĕrul a fostŭ că la noĭ s'aŭ sculatŭ din ceĭ ce aŭ avut spre a da cellor ce n'au avut iar nu s'au sculat despoeţiĭ să despóie pe îmbrăcaţĭ. D, Rousso nu va să arăte genealogia nimenuĭ ([3]) ci sĕ spuie

([1]). Când s'ar fi mărginit aci ar fi fostŭ bine, dér aceasta a fost pretestul d'a scrie câte aŭ scris în acea epocă. Apoĭ óre nu ḑice tot Eliade în *Memoriile* de la 1851 şi în *Epistolele* publicate, că săteniĭ aŭ fost *pârghia Revoluţiuneĭ*; Apoĭ cu ce scop plecarea la Islaz a cellor treĭ capĭ aĭ mişcăriĭ? Ca prin ridicarea sătenilor să înlesnească rescularea cellor din Capitală.

([2]) Ce rĕŭ putea să facă acéstă idee, chiar fiind erronată? Săténul nu era óre servŭ după Regulamentŭ? Alt-felŭ, ce însemnésă art. 13 din Proclamaţiunea de la 48, adică emanciparea ţĕranuluĭ de clacă, şi împroprietărirea sa prin despăgubire? Fiind-că vechea clacă, séu «ajutorul gratis», devenise o muncă silnică în folosul apăsătoruluĭ sĕŭ.

La noĭ, ca pretutindenĭ ceĭ luminaţĭ şi cu influinţă aŭ luat iniţiativa; şi celĭalţĭ, fie orăşenĭ fie sătenĭ, câţĭ simţeaŭ «cuţitul la osŭ», au rĕspunsŭ la appelulŭ capilor, sprijinind cu braţele lor mişcarea regeneratorie. Eată adevĕrul; iar nu cum se silesçe a'l desnatura autorul opereĭ în cestiune, orbit de passiune, cum ḑice cu drept cuvîntŭ Ştefan Golescu.

([3]). Tocmaĭ acésta face; în privinţa luĭ Eliade, veḑĭ pag. 183—197 op. cit; în privinţa Magheruluĭ, pag. 9—12; în privinţa Golescilor şi Tell, pag 202—204.

D. Régnault că n'a făcut bine să ne pledesė causa așa de rĕu. Vețĭ vedea maĭ tîrziu cât rĕu ne-a făcut acea carte plină de erorĭ sistematice, și pentru care unĭ din Românĭ s'au și dus a'ĭ mulțumi(1) și aceasta 'țĭ o dicŭ numaĭ pe, séma D-tale; căcĭ nu voiŭ să maĭ am maĭ multŭ pe omul acesta pe capŭ. Nu sciŭ cum a intrat în capul unor junĭ că pot să'șĭ facă bine lorŭ și țĕrreĭ, înșirând la neadevĕrurĭ; nu sciŭ cum veni la maĭ mulțĭ să se ia dupe moda gonitorilor aristocrațieĭ Europeĭ, spre a goni și eĭ în țérra lorŭ boeria, pare'că ar fi aristocrație. La noĭ boeria nu e o castă, ci o instituție, care, cu tóte abusurile ce a sufferit din causa favóreĭ ș'a nepotismuluĭ, însă nu e membru allŭ uneĭ familiĭ istorice, nu e impiegat allŭ Statuluĭ, nu e officerŭ în miliție, nu e neguțător maĭ distins, nu e sătén ce lăsând sapa și aratu, și învĕțând carte, și îmbrățișând carriera politică, care să nu fi devenit boerŭ, de n'a avutŭ vre un viciŭ. Numĕră toțĭ boerriĭ din țérră. și veĭ vedeà, afară de o mică minoritate ce s'a boerit prin favóre și nepotisme, că toțĭ sunt din clasele ce arĕtaiŭ. Apoĭ ce e nația care nu recompensă acestŭ fellŭ de ómenĭ? Boeria e o recompensă a serviciuluĭ, a talentuluĭ onestŭ, a sciințeĭ virtuóse; iar de s'aŭ comis abusurĭ, asupra acellor abusurĭ, a strigat nația la 48; și mișcarea s'a făcut *spre a regenera instituția boeriei*, ce a fostŭ deschisă la tóte clasele, și atâtŭ de liberală, iar *nu spre a o aboli*. Boerŭ nu va se dică nicĭ aristocrat, nicĭ nobil ci un foncționarŭ cu rangulŭ ce i'lŭ dă serviținlŭ iar nu nascerea. Tot Românul se nasce boeribilŭ, după legile și datinele ce am avut până acum; și décă devine apoĭ boerŭ,

(1) Era o datorie de delicateță și de recunoștință către un scriitor eminent, primul care, în predĭoa resbeluluĭ Crimeiĭ, făcea cunoscut Europeĭ officiale și democratice origina nóstră, drepturile nóstre, trecutul nostru, aspirațiunile nóstre rolul ce putea juca România la porțile Occidentuluĭ, ca sentinelă a civilisațiuniĭ occidentale,

tot Românul se face nobilŭ boeribilŭ, iar nu boer, fie însu-şĭ fiul Banuluĭ seŭ allŭ Domnitoruluĭ, ce e dator a trece şi ellŭ, orĭ cât de repede, însĕ a trece gradele iararşieĭ patrieĭ.

Că 'ţĭ a fost tata şi fraţiĭ şi moşiĭ boerĭ, n'o poţĭ nega, fără a spune un neadevĕr; iar că aĭ vrut, am vrut, şi *au vrut toţĭ aĭ mişcăriĭ a se lepăda de boierie*, şi a intra în legea comună, ce avea de scop a împedica abusarile comise în numele acesteĭ instituţiĭ, altă vorbă. Cine va voi, îşĭ póte face un merit de acéstă; iar să'şĭ facă un merit spuind o minciună, şi ḑicênd n'am fost ceea ce'am fost, minciună e; şi minciuna nu e un adevĕr; *şi ce nu este adevĕrŭ, nu e nicĭ moral, nicĭ onest*; şi prin urmare, *nicĭ democratic séu liberal*; căcĭ *democraţia şi libertatea veră, maĭ 'nainte de tóte, cele moralitate; cine e sclavul minciuneĭ, fanfaronadeĭ, nu e cetăţian liber.*

Şi chiar de ar fi boeria un rĕu, un păcat, *datoria omuluĭ onest este a confessa adevĕrul*, ḑicând *am fost păcătos, dér nu voi să maĭ fiŭ;* am fost boer, dér nu voi să maĭ fiŭ.

Toţĭ apostoliĭ au fost judanĭ, şi Pavel (fu) şi Fariseŭ; şi devenind creştin, n'au ḑis lumiĭ că n'au fost judanĭ. Părinţiĭ luĭ Sântu Vasile au fost idolatriĭ, şi n'au ascuns'o nicĭ odată; şi acésta nu va să ḑica că face cine-va genealogia, ci spune adevărul, când altul va să facă rĕu înaintea despoţilor uneĭ naţiĭ întregĭ, ḑicând că a fost condus de desculţĭ şi de plebeenĭ.

Antâiŭ şi ântêi unde au fost plebeeni în ţérra nóstră, în care tot fiiul patriei se nasce boeribil ? Şi unde scia Românii în general ce va să ḑică plebeenĭ? (1)

Broşura D-lor Golescĭ am citit'o maĭ mult de jumĕtate (2) De póte a se supăra D.D. Magheru, Tell

(1) Toate acestea, ca să justifice genealogia de boerie a luĭ Eliade, de la pag. 183—197 din citata operă.

(2) Inţellege óre opera D. Al. G. Goleşcu, *De l'abolition de servage.*

și aĭ lor, cum am audit că o și critică ([1]), nu sciu; eu însĕ pînĕ unde am citito, vĕd că le face onnóre; e plină de adevĕrurĭ. A treea parte însĕ din acéstă broșură e maĭ o traducție, după o traducție a luĭ rĕposatu Bălcescu, dată în Magazinul istoric în anul 47 séu 46 ([2]) Acea parte este a notelor ce dicĭ că au dat Golesciĭ. Bine era să fi spus eĭ pe adevĕratul autor, ce a ostenit prin arhive pînă să scótă la lumină istoria clăcașilor, și D-lor au aflat'o gata. Plagiatul numaĭ nu'mĭ a plăcut; însă cartea în genere va face bine causeĭ.

Uniĭ din Româniĭ d'aci, ca și din Paris, dic că e carte bisericéscă; Moldoveniĭ însĕ, după cum sciŭ d'acolo, o califică de socialistă, de comunistă; și dic că vre-o 3000 de inșĭ, de frica acesteĭ cărțĭ, s'au lepădat de ideea unirii, ce dic că vine de la comuniștiĭ de la 48; și spre a demostra acésta, scot înainte cartea Golescilor. Numaĭ póte cine-va intra în voea lumiĭ. De n'a plăcut cartea junilor cu ideile esterne și cellor ruginițĭ din Moldovenĭ, ce se pun în altă estremitate, e singura probă de moderația cărțiĭ și de adevĕrurile eĭ, ce firește nu pot fi gustate nicĭ d'o estremitate nicĭ de alta.

D-luĭ Bolliac îĭ mulțumesc de broșura ce'mĭ a trimes. Este scrisă cu zelu, însă *zelul îll face adesea a eși din adevĕrurile istorice* ([3]). In ceea ce se attinge de Ungurĭ, me adress la principiile ce professă D. Boliac, și cu acelle principe îĭ recomand d'a citi cartea D-luĭ Gerando, întitulată *de l'espirit public en Hongroi*. Autorul

([1]) Dacă Eliade o laudă, Tell și Magheru nu o putéu critica, fiindcă nu se attinge nimic de dînșiĭ, Presupunere gratuită.

([2]) Cred că se înșallă Eliade, pentru convingerea lectoruluĭ, citéscă opera în cestiune, de va fi aceea, cum și articoliĭ Bălcesculuĭ din Maglst. Tot ce credem noĭ e că autorul a putut consulta opera *Question économique*, attribuită luĭ N. Bălcescu.

([3]) Ca și passiunea.

nu e Ungur, ca să fie tacsat de parțialitate; și cartea era scrisă înainte de 48.

Cine ḑice că doresce să mě vaḑă bine cu D. D. Tell și Magheru, nu voiesce rěul nimenuĭ; însă nu se cuvine a se adresa la mine, ci la aceștĭ duoi. Eu le-am voit binele, și eĭ au făcut causă comună cu ceĭ ce 'i au batjocorit, umilit în tot d'auna (1) *Eu le-am ardicat numele, făcându'l europén* (2); și eĭ s'au sforțat a deschide pînă la calomnie în contra mea (3). De vorbesce D. E. Régnault și alțiĭ de dênșiĭ, nu face de cât a mě copia (4). Celle ce am scris în favórea lor s'au scris cu sentiment (5); m'au costat timp, repaos, sănětate (6) și pâinea esiluluĭ de la gură (7).

De vețĭ pune sub tipar scrisorile ce v'am trimes, scóte passagiul unde ḑice că „Ali-Pașa pórtă pe fiiul luĭ Stirbeĭ pe la icóne".

La paginile 17, séu 18 séu 19, se ḑice:

„Nu, ḑic alțiĭ, nu vrem să ne unim, etc."

---

(1) Dacă face allusiune la unirea cu emigrațĭ, adunațĭ la Șumla, ca să trécă în țéră, cu voea Porțiĭ spre a forma legiunea română, assemenea unire face onóre cellor duoĭ capĭ aĭ mișcăriĭ.

(2) Orĭ cine ar fi descris mișcarea de la 48, era dator a spune partea importantă ce aŭ luat la acéstă mișcare ceĭ duoĭ bărbațĭ; după mine, rîndurile subliniate dovedesc cel puțin lipsă de modestie.

(3) In ce chip? De ce nu sě esplică?

(4) Se înțellege, fiind că numaĭ Eliad pînă atuncĭ descrisesse mișcarea de la 48.

(5) Ințellege óre din amiciție? Istoricul nu trebue să aibă in vedere de cât acte, de cât adevěrul.

(6) 'Și a făcut datoria, ca istoric; și fără muncă nimic nu se póte produce; atâta numaĭ că celle ce privesc pe DD. Tell și Magheru nu se pot urca de cât la câte-va pagine.

(7) Celle treĭ opere alle luĭ Eliad (*Proscrisul, Protectoratul și Memoriele*) s'au tipărit cu baniĭ cellor de la Brussa.—Veḑĭ actul No. 15 Broșura II și maĭ multe epistole alle luĭ Eliad din acéstă broșură.

Acolo, în capătul paragrafuluĭ, se vorbesce de duoĕ felurĭ de ómenĭ, de ceĭ cu unirea machiavelică şi perdĕtóre, şi de ceĭ ce au dat memoriurĭ prin Paris; unde se dice de ceĭ din urmă, maĭ îndulcesce frassa; căcĭ aşa o cere şi adevĕrul nu numaĭ cuviinţa. Di de aceştia séu adaogă vorbele urmĕtóre:

„Cu un scop pe atât de respectabil pe cât e de na-„ţional; însĕ estremităţile se ating tot d'auna într'un „punt óre care:"[1]

A revedere! [2]

I. Eliade.

No. 22.

Eliade către D. C. Racotă

Constantinopole, 1856 Iuliŭ 18.

Amatul meŭ Costache,

Ricevuiŭ scrisórea D-téle din 6 Iuliŭ din preună şi cu *Revue de Paris* ce 'mĭ aĭ trimis.

N'am citit tótă diatriba luĭ Batailard, pe care 'l prepui şi de colaborator al luĭ Colson la confidenţile asupra Turcieĭ. Tot ce vĕdui însă, pe unde 'mĭ aĭ însemnatŭ cu creyonul, vĕdŭ o ură plătită séŭ cumpărată, unŭ felŭ de Bravo ce se încarcă a ucide la ómenĭ pe unŭ preţŭ fixatŭ. Nimicŭ maĭ doloyal de câtŭ unde'mĭ pune în spinare memoriul D-luĭ Grădiştényu şi a patru junĭ Românĭ. Eŭ stim părerile tuturorŭ, şi

[1] Noĭ credem că dacă Eliad ar trăi adĭ s'ar căi pentru multe câte a scris cu *prevenţiune*, cum dice Régnault în opera sa, capit. III; maĭ alles în privinţa *Memoriilor sélle intime*, reproduse de D. Rousso în *Suplimentul* la opera luĭ Régnault, ar sterge singur pagine întregĭ. A avut dreptate Negulicĭ ce critica, în epistola No. 5, acte de natura acésta.

[2] Originalele epistolelor luĭ Eliad către D. C. Racotă le posedă D. Racotă.

maĭ vârtosŭ când aŭ un scopŭ onorabil, național; și prin urmare nu putém se nu stimeḑŭ fapta D-luĭ Grădișténu și acelor patru juniĭ, cum și a altora de felulŭ acesta: ênsă a 'mĭ attribui cine-va mie acelle scrisse, estę o infamie; pentru că déca sunt bune, eu n'am făcutŭ apalt ca *tótŭ ce e bunŭ se nu maĭ iașă de cât numaĭ din căpățâna mea și din atelierul meŭ.*[1]) La toțĭ ómeniĭ le-aŭ datŭ D-ḑeŭ minte și inimă, și fie-care pricepe ce e bunŭ și unde 'lŭ dóre cisma. Atribuindu-'mĭ mie acelle memoriurĭ, este o insultă în general către nație și în parte către autoriĭ lor; și o îndoită insultă pentru mine, că adică 'mĭ așĭ impune ideile melle unorŭ seiḑĭ fanaticĭ.[2]) Eŭ nu voiŭ nicĭ copii meĭ propriĭ sĕ fie fanaticĭ de mine, necum streiniĭ. Décă ênsă mĕ întâlnescŭ cu ómeniĭ în adevĕrŭ și'n acceleașĭ dorințe, pentru binele comunŭ, nicĭ eŭ nu suntŭ sclavulŭ lorŭ, nicĭ eĭ al ideilorŭ melle, ci fie-care e cunoscĕtorulŭ adevĕruluĭ. A ḑice un miliard de ómenĭ că 2 și cu 2 facŭ 4, nu sunt șeiḑĭ fanaticĭ aĭ professoruluĭ lorŭ de aritmetică, ci următorĭ aĭ Ratieĭ ce le-aŭ datŭ D-ḑeŭ spre a recunósce séŭ a reproba acestŭ adevĕrŭ.[3]) Eŭ n'am nicĭ o parte, nicĭ un merit la acelle memoriurĭ ce mi le atribue acestŭ omŭ, capabilŭ de tóte; și e la autoriĭ acelorŭ memoriurĭ de a'ĭ cere cuvêntŭ.

Puteți a vĕ adressa cu o scrisoricĕ scurtă către Redactorul *Revisteĭ*, și a'ĭ arăta că minte în tóte, și falșifică istoria prefutindenĭ; precum minte când vorbesce de aceste memoriurĭ ce mi le atribue.

Unde mĕ înjură ca în cârciumile unde a trăitŭ și s'a crescutŭ, n'am ce să'ĭ ḑicŭ; căcĭ tótă passerea țipă cu vocea sa, și totŭ omul vorbesce cu limba sa.

---

1). Mare presumpțiųne!

2). Așa credŭ uniĭ emigrațĭ despre operile în cestiune, cum attestă epistolele lor.

3). Sofismă de advocatŭ çăcĭ comparația nu e esactă.

Ellŭ așa a învĕțat, așa vorbesce și scrie. E rușine ênsă de ómenii ce se dicŭ crescuțĭ bine, de pl..tescŭ la ast-felŭ de ómenĭ, spre a face adică mie rĕu, și nu vĕdŭ că lorŭ îșĭ facŭ reulŭ cândŭ 'i pune d'alăturea cu cavalerii de industrie, cu escrochiĭ și inferațĭ cunoscuțĭ de tótă țérra.

Cine voesce se spuie adevĕrulŭ despre mine, póte dice *că m'aŭ abandonatŭ toțĭ Românĭi*, că nu maĭ amŭ pe nimenĭ, pînă la unulŭ (cu tóte că, în fondŭ, adevĕrul este că *eŭ singurŭ m'am depărtat de toțĭ*, și m'am isolat); iarŭ nu se dică că numaĭ malopeștiĭ suntŭ cu mine și eŭ cu dênșiĭ. Asta e un neadevĕr; căcĭ eu nu voiŭ se maĭ am a face cu nimenĭ; m'am săturatŭ de declamațiĭ. 'Mĭ am făcut rându meŭ; facă și alțiĭ pe al lorŭ. Te rogŭ, amatul meŭ Costache, cându vedĭ ast-felŭ de scrierĭ, nu maĭ mi le comunica, căcĭ îmi facŭ mare rĕŭ; nu pentru mine, ci pentru lumei cândŭ o vĕdŭ așa de rea și *deloyală*. Așŭ dori pînă la mórte se'mĭ maĭ rămâie ceva ilusiĭ, că 'mĭ voiŭ lăssa copiiĭ într'o lume maĭ bună.

Maĭ pusŭ iar, nu sciŭ cum, în contact cu D. Bolliac, pe care 'lŭ uitassem, ca pe toțĭ ceĭ de la 48; și acum în urmă îmĭ trimite o scrisóre în care mĕ înjură. De ar fi înjuràturele ênsĕ ca sĕ mĕ dóră, adică vere și meritate, ar fi callea-vallea; ânsă 'mĭ pare rĕŭ că e fiul amiceĭ mele Zinca, și că a îmbătrînitŭ, și e totŭ copilŭ cu pĕrul albu. N'are nicĭ capŭ, nicĭ códă, scrisórea D-luĭ.

Nu voiŭ se'ĭ respundŭ, căcĭ nu voiŭ se maĭ amŭ comunicație cu nimenĭ; mĕ voiu desbrăca cu încetulŭ și de câte maĭ amŭ, și nu voiŭ lăsa de moștenire fiilor meĭ de câtŭ ura asupra Sodomeĭ și Gomoreĭ. Focul infernal a căzut pe aceste dоuĕ prostituate cetățĭ moderne; și cnutul Cazaculuĭ pînă în fine va culca la pămîntŭ josŭ și totŭ ce va maĭ rămânea în picióre și necoruptŭ.

De 'ți va scrie cine-va a te duce spre a presta la o tipărire, fă-o, te rogŭ; dérn *nu spune nimenuĭ unde te ducĭ.* De nu 'ți va scrie, *nu maĭ spune nimenuĭ că te am fostŭ însărcinat cu asemenea ocupație.*1)

De n'așĭ considera sinuciderea ca o lașitate, de multu așĭ fi datŭ și luatŭ cu lumea asta. Nu merită în nimicŭ a maĭ dori cine-va sĕ prelungéscă o viață ce nu credŭ sĕ fie în infernŭ, și cu nisce ómenĭ pe lângă carĭ Draciĭ ar semăna Angelĭ.

A revedere!

No. 23.

Eliade către D. C. Racotă,

Constantinopole, 1856.—Iuliŭ 25.

Amatulŭ meŭ Costache,

Am ricevut scrisórea D-téle din 9 Iuliŭ. Imĭ scriĭ că aĭ ricevut o epistolă tipărită din Londra, anonimă; și mĕ întrebĭ de este a mea; și eŭ am ricevut una, ca și alțĭ Românĭ d'aci din Turcia.

La întrebarea ce îmĭ facĭ, n'am să'țĭ respundŭ de câtŭ citesce scrisórea luĭ Bataillard ce 'mĭ a trimis'o. Acolo dice că un memoriŭ ce l'aŭ datŭ treĭ junĭ Românĭ, și altulŭ ce 'lŭ a datŭ D. Grădișténul, sunt faptele melle. Voĭ maĭ bine scițĭ de spune adeverul,

---

1) După data scrisoriĭ, și după esplicările date de însușĭ D. C. Racotă, este vorba de broșura luĭ Eliade ce a apărutŭ în România pe la finele anuluĭ 1856, și care începe cu acéste cuvinte: «Mĕ totŭ ținém de multŭ se vĕ spuiŭ o istorie, și dândŭ di peste di remasse până în diua de adĭ.» In acea broșură se combate Unirea sub pretestul că e fatală fără Basarabia și Bucovina, pretextŭ combătut de D. C. Racotă în epistola următóre.

şéŭ de minte. Acelle memoriurĭ nu suntŭ faptele melle, nicĭ într'unŭ chipŭ; ânsă ca Românŭ, n'am putută de câtŭ sĕ le laudŭ, şi sĕ stimŭ sentimentele de unde aŭ provenitŭ.

Asseminea mĕ întrebĭ d'acea scrisóre, unde veḑĭ că nu e numele meŭ; décă nu e numele meŭ, nu e a mea; dér am aprobat'o şi o aprobŭ; eŭ d'aşĭ fi scris'o n'aşĭ fi pututŭ servi maĭ bine causa Românilorŭ, dându-le de scire d'a se feri sĕ nu dea în curse.

Acum o sută de anĭ religia era mare lucru la părinţiĭ noştriĭ; şi în numele religieĭ ne usurpasse Rusia drepturile făcêndu-se protectóre. Astă-ḑĭ uniunea Principatelorŭ, devenindŭ o adeverată religie a Românilorŭ, Russia s'a pusŭ a flata sentimentul acesta.

E întrebare acum: pentru ce Russia professa, séu se prefăcea că professă, religia ortodoxă? (1) Trebuia părinţiĭ noştriĭ să se lepede de religia părinţilor lor. Nu ci sĕ fi deschis ochiĭ, pe de oparte să'şĭ conserve religia, şi pe d'alta să nu se încréḑă Muscalilor, entusiasmându-se de dânşiĭ şi de apostoliĭ lor.

Acum iară e tot acea întrebare: pentru ce Ruşiĭ sau pus a flata sentimentul salutariu al uniuniĭ? Spre al esplóta în folosul lor şi în paguba nóstră (1) Trebue Românii să se lepede de Uniune? Nu; ci conservêndu-şĭ Religia politică şi socialĕ, să se ferésca maĭ multŭ de cât tot-déuna d'a se pune sub bandiera celor ce vedem că proclamă uniunea (2) şi nu sunt protigiaţĭ de cât de Russia.

(1). Ce are a face una cu alta? Religia putea fi pentru Russia un instrument de subjugare, dér unirea nu putea servi de cât Românilor, facêndu'ĭ maĭ tarĭ, sub tóte privinţele.

(1). Russia s'a oppus serios la unire. Nu suntem ţinuţĭ a crede de nimenĭ pe simpla sa affirmare, maĭ alles când e bănuit.

(2). Totĭ au proclamat'o, fără deosebire.

Cine a ridicat stégul uniunii la Moldova și în Bucuresci? Gr. Ghica și Știrbei, ce au venit de la Balta-Liman; ceĭ ce la 48 au eșit cu stégul din consulatul russ de la Iașĭ, Sațiĭ, toțĭ Fanarioțiĭ, tóte creaturele lor. Aide acum, Eliade, Racotă, Boerescule, și tot ce n'a avut ném de némul lor a face nicĭ cu Rușiĭ, nicĭ cu Fanarioțiĭ aide, alergațĭ de vĕ punețĭ orbește sub bandiera acestora. Facețĭ, fătul meu, de voițĭ Dv., una ca acésta; iar eu n'am trăit 54 de anĭ în sudorĭ, nu 'mĭ am espus starea, și viața și viitorul copiilor, ca, la capătul viețeĭ, se devin *instrumentul instrumentelor Țaruluĭ,*

D-ta ḑicĭ că ar fi o calomnie a crede și a'mĭ atribui mie acea scrisóre ce v'a venit din Londra. Eu ḑic că'mĭ pare reu de ce n'am scris'o eŭ. De ce și la acéstă scriere sĕ nu figure numele meŭ? V'ațĭ pus a o critica amar; și nu că merită crit'ca, dér atât vĕ orbesce ura, ce *cu dreptate avețĭ asupra Turcilor*, în cât nicĭ n'ațĭ înțeles acea scrisóre; precum n'ațĭ înțeles nicĭ cartea D-luĭ Russo.

Eu nu voi se fac pe advocatul Turcilor, despre care sciu maĭ multe de cât celle despre care îĭ accuḑĭ D-ta—ei cum îșĭ aștern, așa vor dormi; ce seamănă aceea vor secera;—dér cată a apăra pe autorul acelleĭ, scrisorĭ, nu în interesul luĭ (1) ci în dorul ce am de a nu vĕ vedea amăgițĭ și dupe (2) inocente, ș'apoĭ victime.

Acea scrisóre, pe de o parte, arată ușurința Francesilor, cât sunt în stare a face reul din nesciință, și cu celle maĭ bune intențiĭ.

Al doilea, descopere cabalele ce s'au pus în joc de către agențiĭ rusescĭ, ast-fel cum Româniĭ sĕ'ĭ ia pe dênșiĭ de buniĭ patrioțĭ.

Al treilea, arată că Puterile ce 'șĭ au dat mâna a menagia pe Russia și Austria, sacrificându-ne în trac-

(1) Ce se potrivesce!
(2) Jucăriĭ

tatul din Paris, lucréză cum Românii se iau după cum i vor conduce agenții muscălești, ce 'și au luat credit de patrioți.

Al patrulea, spune opinia ce este astă-ḑi pronunțată în Valachia cel puțin, între ómeni maturi și cunoscători de cabalele ce s'au pus în joc; și acéstă opinie e întins.. Nu vĕ uitați ce vĕ scriu junii din țérră, nici cei ce vor a flata pe Stirbei și pe Gr. Ghica, ca sĕ nu pérḑă sau ca sé capete chivernisélă. Nu că dóră sunteți în corespondență cu d'alde aceștia din urmă, dér numĕrul lor e *mare* din disgrație; și ḑicea că făcea opinia, și junii vĕ scria. Ii veți vedea acum, după ce au căzut Știrbei și Gr. Ghica. Omenii aceștia n'au principe, de cât *chivernisela*; și vor schimba bandiera ca sĕ placă cellor d'acum Domnitori.

Acolo unde ḑice scrisórea că nația va ḑice comisarilor celle arătate sub virgule, la pag. 4, și mai vêrtos unde ḑice...... „si vous ne le voulez pas, ou si vous ne le pouvez pas faire, laissez-nous dans nos anciennes et véritables rélations avec la Turquie: c'est elle qui nous representera dans vos conférences.....etc". acolo nu veḑi că nu înțelege că acésta ar fi vocea nației și dorințele ei? ci este o puntă (pointe), o înțepătură, ca sĕ le dea peste nas tractatul ce ei l'au făcut, și au decis ast fel, adică ca și când le ar ḑice: «de ați hotărat ast-fel, ce ne mai întrebați pe noi? Ne ați legat gura d'a vorbi în conferințe, ne ați legat mâinele, și vreți acum se vĕ respundem numai ce vreți voi? Și sĕ ne mișcăm numai în cotro vreți voi? (1)

«Puneți-ne în stare d'a vorbi, adică în stare în care au fost țĕrrele când au încheiat elle stipulațiile cu Turcia, când erau libere a se uni între sine, sau a face alianță cu ori ce putere; și vom vorbi atunci.» Și în starea d'atunci Moldova era tótă; nu'i lipsea nici Bassarabia nici Bucovina.

(1) Sensul e cu totul altul de al textului frances. Românii 'și ar fi pus lațul de gât dac'ar fi ascultat pe Eliad.

D-ta apoĭ te puĭ și criticĭ pe autorul scrisoriĭ, de ce nu ḍice și de Transilvania și Banat? Cum se putea face o ast-fel de eróre, și istorică și politică, și chiar de avocat? Avut'a atuncĭ Valachia sau Moldova coprinsurile ce le cerĭ D-ta?

Eu m'am bucurat când am auḍit ca te aplicĭ de agricultură și de sciințe esacte; căcĭ aĭ făcut ca copilul tatăluĭ D-téle. Décă vreĭ însă se facĭ și politică, fă bine maĭ ântâiŭ de învéță maĭ bine istoria; dă-te și la studiul drepturilor, și maĭ vêrtos al cellor ce sunt astăḍĭ în vigóre în Europa.

Românii nu pot cere Transilvania și Banatul de cât înaintea unuĭ tribunal sau Congres, format de o republică universală a Europeĭ al'căruĭ, primul temei se fie *solidaritatea Popolilor*, iar nu a guvernelor; și după care carta Europeĭ sĕ se schimbe după limbele ce se vorbesc; iar nu după guverne. Ora aceea n'a venit; congresul acela nu esistă; și înaintea guvernelor ce se baséză pe dreptul conquisteĭ, Româniĭ nu pot cere de cât Basarabia și Bucovina, ce Turciĭ nu le putéu da, și Austrieniĭ și Rușiĭ nu le putéu lua, după drepturile ce sunt în vigóre, și pe care guvernele se reḍămă.

Apoĭ adducĭ carnea câineluĭ din fabulă, și o aplicĭ rĕu autorului aceleĭ scrisorĭ; se cuvenia să o aplicĭ celor ce se cuvine în tot adevĕrul eĭ.

Și étă acum:

Carnea din gura câineluĭ e realitatea, dreptul luĭ de a mânca acea bucata de carne.

Care e dreptul Moldo-Valachilor ce cată a fi recunoscut de tóte puterile, după legile și datinele acestor puterĭ? Valahia a fi întrégă, și Moldova întréga, cu drepturile lor suverane în întru, cu dreptul d'așĭ alege Domn, d'a deschide resbel și încheia tractate ect.

Afară d'aceste drepturĭ, orĭ ce am spera maĭ mult

ėste laudabil; însă ca sĕ le realisăm, nu putem de cât, séu să ne sumetem mânicile, sau se aşteptăm la buna voinţă a altora. Pică pară d'a gata nu se póte.

Acum cine sémănă cu câinele ce lasă bucata din gură ca sė ia pe cea din apă? Cellŭ care va Principatele întregĭ, cu drepturile lorŭ recunoscute? saŭ cellŭ ce voesce şi maĭ multŭ de câtŭ acele drepturi? saŭ cellŭ ce douė părţĭ din bucata de carne le dă ciorilorŭ şi corbilorŭ, şi ce maĭ rămâne o lasă din gură ca se apuce umbra din apă?

Sĕ 'ţĭ spuiŭ acum ce felŭ de uniune vorŭ Ruşiĭ, Francesiĭ şi Englesiĭ, şi chiar şi Nemţiĭ, *pe ascunsŭ*; cu tóte că de faţă se arată că n'o vorŭ. Nemţiĭ ḑicŭ că nu voescŭ uniunea; ş'apoĭ susţinŭ pe ceĭ ce o aţâţă, ca Ştirbeĭ şi Gr. Ghica.

Vorŭ se recunóscem prin actulŭ nostru de uniune, şi sĕ legitmăm noĭ înşine, răpirea Bassarabieĭ şi Bucovineĭ, după cum s'aŭ legitimatŭ pin tractatul din Paris (1).

Voescŭ apoĭ să unim restulŭ din Moldova cu Valachia, şi să abdicăm de buna voea nóstră la dreptul d'a ne allege Domnulŭ, ḑicândŭ că alegerile numaĭ suntŭ de cât unŭ scandalŭ în Europa de aḑĭ officială(2) Veţĭ ḑice: de unde le sciŭ acestea? — D'acolo de unde nu le sciĭ D-ta, pentru că diplomaţiĭ nu batŭ toba (3) Şi de vor fi aḑevĕrate, precum se vor da pe faţă cândŭ va fi târḑiŭ, priimescĭ uniunea cu preţul acesta?

Maĭ voescŭ (puterile garante) ca acellŭ Domnŭ, ce vorŭ îndatora de o cam dată pe Turcĭ a ni'lŭ impune, se fie stăinŭ; altă usurpare!

(1) Nicĭ de cum; asemenea usurpărĭ n'aŭ prescripţie; aḑĭ luăm o bucată ce ne-o dă Diplomaţia, mâine vom lua restul prin alte mijloace; dér Româniĭ nu pot renunţa la asemenea marĭ fo'óse.

(2) Basmu cu cocoşu roşu! Parcă ar vorbi către copiĭ.

(3) Se póte respunde cu tratatul de Paris şi cel de la Viena, care amândouė aŭ garantatŭ autonomia nóstră.

Apoĭ décă acellŭ Domnŭ străinŭ și impusŭ peste ambele Principate va fi credinciosŭ Turcieĭ, Principatele-Unite nu vor face de cât un Pașalâcŭ; iarŭ de 'șĭ va da cóstele cu una din puterile vecine maĭ influitóre, ni se duce și naționalitatea, precum s'a dus a Ungurilorŭ ș'a Polonilorŭ.

Ce póte avea unŭ patriotŭ adevĕratŭ de maĭ scump de cât naționalitatea, dreptul eĭ suveran d'a allege și a legiui, dreptul d'a fi guvernat d'aĭ seĭ, și nu de străinĭ? Si acum, pentru o unire propusă cu rea credință din partea cellorŭ ce ne aŭ sacrificat în tractatul din Paris, să venim să abdicăm de bună-voia nóstră la aceste drepturĭ, și sĕ legitimăm răpirea ce s'a făcutŭ tâlhăresce? Nu, băete! Eŭ unulŭ nu o voiŭ face, nicĭ voiŭ îndemna la acésta; ci dicŭ și voiŭ dice, și timpulŭ va învedera, că cine indémnă la acéstă unire, *cu perderea drepturilorŭ cellorŭ maĭ scumpe și maĭ vitale*, acella e un om vêndutŭ, e unŭ Stirbeĭ, unŭ Gr. Ghica, ceĭ ce aŭ eșitŭ la 48 din consulatulŭ de la Iașĭ cu stégulŭ; Fanarioțiĭ toțĭ, ceĭ complicațĭ la 40 și 41 în treaba muscălească de la Brăila. Nu deschidețĭ ochiĭ sĕ vedețĭ cine sunt propagatoriĭ unirĭĭ aceștia false? Dicŭ de unirea adevĕrată, de unirea salutariă, aceia sunt curațĭ; dér dorințele lorŭ nu s'aŭ ascultatŭ și nicĭ nu se vorŭ asculta, până nu vom dedea avenimentul popolilorŭ.

Cum de sunteți orbĭ și nu le vedețĭ acestea? Câinele cel puținŭ, ce a lăsatŭ carnea din gură ca se ia umbra din apă, avea dreptate; că pe de o parte era câine, și nu omŭ, și nicĭ că se înțola cu numele de patriotŭ; și al doilea cĕ umbra i s'a părutŭ maĭ mare de câtŭ realitatea.

Iar noĭ se lăsăm realitatea pentru o umbră ce e și maĭ mică (pentru că unirea fără Bassarabia și Bucovina, ce se ținŭ de realitate, fără dreptulŭ de allegere, și cu Domnŭ streinŭ și impusŭ, e cu multŭ maĭ mică

de câtŭ drepturile recunoscute) sĕ facem una ca acésta ca ómenĭ şi patrioţĭ? Nu vĕ e ruşine! Sĕ vĕ amăgiţı pân'acolo, şi se cutezĭ a'mĭ propune mie să mĕ facu stindardulŭ uneĭ uniunĭ cu Domnŭ străinŭ!

Nu, Costache, şi de m'ar abandona Naţia întrégă, şi de m'ar pune pe cruce ca pe Christ, şi de te-aş vedea pe tine însuţĭ în mijlocul mulţimiĭ cerându'mĭ mórte, d'aş audi şi pe copiii meĭ singurı blestemându'mĭ numele, tot voi dice că eu am cuvênt; şi că toţĭ înebunind, nu sciu ce fac, şi m'aşĭ ruga dându'mĭ sufletul pentru iertarea lor. (1)

Aci nu e vorba de a justifica pe Turcia, sau de a o linguşi; ci d'a apăra drepturile ţĕrreı. Aceste drepturĭ sunt atacate de toţĭ câţĭ au subsemnat tractatul; speranţă de la dênşiĭ nu maĭ e; nicĭ că vom avea ce am avut; necum că ne vor da maĭ mult. Ca sĕ apărăm dér ce am avut, n'avem altă putere de cât puterea morală a stipulaţiilor nóstre; şi în acele stipulaţiĭ Moldova e tótă; şi *de uniune nu sĕ vorbesce!*

Cât dér vom eşi singurĭ din acele stipulăţiĭ înaintea unor ómenĭ cu rea credinţă, ce atâta aştéptă, suntem perduţĭ.

Cată dér sĕ ne facem o programă cum se urmăm; ca pe de o parte se scăpăm de cursă, şi pe d'alta se ajungem şi scopul dorit, acea programa nu se póte da afară şi publica *fără a compromite causa.*

Prin urmare cată:

I. Să ţinem tare la stipulaţiile nóstre cu Pórta.

II. Din acele stipulaţiĭ nu perdem dreptul Basarabieĭ şi Bucovineĭ; din contră, elle ne fac a le cere după dreptate.

III. Sentimentul unirii fiind nobil, mare şi general, şi salutariu, nu va face de cât a cresce, chiar prin pe-

(1) Un singur individ, fie chiar un Moise, se póte înşella maĭ uşor decât o naţiune întrégă; maĭ alles adĭ când lumea nu maĭ crede în profeţĭ.

dicele ce are; și de *nu se va realisa astăzĭ unirea dorită*, sentimentul va dobândi și maĭ mare putere. (1)

IV. Odată Moldova cu Bassarabia și Bucovina, la care noĭ nu lăsăm pretențiile drepte, aceste principate din drepturile stipulațiilor lor d'a face tractate, pot încheia între dênsele, la timpul cuvenit, tractatul de unire; căcĭ sentimentul e etern pînă va esista nația.

V. Ca sĕ ajungem însă la acésta, nu vom putea, de nu vom protesta maĭ întâiŭ în contra a două călcărĭ marĭ ce ni se fac în tractatul din Paris, adică:

1. In contra dreptuluĭ dat de celle l'alte puterĭ ce se dic *garante* în contra dreptuluĭ dat Turcieĭ de a convoca *Divan ad hoc* séu generale Adunare.

2. In contra dreptuluĭ ce i se maĭ dă de a întări séu a octroia Constituția nóstră.

Aceste două drepturĭ, ce dă Françа, Englitera etc. Turcieĭ, ne răpesc cu adevĕrat an; utonomia oĭ prin urmare nu putem intra în relație cu comissariĭ acelor puterĭ ce ne violă autonomia; și ca sĕ avem cuvênt, cată sĕ nu eșim din legĭ și din tractate; căcĭ atuncĭ ne tractă de rebellĭ; și dau cu tunurĭ ce noĭ nu le avem (2); cată dér se stăm pe terêmul legal all stipulațiilor cu Turcia. Așa, după terêmul acela, putem dice:

„Singurĭ, D lor, ne-ațĭ lăsat prin tractatul din Paris sub suzeranitatea I. Porțĭ, singurĭ ațĭ decisŭ ca I. Pórtă sĕ ne reprezinte. N'am dis'o noĭ acésta, n'am decis'o

(1) Atêta așteptă puterile ce erau contrariĭ unirĭ; dér ce ar fi dis lumea civilisată și istoria de Noĭ? Ș'apoi mai găsiam noĭ ocasie așa de favorabilă? Italia, dacă ar fi ascultat profețĭ ca Eliad, unde ajungea?

(2) Muntenia și Moldova s'a pronunțat la 7 și 9 Oct. 59, ș'acele puterĭ n'au maĭ dat cu tunul în Românĭ; și de atuncĭ încoa am putut realisa întreg programul de la 48, plus Prințul străin, pentru care a votat și Eliad, de și a dis apoĭ în cameră că *l'a sili Aga* (sed. 1 Mai 1866.)

noï; apoï déră sĕ nu vĕ paie rĕŭ; noï n'avem ca nisce vasalï ce ne-aţï lăsat a ne inţellege cu nimenï altul de cât cu I. Pórtă; şi de bună voia nóstră nu recunóscem punturile ce ne violă autonomia. Vom tracta déră cu comissarul I. Porţï; şi de nu ne vom înţellege, de vom vedea din partea acestia *velleităţe în paguba nóstră*, şi în contra stipulaţiilor, atuncï *vom alege arbitriĭ*. Până atuncï însă lăssaţi-ne prin comisariï noştriĭ iar nu prin *Divan ad hoc*, sĕ tractăm cu comisarul Porţiï.»

Acest langagiŭ nu este spre *a flata pe Turcia*, ci spre a da în faça lumiï pe la nasu acellor ce ne-au violat autonomia, şi vor să ne maï aridice şi alte drepturï: şi de vom ajunge a trata numaï cu Turcul, *suntem maï sigurï de triumf* (sic); pentru că nu e nicï aşa de fioros, nicï aşa de dibaciŭ. Nu numaï terêmul legal ne ajută, dér şi adversarul e maï *slab*.

Insă ca să ajungem acolo, cată se ţinem un langagiu şi legal şi *gâdilitor* Turcilor, ca sĕ nu ne tracte eï ênsuşï de rebelï, ast fel cum ar dori Nemţiï şi Muscaliï să ne tracte. Odată ênsă ajunşï la luptă dréptă diplomatică, şi cu tractatele în mână, atuncï ḑică Turciï ce vor voi, că ne mântue rivalitatea celor l'alţï, şi ênsăşï neinteresatețea d'aproape a Franciеï, Engliterеï şi Sardineï; ce maï mult creḑ că amăgite de Muscalï şi Nemţï ne-au sacrificat în tractatul din Paris.

Acésta e programa care nu se póte nicï tipări nicï spune fie căruia; căcï *ne dăm pe faţă scopul*; şi iau mĕsurï şi Turciï şi ceï l'alţï ce sunt cu rea credinţă. (1)

D'aşï fi tipărit séu aşi fi spus chiar fraţilor D-téle ce cugetam se fac la 48, aşï fi terminat cu a mĕ vedea legat şi ucis, sau de aï luï Bibescu, séu de aï luï

(1) Dacă sunt toţï de rea credinţă, noï să facem ceea ce ne dictésă interesul naţional; éţă numaï ce s'ar fi putut respunde luï Eliaḑ la 1856.

Mavru și Ión Ghica la Islaz.—*Reu fac de 'ți scriu și acestea.*

Lépăde-te ânsă de tóte drepturile antice, de ați allege Domnitorul, de dreptul d'a încheia tractate; și punete în situația de a fi întrebat, nu tu, nația representată prin delegații eĭ, ci un *divan ad hoc*, un *divan de poruncială*; acésta va se dică a te lepăda de suveranitatea Nației, și de tóte drepturile eĭ; și a te pune în stare de pașalâc către Turcia, și maĭ târdiŭ de gubernie către Russia.

Aci iar adaug: nu e vorba de a linguși pe Turcia, ci de a apăra și a nu lása nimic a cădea din drepturile ce am avut. Turciĭ sunt cu *rea credință*, urâcioșĭ, demnĭ de sórta ce'i aștéptă, ânsă acésta nu e cuvênt ca din ura ce avem pentru dênșiĭ, a urâ și pe ceĭ ce *ne dau de scire* și ne pun în stare a cunósce situația și *scri cum se póte scrie din mijlocul Stambuluĭ*; nu e cuvênt ca pentru ura *ce cu dreptul* aveam asupra Turcilor, sĕ trecem ca orbiĭ sub bandiera luĭ Orlof, séu să ne facem instrumentul instrumentelor luĭ.

Acum maĭ am una ațĭ spune, și bună:

Cine a vorbit peste 25 de anĭ de uniune în Principate, de pe când nicĭ nu eraĭ născut de cât vĕrul tĕu? Décă au uitat Româniĭ atâtea și atâta scrierĭ, câtul ântâi al *Mihaideĭ* îll cunosc toțĭ; cum începe?

„Cânt armele române și capitanul mare
„Ce allungă...........(păgâniĭ)
„Și toțĭ Româniĭ 'ntr'una, uniĭ sub acell sceptru.
„Și aquila și lege, *cum trebue să fie,*"

Bine, acell a fost și este idealul meu; spre acésta am lucrat și lucred, cu *metod* și cu sacrificiurĭ, ca nimenĭ altul; *și cine mi se opune, îl consider de inemic*; și cine dă lucru pe față maĭ 'nainte de realisarea luĭ, nu 'l consider de cât indiscret, dècă nu merită a'l numi cu numele de *trădător*. (1)

(1) Trăim în secolul XIX unde nu putem crede orbessce tot ce ni se spune, apoĭ, dacă e adevĕr ce dice Eliade, pentru ce acell mister?

Adevĕrul nu se teme de lumină,

Să punem că piedicile sunt ast fel cum sĕ nu, sĕ nu se pótă realisa, cât trăim noĭ, idealul acesta ; ce este de făcut? Eată:

Sĕ ḑicem că, ca creştin, vĕḑ religia abătută din preceptele luĭ Christ; şi că 'mĭ am făcut un ideal, o programă de indreptare şi de curăţire de abusurĭ cum şi de adausse îmbunătăţitóre; décă déră aşĭ vedea că nu e timpul nicĭ nu pot realisa idealul meu, aşĭ avea óre cuvânt atuncĭ, pentru că nu'mĭ am putut realisa idealul, să mĕ lépăd de astă religie ce am luat'o de la părinţĭ, cu tóte lipsele eĭ, ce nu vin de la dênsa ci din abusul ómenilor.

Tocmaĭ aşa facŭ adepţiĭ uniriĭ. Voĭ n'aţĭ inventat'o, ci aţĭ aflat'o, cum am aflat'o şi eŭ de la atenaţiĭ meĭ; şi strigaţĭ cum am strigatŭ şi eŭ pentru dênsa; şi pentru că nu se póte realisa aşa cum aţĭ cerut'o prin memoriul ce aţĭ datŭ, este cuvêntŭ se vĕ lepădaţĭ de religia politică a părinţilor patrieĭ, a luĭ Mircea, şi sĕ bine cuvêntaţĭ pe ceĭ ce vorŭ unirea *ştirbă* cu unŭ prinţŭ străinŭ? Cellŭ puţinŭ, ceĭ ce ţinŭ la drepturile ţerrilorŭ, mulţumindu-se astăḑĭ numaĭ cu acelea suntŭ *staţionarĭ*; iar ceĭ ce vorŭ se dea suveranitatea ţerrilorŭ în mâinĭ străine, aceia ne ducŭ maĭ înapoĭ de câtŭ la timpiĭ Beilor din Fanarŭ.

Instituţiile, băete, nu se schimbă lesne ca modele. La 48 era moda de republică democratică şi socială de comunism, şi altele; haide atuncĭ toţĭ nebuniĭ după modă. Eŭ ênsă ce am făcutŭ la Slatina cândŭ au eşit cu stégulŭ *Republica Română*? Am avutŭ curagiulu se nu'lŭ priimescŭ; am combătut pe Ionescu ce săruta pământul şi striga *sĕ fie omorâtŭ cine ḑice că are pământŭ*; şi nu pentru că 'mĭ era urâtŭ omulŭ, căcĭ nu'lŭ cunosciamŭ, ci pentru că vedeamŭ câtŭ se încurcă şi se compromite causa ţerreĭ, eşind din făgaşulŭ drepturilorŭ şi datorielor eĭ.

Acum în Franţa este la modă imperialismul; haide

și noĭ, ce ne mai lipsesc de câtŭ unŭ ciocàn de stăpânel străinŭ, un rege, tocmaĭ ca târtanilorŭ de Ebreĭ, ce vrea rege pentru căĭ mănca spinarea și să săturaseră cu legile luĭ Moise, ce le assigura libertatea și demnitatea de omŭ. (1)

Ca sĕ facĭ politică, studie constituțiile tuturor Statelorŭ, și compară-le cu celle ce ne aŭ lăsatŭ Radu negru și Mircea; și nu umbla după mode, cândŭ republică, când stăpânŭ străinŭ; ci vedĭ ce lașĭ când cerĭ Domnŭ străinŭ? Constituție ca a nóstra nu e în tótă Europa; și haide s'o schimbăm pè unŭ stăpân de sânge regalŭ.

Acĭ e timpŭ se 'ți maĭ voibescŭ ceva de boerie (1)

Ca sămĭ resum câte'țĭ am disŭ, voiŭ sĕ'țĭ arătŭ câtŭ aŭ făcutŭ Puterile Occidentuluĭ în carĭ speram cu toțiĭ atâtea.

Prin tractatulŭ din Paris;

1, Aŭ legitimatŭ Russieĭ și Austreĭ răpirea Bassarabieĭ și Bucòvineĭ, lucru ce nu era pân'acum recunoscut nicĭ prin pactŭ europeanŭ, nicĭ de Moldo-vlahĭ.

2. Au datŭ dreptulŭ Turcieĭ séŭ Sultanuluĭ d'a convoca generalele adunana, și de a ne întări séŭ octroi constituția, desființândŭ cu acésta de tot autonomianóstră. (3)

---

(1) N'aŭ a face acestea cu subiectul; sofisme de avocatŭ, spre a confusia spiritul, și a'lŭ deturna de la subiect, ducândulŭ pe căĭ rătăcite.

(2) Urmésă câte-va paragrafe în care vorbește despre instituția boerieĭ, totŭ în sensulŭ în care a vorbit în epistola No. 21 și în **Conservatorul** diar politicŭ și istoricŭ ce eșia la 1856 în Constantinopole, sub numele de Russo, adĭ D. N. Lăcusteanu, de la Romanțĭ, autorulŭ opereĭ *Suplémnt à l'histoire des Principautés*, par Rágvault.

(3) Unde se dice aceasta? Și care a fost scopul convocăriĭ Divanelorŭ ad-hoc? Trebuia să intre Turcia pe callea regulamentară, pînă să putem anula Regulamentul rusescŭ, aprobat de *leala* Turcie; astfel a găsit cu calle și Eliad la 48 când cu venirea luĭ Suleiman.

3. Dicândŭ că vor întreba părerile Naţieĭ, aŭ decisŭ a compune un *divan ad hoc*, adică un divan de poruncială; şi aŭ luatŭ mĕsurĭ cum acest divan se fie compusŭ numaĭ din Fanarioţĭ şi de fiinţe vîndute Rusieĭ şi Austrieĭ. (sic)

Ce maĭ speraţĭ dérŭ cu astŭ felŭ de Puterĭ cu rea credinţă? Ce vĕ gâdilă vorbele, că vor fi ţerrelle întrebate de Europa, cândŭ n'aŭ se fie întrebaţĭ de câtŭ de vânzătoriĭ ţerilorŭ? Apoĭ voĭ uniĭ, din preună cu toţĭ Româniĭ curaţĭ şi cu ideile celle maĭ progresive, cu sentimentele cel'e maĭ nobile, v'aţĭ arătat dorinţele prin memoriurĭ şi scrierĭ, ce esprimă dorinţa d'a face din principate nisce Pays-bas Danubiane, independinte un regat independent. Cine v'a criticatŭ ideea, dorinţa *şi* fapta ce nu esprimă de câtŭ dorinţa generală? Si cine v'o póte critica de câtŭ ceĭ fără inimă de Românŭ? Ceĭ d'astă idee facŭ unŭ câmpŭ, şi unŭ câmp mare.

Vin apoĭ ceĭ ce, temêndu-se că nu vor putea acum puterile realisa acéstă dorinţă salutariă, au propus, ca şi mine, prin memoriul ce am dat la Şumla, un vice regat sub suzeranitate Porţeĭ, după stipulaţiile acestor Principate, şi în care se fie coprinse şi Basarabia şi Bucovina. Alt câmp, care *în fond* face unul cu cele d'ântâiŭ.

Rusia, vrând a esploata acéstă ideie şi a o întórce în folosul sĕu, propusse şi susţinu unirea Principatelor, fără Bassarabia şi Bucovina, cu un Domn, nu ales, ci impus de Pórtă, şi *străin*, şi cu perderea dreptuluĭ de a legiui definitiv. Acéstă ideie fu propagată de ómeniĭ alegeriĭ de la Balta-Liman, de creaturele lor, de toţĭ Fanarioţiĭ şi de dupele acestora. Alt câmp.

Austria iară, ca sĕ pótă îmbrobodi pe Turcĭ, s'a înţeles cu Rusia ca acésta se susţie felul acella de unire, şi ea, Austria, sĕ se faca că e în contra, unde în fond amândouĕ sunt contra uniriĭ ceĭ adevĕrate şi

salutariĭ, unirii ce face tăria. De ar fi Austria în contra unirii ceĭ clocite de Russia, cum de ar fi susținut ea pe Știrbei și pe Grig. Ghica, ce protegía acea propagandă? Vedĭ déră că Russia cu Austria și cu oamenii lor, și cu dupele acestora, fac alt câmp.

Acum ce rămâne câmpuluĭ celluĭ d'ântêiŭ și al doilea, décă vĕd că nu li se póte realisa dorințele? Să se arunce în brațele Rusieĭ și numaĭ pentru un domn singur impus sĕ abdice la drepturile suverane al țăriĭ? sau sĕ se mulțuméscă numaĭ cu vechile stipulații, și *cu* celle *ce au cerut* la *48*? (*1*) Eu în acéstă nevoiă, de mĕ vĕd nevoit a rămânea în celle ce am cerut la 48 poțĭ vedea că cell puțin sunt stabil *neschimbat*; unde voĭ schimbațĭ principele la fiecare împregiurare.....Cine e renegat? Eu care, *de nevoie*, remân la celle de la 48 și la ale luĭ Mircea și Vlad V, sau voi ce ațĭ lăsat celle. de la 48, ațĭ lassat și celle ce ațĭ cerut prin memoriul vostru, și ațĭ făcut causă comună cu ceĭ ce la 48 au eșit la Iașĭ cu stégul din curtea consulatuluĭ russesc?

De unde naiba v'a plesnit prin cap că *eu sunt în contra unirĭĭ*? Pentru ce maĭ învățațĭ și carte, deacă nu înțelegețĭ ce citițĭ?

Să te întreb una:

Ca tată de familie, nu pot face alt fel, de opt anĭ de cât a sufferit sĕ fiu ros de ideea *că'mĭ au remas cincĭ copiĭ săracĭ și pe drumurĭ; și visul meu nu este de cât cum se fac a realisa starea perdută, și a repara* reul ce am făcut acestor copiĭ.

Dér décă s'ar înfățișa un om potent și 'mĭ ar dice: tot ce aĭ perdut se va lua de la ceĭ ce te-au prădat parte de la Știrbeĭ, parte de alțiĭ, parte din Visterie

(1) Româniĭ au profitat de occasiune; și'n loc de un garant perfid care ducea pe Turcĭ de nas, 'șĭ a assigurat șépte garanțĭ care 'ĭ garantéză și autonomia și esistința amenințate de Muscalĭ până la 1857.

după contractul ce aĭ; însă în loc de a reintra în casa ta, şĕ sciĭ că are sĕ intre în punga mea, şi că maĭ aĭ se maĭ daĭ şi ce sĕ maĭ află pe tine, şi pe d'assupra copiĭ tĕĭ sĕ'ĭ daĭ, spre á servi cutăruia sau cutăruia general Russ.»

Ce aĭ ḑice când eu aşĭ respunde: «Nu! Maĭ bine starea mea se rămâie la inemiciĭ meĭ personalĭ, şi copiiĭ meĭ liberĭ, de cât se trécă la tine, inemicul naţieĭ mele" Aĭ avea atuncĭ, Costache, stupiditatea d'a ḑice că sunt tată desnaturat, când vĕḑ că inemiciĭ meĭ personalĭ vor fi nevoiţĭ sĕ plătéscă, şi că eu 'mĭ am pus în pismă sĕ 'mĭ lasă copiĭ săracĭ? Firesce ca nu. Apoĭ dér décă ca tată nu pot fi părinte desnaturat, cum de aĭ putut crede că, fiind fiiu al Patrieĭ, pentru care am sacrificat şi viitorul copiilor, pot consimţi a se lua de la Turcĭ pretenţiile lor neghióbe, şi a se da Muscalilor şi Nemţilor, ce vor face cu noĭ ceea ce au făcut cu Poloneḑiĭ şi Ungurii? Nu! ci voi ḑice să stăm maĭ bine (în ast fel de împrejurare ce ne ameninţa) în starea în care am fost; că nu va ţine mult. Avenimentul popolilor nu e departe.

Austria iară nu va unirea Principatelorŭ; pentru că, ca inemică a naţionalitáţilorŭ, nu o voesce.— Eŭ iară nu voiu unirea clocită de Ruşĭ, pentru că voescŭ pe ceea ce aţĭ exprimat'o voĭ; şi pentru că, de nu se póte acum realísa, acea rusească ne perde. E o mare prăpastie între mine şi Austria, şi ne desparte ca cerul de iadu; eu de mĕ voiŭ duce spre dânsa cată să dau de râpă fără fond; ea, de va veni spre mine, încetéḑă de a maĭ fi Austria.(1)

Eliad.

---

(1). Ce a putut dicta luĭ Eliad acéstă epistolă? Dacă nu vede cine-va aci alt-ceva, cel puţin vede spiritulu de contradicţiune.

No. 24.

Constantinopole, 1856 Aug. 18.

Fĕtul meu Costache,

Cu poșta trecută 'ți am scrisŭ fórte aspru și amar și atâtŭ pe comptul D-téle, cât p'al amicilor cu care te-aĭ înclinat și 'țĭ aŭ fassonatŭ astŭ-felŭ judecata. Pentru D-ta am luat tonul acesta, nu că'lu meriți, ci a te sguduiĭ nițelŭ spre a te deștepta sĕ vedĭ că eștí de marginea râpeĭ, d'a deveni instrument orbŭ al politiceĭ moscovite.

Apoĭ m'ațĭ și fert multŭ, și rabdŭ de două lunĭ cu scrisorile și observațiile ce 'mĭ vin și de la D-ta și de la cunoscințele D-téle, cu care m'aĭ pus în contactŭ, și pe care niciĭ nu voiŭ se le cunosc. Sarsailiĭ politicĭ ce învéță legile, și nu sciu nicĭ limba a 'șĭ o scrie, nicĭ ce va se dică *official*, *officiosŭ*, *anonymŭ* etc, în care drept séŭ lege aŭ învĕțatŭ D-lorŭ sĕ atace séŭ sè accuse pe un om pentru o scrisóre anonimă? Ast-fel de scrisorĭ, nu se atacă, nu se refută, adresându-se cine-va la persoane prepuse, nicĭ chiar oficiosalimente de autóre; ci fie-care liberŭ așĭ da opinia, și póte scrie și refuta scrisórea séu cu numele seŭ, séŭ iar prin anonym. Dică în ast-fel de chip orĭ ce va voiĭ, pentru că cine scrie anonym, cată să se aștepte la orĭ-ce felŭ de atacŭ.

Aceia sunt ca orĭ-ce om *incognito* într'un bal mascat. Suveraniĭ ce esŭ incognito n'aŭ pretenție d'a fi respectațĭ, cu cât maĭ vârtos unŭ particularŭ ce scrie în anonymŭ. Cine are pretenție la respectul celorŭ l'alțĭ, cată să respecte pe alțiĭ, și să scrie puindu-șĭ numele; iar când se determină a scrie sub anonym, séŭ sub pseudonimu, cătă să se aștepte la tóte; că lumea de va înjura, nu înjură pe dânsul, ci p'acelu necunoscut.

Puçine legĭ aŭ învĕţat amiciĭ D-tale, décă se adressă la mine a nume pentru o scrisóre fără nume. Cine le-au dat D-lor voe să insulte în faţă un om ce nu le-a făcutŭ nimicŭ, şi aceasta numaĭ pe prepusurĭ? Dacă ca avocatŭ face astŭ felŭ, ca judecător şi ca magistratŭ arŭ tăia capulŭ numaĭ pe prepusurĭ.

Se revenim iar la unire.

Vreĭ unirea Principatelor sub suzeranitatea Turcieĭ şi fără autonomia lor? (1) De o voescĭ ast-fel, din preună cu amiciĭ D-téle, sunteţĭ liberĭ; dér numaĭ declaraţĭ pe patrioţĭ, spuneţĭ curat că aşa vĕ orbesce interessul personal.

Unirea Principatelor fără autonomie este paşalâc curat. Şi décă D-ta nu te-aĭ ocupat cu drepturile, întrébă pe ceĭ ce s'au ocupat, ce va se ḑică o naţie ce se entusiasmă d'a abdica drepturile sélle celle maĭ sacre?

1).—De aş allege Domnul, şi de a primi pe unul impus.

2).—De a lăsa Sultanuluĭ sĕ convóce Adunările, ell să octroyéḑe constituţia, ell să sancţione legile.

3).—Şi dorinţele naţieĭ să fie consultate, nu adressându-se la representaţiĭ eĭ, ci la un divan de poruncială.

De'ţĭ vor ḑice că acestea se ḑic *autonomie*, spune-le să se ducă să maĭ înveţe carte; şi ce e maĭ anevoie, să şi ia înapoĭ inima de Românĭ ce a lăssat-o în ţérră, şi să lepede pe ceéa ce le-a fassonat-o nisce jurnale ca al luĭ St. Marc Girardin, ce n'a făcut de cât a seconda tot d'auna cugetele Russieĭ.

Eŭ unirea principatelorŭ fără autonomie nu o voesc şi nu o voeşte nicĭ un Românŭ adeveratŭ.

Voescŭ iară, şi sunt gata a muri pentru unirea, vieţeĭ, unirea ce aţĭ cerut-o voĭ în memoriul vostru

(1) Cine a propus'o. şi cine a primit'o?

séŭ cellŭ puțin cea cerută în memoriu de la Sumla. In van se încearcă calomniatoriĭ se arate că nu sunt în contra unirii adevĕrate, că nu vor reuși. Nația va sci să aleagă între mine și între eĭ.(1)

Dérŭ de unde sciŭ că vorŭ să unească Principatele, și sà le răpească autonomia? D'acolo 'țĭ repetŭ, de unde voĭ nu o științĭ; și de ațĭ scio și voĭ ca și mine ațĭ lucra cu maĭ mare energie spre a mântuiĭ țărrile de unirea Morțiĭ. Și dicând *voĭ*, nu înțelegŭ pe toțĭ ceĭ din Paris, ci pe ceĭ cari sunteţĭ amăgițĭ; căcĭ alțiĭ sciu tóte ca și mine(2) și nu suntŭ amăgițĭ, ci amăgitorĭ; și continue rolulŭ ce aŭ jucatŭ și la 48, și de atuncĭ încoa, ca să 'șĭ iea pînă în fine plata.

A revedere!

Eliade.

No. 25.

Eliade către Pleșoĭanu.

Constantinopole 30 Decem. 1854.
10 Ian. 1855.

Domnule Pleșoĭene,

Am priimitŭ scrisórea D-tale din 9 Ianuariŭ, în care 'mi scrii a da în primirea D-luĭ Christofi restulŭ din cincĭ decĭ galbenĭ ce 'mĭ aĭ datŭ la Paris, și din care soția mea 'țĭ a datŭ 1250 leĭ.

Ceea ce am scrisŭ D-tale din Chio[3]), când mi s'a maĭ cerutŭ aceștĭ banĭ, o repetŭ și acumŭ, cu un micŭ

(1). Nația a ascultat pe aceia pe care Eliade 'ĭ trata ca instrumente rusescĭ, și carĭ au avut bunul simțŭ a face ceea ce au făcut; și esperiența aŭ probatŭ că n'a fostŭ în paguba țerreĭ.

2) Pentru ce nu'ĭ numesce?

3) Intr'o epistolă de la 1852.

adaosŭ, ce'l cere conscința plățiĭ și a împrejurărilorŭ, și care este cellŭ următorŭ.

Fiindŭ că suntŭ determinatŭ, și am și începutŭ a plăti din tótă neaverea mea, până la o para, baniĭ ce mi s'aŭ datŭ la Paris, de la Românĭ, cu numire de ajutorŭ pentru alle causeĭ române, ar fi cu nedreptate D-ta să remâĭ neplătitŭ; și prin urmare acumŭ escĭ maĭ în dreptŭ de câtŭ totŭ-dauna a cere aceĭ banĭ, pe care suntŭ preparatŭ a 'ĭ întórce.

Mĕ adressŭ însĕ maĭ êntâiŭ la loyalitatea D-téle, și cerŭ și eŭ, după totŭ cuvêntul și adevĕrulŭ, unu înscrisŭ categoricŭ în chipulŭ următorŭ:

«Cincĭ-ḑecĭ galbenĭ, ce am fostŭ datŭ D-luĭ Eliade la Paris, spre a se duce La Londra pentru causa țĕrreĭ în 1849, și apoĭ la Constantinopolŭ, unde D-luĭ, după împrejurările politice de atuncĭ, nu afla cu cale de a se duce, și a fostŭ nevoitŭ după stăruința și decisia cellorŭ l'alțĭ Românĭ; aceĭ cincĭ-ḑecĭ galbenĭ 'iăm priimit de la D-luĭ».

Nimenĭ, Domnule Pleșoene, nu scie maĭ bine de cât D-ta că pentru aceste doue împrejurărĭ 'mĭ aĭ datŭ acestĭ banĭ, cu care s'aŭ maĭ cheltuitŭ de treĭ și patru orĭ atâția alțĭ; și că acestĭ banĭ n'aŭ fostŭ cedațĭ pentru persóna mea în parte, saŭ pentru nevoile 'mĭ celle maĭ urgente. Dacă adevĕrulu este acesta, D-ta ca unŭ amicŭ allŭ adevĕruluĭ, suntŭ siguru că 'mĭ veĭ da acestŭ înscrisŭ, împlinind unŭ actŭ de dreptatea ce mi se cuvine; maĭ vârtosu când sciu câte s'aŭ ḑisŭ nedreptŭ despre mine.

Assemenea înscrisurĭ categorice 'mĭ aŭ datŭ și alțiĭ[1]) cărora le-am întorsŭ înapoĭ bani ce 'mĭ aŭ trimisŭ la Paris.

Să venim la timpiĭ preliminarĭ aĭ anuluĭ 1848, ce 'ĭ regret ca totŭ omulŭ ce 'șĭ aduce aminte de epocha în care se afla în preḑiua nunțiĭ selle.

1) Pentru ce nu'ĭ numesce?

Bună saŭ rea, de s'aŭ combinatŭ căsătoría, ellŭ tot doresce acelle ḑille preliminarĭ, de speranță, de unire, și de amor; orĭ ce opinie aĭ despre mine, permite'm-acéstă înnemerită allusie.

Mergêndŭ la Bucurescĭ, mi s'aŭ desceptatŭ acéstă aducere aminte. Am aflatŭ acolo pe D-nu Peretz și pe cocóna Zinca, părințiĭ D-stră, cum și tótă amabila familie în întrégă sănătate, cu acelleașĭ sentimente către mine ce aveamŭ și eŭ către D-lorŭ, vechĭ și neîntreruptĭ amicĭ. Am petrecutŭ desŭ împreună; la plecare 'mĭ aŭ ḑisŭ multe, câte simtŭ nisce bunĭ și tineiĭ părințĭ despre D-ta și buna și amabila D-tale consórtă. Nu pot să 'mĭ împlinesc missiunea maĭ bine de cât să te rogŭ a o săruta multŭ, multŭ și ferbinte, spuindu'ĭ că e de la buna D-neĭ mămușóră, ce cu sufletulŭ e neîncetat lângă D-tră.

M'așĭ stima ferice cândŭ, împlinindŭ D-ta aceastǎ missiune, îĭ veĭ spune că 'țĭ o recomandă Eliade, amiculŭ din copilărie allŭ părinților D-neĭ.

La revedere! Vĕ strîăgŭ mâna la amânduoĭ.[1])

I. Eliade.

P.S. De se póte, te rogŭ, nu mĕ maĭ pune în contactŭ cu oameniĭ ce nu 'ĭ am cunoscutŭ maĭ 'nainte de 1848[2]) Insărcinésă pe D. Pollychroniad, s'aŭ pe altul, cu primirea banilor cĕruțĭ.

---

1) Originalulŭ la D. Christofi.

2) Ințellege pe D. Christofi, pe care, în atâtea scrisorĭ publicate chiar în acéstă broșură, iesprimă stîma și affecțiunea sa. De unde provine acéstă răcélă? Negreșitŭ causa nu póte fi alta de cête tot aceea ce a făcut maĭ pe toțĭ emigrațiĭ a se răci de Eliade.

No. 26.

Pleșoianu către Eliade

Smirna $^{7}/_{19}$ Genarie 1855.

Domnule Eliade,

La scrisórea mea de la 5 Genarie, am priimit respunsulŭ D-le de la 10; și îțĭ mulțumesc de bunătatea ce aĭ de a mĕ desface și de restul pînă la 50 gl. D-ta cerĭ acellŭ înscrisŭ, D-le Eliade. fiind că confunsĭ baniĭ aceștia cu baniĭ ce vĭ s'au dat de Româniĭ din Brussa și de comitetul din Brașov; nu este însă așa. Aceștĭ 50 galbenĭ nu era o contribuție din parte'mĭ, ci o simplă împrumutare delicatĕ, fără nume și fără înscrisŭ; și fiind-că D-ta te adressedĭ la loyalitatea mea și 'mĭ facĭ onórea a mĕ numi amic al adevĕruluĭ, dicându'mĭ că nimenĭ nu scie maĭ bine de cât mine pentru ce țĭ s'aŭ dat aceștĭ banĭ, étă D-le Eliade cum merge darea lor.

Când erațĭ în Brașov, D-ta și D. Tell, împuternicițĭ de emigrațiĭ d'acolo a merge să pledațĭ causa, împreună cu D. N. Golescu, la Francfort, Paris, Londra și Constaatinopole, vi s'aŭ dat pentru acésta și banĭ de comitetul d'acolo, la fie-care câte 250 galbenĭ. De aŭ fost puțin séŭ nu, nu sciŭ; atât sciŭ că, în ajunul plecăreĭ D-le la Londra, diceaĭ că nu 'ĭĭ ajung baniĭ; și nu sciĭ la cine a te împrumuta, Eŭ nu am maĭ așteptat și altă vorbă, ci pe dată te întreb: câțĭ banĭ îțĭ trebuesc? Imĭ respundĭ; 30 galbenĭ; și eŭ 'țĭ 'ĭ daŭ, Eqtă cum merge cu 30 galbenĭ. Eram cu D. Christofi. Sĕ spuiŭ acum și pentru ceĭ l'alțĭ 20 galbenĭ. —Vĕ întorcéțĭ de la Londra, și voiațĭ să mergețĭ la Constantinopol; Dumnéta însĕ spunéĭ că nu aĭ banĭ, și vorbescĭ cu D. Cogălnicénu ațĭ face vre o contribuție prin frațiĭ Moldovenĭ; pe de altă parte, frațiĭ

Golescĭ, (dacă nu mă înșală memoria) îțĭ dau 300 fr. și eŭ îțĭ aduc 200 fr., o sută din partea D. M. Ghica, și o sută din partea mea.

Astfel vĕ hotărîțĭ, plătițĭ locurile, și adoua zi maĭ multțĭ venim să vĕ vedem. In salla de așteptare de la Mesagerie; adresându-te la mine, îmĭ zicĭ astfel: «D-le Pleșoene, te rog să mergĭ la D. Cogălniceanu, și luând 300 fr. ce a strâns pentru mine de la Moldovenĭ, să mi'í trimițĭ la Marsilia; fiind că cu baniĭ care am, nu pot pleca de acolo„—Eu te întreb dacă eștĭ sigur că s'au trimis acești banĭ? Dumnéta îmĭ respunzĭ: „că însușĭ D. Cogălnicénu 'țĭ a spus ierĭ.“ Eu îțĭ adaog: „D-le Eliad, am mare trebuință de banĭ; dar daca escĭ sigur că sunt strînșĭ, și pot să'ĭ iau mâine, étă 300 fr.» D-ta întărescĭ aceea ce aĭ ḑis maĭ sus: „că baniĭ sunt strînșĭ, și că'ĭ aĭ fi luat astă-zĭ, de aĭ fi avut timp să te ducĭ la ell (la Cogălniceanu).

Acestea s'au vorbit de față cu D. Nicolae, Stefan și Al. G. Golescu, Tell și Christofi.

Creḑ că le țiĭ și d-ta minte; iar daca veĭ fi uitat, sèu te îndoescĭ de acelle ce ḑic, scrisorile d-le către D. Cogălniceanu și mine, și trista corespondință între d-luĭ și mine(1) stau de față.

Cum ațĭ plecat, mĕ duc și eu cu D. D. Al. G. Golescu și Christofi la d. Cogălniceanu spre a lua bani. Inchipueșteṭĭ surprisa mea, când îmĭ spune că a fost vorba între d-ta și ell despre acéstă contribuție, și că 'țĭ a făgăduit; dér este mult timp de atuncĭ; și de atuncĭ nu v'ațĭ maĭ vĕzut; și prin urmare nu are nicĭ un franc strâns. Restul îl sciĭ.

Eată cum merge și cu acești 20 galbenĭ, fiind că 60 fr. 'ĭ am priimit de la Dumnéluĭ, pe care D-ta 'ĭ aĭ întors înapoĭ.

(1) Am vĕzut și noĭ acea corespondința, ce o posedă azĭ D. Christofi.

Aceea ce am contribuit a fost aceĭ 100, fr, pe care nu'ĭ cer; nicĭ 'ĭ aşĭ lua de aĭ voi sĕ'ĭ întorcĭ.

Am rugat pe D. Polihroniad a da d-le acéstă scrisóre, şi sĕ priiméscă baniĭ de la d-ta; şi pentru care să dea înscrisul de primire ce'ĭ am trimis.

Iţĭ mulţumim amândoĭ d-le Eliad, de câte ne scriĭ de părinţiĭ noştriĭ. Şi eu, d-le Eliade, m'am gândit de multe orĭ, şi mĕ gândesc la aceĭ timpĭ de speranţă, de unire şi de amor; nu sciu însă dacă se potrivesce sentimentele nóstre în acéstă gândire.(1)

Am onóre a fi al d-le.
N. Pleşoianu.

No. 27.

Pleşoianu către D. Christofi

la Constantinopole.

Craiova, 10/22 Februarie 1855

Iubite Christofi

Am intrat aicĭ la 16, şi astă-zĭ mĕ 'ntorc înapoi din porunca Departamentuluĭ. Administratorul d'aicĭ 'mĭ a trimis paşaportul la Bucurescĭ, şi caĭ n'a voit sĕ 'mĭ dea ca să plec la Bucurescĭ. Paşaportul meu nu s'a ţinut în sémă, visa representantuluĭ Domnuluĭ (din Constantinopol) nu s'a ţinut în sémă, visele din tótă Austria nu s'au ţinut în sémă. La ce déră 'mĭ a dat paşaport?

Administratorul, D. Filişénu, în 24 de ore a avut poruncă să mĕ întórcă cu dorobanţ pe unde am venit.

(1) Originalul la D. Christofi. Eliade a respuns prin altă scrisóre maĭ curiósă, ce o vom publica în broşura IV.

Vezĭ de ce cerém scrisórea către domn? Negreşit că Domnul a scris la Pórtă. Paşaportul mi l'a oprit la Bucurescĭ.

Acum fi-va bine să daĭ protest în numele meu, şi la Pórtă şi la ambassada englesă, şi la cea francesă şi austriacă, arătând că şi pórta a fost maltratată şi să cerĭ reparaţia şi alte forme, de a intra în ţérră? Séu să aştepţĭ pînă voi veni eu? Consultă-te cu Dufour, sau cu alt cine-va. Dorobanţul e cu mine.

Eată cum mĕ tratéză aicĭ, fiind că am venit cu paşaport turc.

De va ḑice cine-va că n'am fost liniştit, aceea ce nu cred eu am document d'aicĭ că am fost prea liniştit; şi apoĭ hârtia Departamentuluĭ, după care am coppie, dovedesce din contră.

Sunt gata să plec, şi trebue să isprăvesc. Mĕ întorc iar pe la Viena: aşa au voit.

Acésta îţĭ va veni prin Bucurescĭ.

Adio!

N. Pleşoianu.

Scrie şi D luĭ Tell; şi dacă trebue să zăbovescĭ cu protesturile, află'ĭ părerea. Cred că trebue să mĕ iscalescĭ pe mine.(1)

No. 28.

Pleşoianu către D. Christofi

la Constantinople.

Rusciuc, 1855 Iunie 21

Iubite Christofi,

. . . .

Eu am vĕḑut pe Vizirul alaltăerĭ, 'ĭ am dat o hîrtie, un resumé de celle ce s'au făcut; şi erĭ îmĭ ḑise attendez un peu, et vous antrerez.

(1) Originalul la D. Christofi.

—Mais, Altesse...

'I am zis multe.

—J'ai causé avec le Prince, et vous entrerez; mais attendez encore un peu.

Şi a plecat; că era în minutul d'a se da jos pe scară ca sĕ plece acolea (la Constandinopol).

Vezĭ că din vorbele selle este bună speranţă; altfel ell ar fi zia aşa *que les*...(russes) *s'opposent*; sau *je ne puis pas*.

Insă nu va fi speranţa care'mĭ o dă óre (basată) pe speranţa că eu voi împlinii condiţiile luĭ Domnu Stirbeĭ Vodă, pe care le veĭ audi?

Părintele (Ión Snagovénu) era cu mine, aşteptândŭ să vedem pe Vizirul, ca să'ĭ dea şi Sânţia sa o hârtie. Vodă eşisse de la Vizirŭ, şi plecasse. Atuncĭ disse părintele: «dute la ellŭ, şi vorbesce'ĭ.» Plecă, şi se întórse spuindu'mĭ că a vorbitŭ cu nisce officerĭ pe drum, şi 'ĭ a disŭ să meargă la vaporŭ (acolo avea cartierul luĭ) Iĭ disseiŭ: «dute acolo, părinte; şi spune'ĭ că aĭ audit de la toţĭ că a făcut cerere la Pórtă ca să'ţĭ deá voe; şi că vii să'ĭ mulţumescĭ; maĭ încolo, nu te întinde; pe urmă spune'ĭ că voiŭ să 'l vĕdŭ şi eŭ; poftesce să mĕ priimească?»

Părintele plecă; plec şi eŭ de la Vidirŭ; pe drum vĕdŭ pe părintele; îmĭ dice: „Vino încoa; aĭ să mergem la Vodă, că va să te vadă."

Mĕ ducŭ, şi 'lŭ aflu singur pe podŭ. I fac unŭ complimentŭ; (ellŭ) respunde; şi după alte vorbe alle sélle, cam domnescĭ şi cam russescĭ, îmĭ dice:

— D-ta vreĭ să intri în ţérră?

— Da, Măria ta; şi am voit să intru pe unŭ drum legalŭ. De la Pórtă am cerut d'a nu maĭ fi espatriatŭ şi d'a mĕ lăsa sĕ intru în ţérră; care a priimit cu multă bunătate; şi de la capulŭ ţĕrreĭ am cerut assemenea prin patru petiţiĭ.

— Prea bine! Și eŭ dorescŭ să intri, fiind că am confiență în D-ta; dérŭ sunt vinĭ marĭ asupra D-leĭ care nu se potŭ sterge fără óre care forme.

— Voiŭ să sciŭ, Măria Ta, care sunt vinele? și care sunt formele?

— Vinile suntŭ că aĭ fost militarŭ, și aĭ avut unu stégŭ, baionette; și D-ta le aĭ întrebuințatŭ reŭ; că daca nu eraŭ baionetele D-le, ce ar fi făcut eĭ (Revoluționariĭ?); și formele sunt: 1. că D-ta (cu alte vorbe) trebue sĕ'țĭ cunoscĭ greșala printr'o hîrtie formală; și 2. că totŭ prin acea hîrtie către mine sĕ te lepezĭ de gradul de colonel. Fără aste forme, nu pociŭ să te priimescŭ; și nu te voiŭ priimi, cu orĭ ce hîrtie veĭ veni.

— Măria ta, am fost militarŭ, dér am fostŭ Românŭ; și ca Românŭ, vĕḑând că Russia nu are alt scopŭ cu protecția sa de câtŭ ca sa ne incorporeḑe, am dat armele la cererea Națieĭ; fiind că tótă țérra a voit, și eŭ nu puteam face altfel; a fost forçă prea maioră; și prin urmare formele care cerĭ a împlini îmĭ e cu ne putință! fiind că d'a mĕ căi, va să ḑică a mĕ face inemicul patireĭ melle; și prin urmare și al Turcieĭ; și acésta n'o facŭ pentru tótă lumea. In câtŭ pentru gradŭ. asta ar fi maĭ lesne; eŭ nu țiŭ la gradurĭ și la titlurĭ; *dér M. Ta séŭ dă poruncă să* mĕ priimésca, și să 'mĭ ḑică cum ve voi...

— A! A! îmĭ respunde. Nu *voiŭ* așa. *A! A! nu* voiŭ *des arrières pensées*; nu voiŭ *des demi-mesures*; fiind că D-ta o să'țĭ ḑicĭ în D-ta și la alțiĭ, că ce eraĭ să facĭ? aĭ fostŭ silitŭ. Nu! Nu voiŭ. Cerŭ ca formal să te lepeḑĭ; să imĭ ceri în acestŭ chip:

«Și mĕ rogŭ să mĕ priimeștĭ totŭ cu gradu din 'nainte de 48, renunțând la cellŭ de colonellŭ; și ceea ce am făcut mĕ căescŭ.»

— Ca să'țĭ cerŭ (aceasta) formal, ca să fiŭ primitŭ că mĕ lépădŭ de gradul de Colonel, 'mĭ e cu neputință.

— A! A! D-ta vreĭ să viĭ cu gradul Revoluţieĭ.?

— Ba nu, Măria Ta; cu gradul Majestăţeĭ sélle Sultanuluĭ.

— Eu nu sciu, îmĭ ḑisse.

— Cum, M. Ta, dacă nu mă credi pe mine, nu credĭ hîrtia formală a guvernuluĭ împarateseŭ? S'apoĭ, mĕ rogŭ, să întrebi guvernulŭ, ca să vă spuie cu ce ocaḑie şi cândŭ mi l'a datŭ.

Şi eu îĭ şi spuiŭ.

— Fie! Nu voiŭ să sciŭ. Nu cunoscŭ ce a făcutŭ Pórta.»

După multe vorbe, vĕḑând că persistă în acésta, atuncĭ îĭ respundŭ şi eŭ „că închă şépte anĭ voĭ şedea espatriatŭ, şi condiţiile M. Télle nu le primescŭ; fiind că d'a mă căi, e d'a fi inemicul ţărreĭ şi al Porţii; e de a cere pardonŭ de la Russia, d'a lepăda gradul, d'a insulta pe Suzeranulŭ meŭ ş'al Măriei Tale; şi asta iar n'o facŭ.»

— Bine! ḑisse; alt-fel nu veĭ intra,

— Voiŭ aştepta, Măria Ta, pînă voiŭ putea intra iar condiţiile nu le primescŭ; nu renunţŭ la unŭ gradŭ care mi l'a dat Suzeranul meŭ şi al M. Talle.»

Şi aşa plecŭ.

Acum mĕ aşteptŭ la celle maĭ grósnice şicane şi persecuţiĭ. Credi D-ta că guvernulŭ împărătescŭ me va ajuta? Nicĭ un turc n'ar fi sprijinitŭ maĭ bine dreptulŭ seŭ de Suzeranitatea Sultanuluĭ, cum l'am sprijinit ca Român; şi cu tóte astea sunt persecutatu şi acum de influinţa russă.

A! am uitaiŭ! 'Mĭ a maĭ ḑisŭ:

„Ce tot umblaţĭ prin Turcĭ? Credĭ că mĕ speriŭ eu (de eĭ)?"

Te autorisezŭ sĕ arăţi prin hîrtie formală acestea guvernuluĭ (turcŭ). D-ta pune ce e maĭ essenţial, ca să nu fie hîrtiea prea mare; adaogă că pînă nu (vor) da unŭ firman, nu facŭ nimicŭ; şi că nu e dreptu ca

720 galbenĭ cheltuițĭ pentru a intra în țérră, cu voea lor, în două rîndurĭ, să se ducă în zadar; și apoĭ să pierdŭ 3—400 galbenĭ de venit pe an. Orĭ intru în țérra, orĭ îmĭ dau cheltuelele și venitulŭ ce pe ḑu, de 3—400 galbenĭ.

Orĭ ce hîrtie veĭ da să fie în raportu cu celle l'alte De veĭ da vr'o hîrtie Alteței Salle Aali, addu'ĭ aminte făgăduiala; și că e neauḑit să se deḑică un guvernŭ.

De e trebuință în fine, dă protestu la ambasadorii Anglieĭ, Franceĭ și Austrieĭ.

Pe când era Vodă în casă la Vizirul, veni și Al. Ghica Vodă, și Caciulă mare, M. Bàlénul. C Balacénu și Sc. Russet.

Se'nțelege pentru a *intriga*. Săreca țérră!

Amicul teu,

N, Pleșoianu.

No. 29.

Epistola Pleșoianuluĭ către Vizir.

Altesse!

En vertu d'un passeport de la Sublime Porte, revêtu des visa de la chancellerie valaque et de l'ambassade autrichienne, et muni d'une lettre de recomandation pour S. E. Ismail Pacha de la part de votre Altesse, je suis parti pour rentrer dans mon pays où le mauvais état de mes affaires, occasionné par la mort de plusieurs membres de ma famille, exigeait impérieusement et sans retard ma présence.

Cependant, Son Altesse le prince régnant ne crut pas devoir tolérer ma présence dans le pays, par la raison qu'l n'a eu pour cela aucun ordre du gouver-

nement impérial; de la sorte je fus contraint quitter de nouveau ma famille et mes affaires, et de reprendre le même itinéraire pour retour ner á Constantinople; c'est á dire de faire quatre fois plus de chemin en passant par Vienne et Triest, que si je revenais par Rouschiouc et Varna.

j C'est ainsi, Altesse, qu'indépendamment des fraise fis inutilement un voyage rude et fatigant au milieu de l'hiver, et perdis un temps précieux á courir les routes.

En exposant ces faits á la connaissance du gouvernement impérial, je l'ai prié de nouveau de me donner la permission d'entrer dans le pays, et une lettre en conséquence pour S. H. le prince régnant.

Le gouvernement, prenant en considération et ma conduite tranquille et mes sentiments de fidelité, a bien voulu m'accorder cette permission, et m'a donné ausi la lettre demandeé hour le prince l'invitant à donner des ordres drecis à qui de droit pour qu'aucun empêchement ne soit apporté á ma rentrée.

Je pars de nouveau de Smirne avec ma famille et j'arrive ici, d'oú j'envoie á S. A. la lettre dont j'étais munie, jointe d'une pétition de ma part; mais malheurousement la décision du Gouvernement impérial n'a par été exécutée.

C'est pourquoi je viens prier V. A. de vouloir bien m'honorer d'une lettre pour le Prince, avec la quelle je suis persuadé que je pourrais entrer.

Je me permettrais, Altesse, de rappeler á votre haute connaissance que pendant tout le temps de mon exil, je n'ai jamais importuné V. A. de rien pour ma personne; et maintenant que dans cette circonstance je mets tout mon espoir en V. A., serait-elle moins génereuse pour moi, Elle qui en á été tant de fois, et pour tous mes compatriotes?

Je finis, Altesse, avec la convinction que votre équîté reconnue ne manquera pas á faire justice á ma demande.

J'ai l'honneur d'être avec le plus grand respect,

De Votre Alteste

etc.

N. Pleşoianu.

6/18 Juin. 1855.
Rusciuc.

No. 30.

Stefan Golescu către Pleșoianu

Paris,—Iulie 17—1855.
Rue neuve Saint-Augustin, 46.

Scumpul meŭ Pleşoene,

Scrisórea ta ș'a luĭ Tell 'mĭ a produs cea maĭ mare bucurie; căcĭ tăcerea vóstră în treĭ lunĭ de ḑille nu sciam la ce se o reducŭ; aci credém, séŭ maĭ bine a ḑice bănuiam, ca nu cumva sĕ fiţĭ bolnavĭ; când aflaiŭ de la Grădișténu (Grigorie) că de la Constantinopole îl vestéŭ că Turciĭ începură a se purta maĭ aspru cu emigraţiĭ; imaginaţia, séŭ perfidia proverbială a Turcilor, îmĭ arătă pe iubiţiĭ meĭ treĭ călatorĭ închișĭ în vre o temniţă, pe acelle pustiĭ locurĭ unde nimenĭ n'ar maĭ putea să afle nimic despre voĭ; altă dată, mergênd și maĭ departe, vĕ vedém prada tîlharilor, séŭ chiar a funcţionarilor împărătescĭ.

Judecă déră dacă în asemenea gîndirĭ scrisorile vóstre aŭ fostŭ pentru mine un ce nepreţuit și mult placut.

Descrierea pelerinagiuluĭ vostru m'a interesat fórte[1],)

1) Călătoria Pleșoianuluĭ ș'a D. Cristofi în Egipet și în Siria, după cum încredinţéḑă D Christofi într'o epistolă a sa.

și mult ași fi dorit să fi fost cu voĭ. Cine scie póte când vremile vor fi maĭ bune, a maĭ face o a duoa căllatorie maĭ veselă și maĭ numerósă, nu ca esilațĭ, ci ca ómenĭ carĭ, după ce 'șĭ aŭ împlinit datoria lor către patrie, au dreptul de a resuffla și a petrece în călătoriĭ folositóre; căcĭ nimic nu face pe om maĭ mator, și cu o judecată maĭ sănătósă, de cât voiajurile, care ne arată monumentele omenireĭ și ale natureĭ, care este învĕțătorul cellŭ maĭ adevĕrat; căcĭ nu te amăgesce cu o elocuență falșă, putredă și mincinósă, ca a șarlatanilor professorĭ de adĭ, pe care de a'ĭ crede, sunt în stare să'țĭ denege esistența.

Speranța ce 'mĭ daĭ că pe la luna luĭ Octombre o să te îmbrățiședŭ mĕ umple de bucurie și vremea o să mi se para lungă pînă atuncĭ; dér tot o se simț că lipsesce un ce, căcĭ ațĭ plecat treĭ de aci, și prĕcum ved unul numaĭ se va întórce.

Marghiloman sa întors în Paris, isgonit din Transilvania, și condus pînă la Lipsca cu gendarmĭ.

Aci uniĭ din Romînĭ, care aŭ luat parte în Revoluția nóstră, nu maĭ pot fi tolerațĭ în Staturile Austrieĭ. Pe Magheru însușĭ l'aŭ silit să plece; se dice că s'a dus la Veneția. Nu pricep de ce ne ocolesce așa!

Parisul este acum plin de Bucureștenĭ; pretutindenĭ daĭ cu ochiĭ de dînșiĭ. Mulțĭ tinerĭ aŭ venit ca să studieze.

Cantacuzino fostu Caimacar, se află aicĭ; dice că este cu noĭ, iar eŭ îl daŭ Dracului, căcĭ cu dînsul se va lovi maĭ bine.

Celle din urma publicațiĭ ale luĭ Eliade sunt infame prin callomniile, minciunele și scopul la care prin elle va să ajungă. Va veni vremea odată sĕ dea respuns greu pentru tóte câte înșiră în memoriele sélle.[1])

1) Negreșit *Memoriele intime*, reproduc în opera cu numele luĭ Rousso, *Suplément à l'histoire de Régnault.*

N'am pe tóte, căcĭ nu lé a împărţit de cât numaĭ pe la uniĭ din emigraţĭ; şi aceştia chiar le conservă ca nisce documente póte că unele dintr'ênsele le veĭ găsi pe la Constantinopole. Dacă nu veĭ afla acolea Memoriele luĭ despre revoluţia nóstră. atuncĭ scrie'mĭ să ţi le trimiţ; însă, ca să ţi le pociŭ trimite, trebuc să 'mĭ daĭ o adressă a vre unuĭ neguţător de la Marsilia, care să fie în corespondenţă cu Constantinopolu; căcĭ altminterĭ va fi anevoe.

Se ḑice că ar fi plecat acest om mare (Eliade)—maĭ mare de cât toţĭ Românii, căcĭ singur a voit binele Naţieĭ române, precum ḑice,—pentru Malta, împreună cu iubita Dumisale Contesă. De acolo ce se va face Dumnezeŭ scie; căcĭ aicĭ ar fi ḑis că póte se va duce în America, Ce mare Şarlatan! Şi ce mică şi mârşavă fiinţă! Să îl ierte toţĭ, precum l'am iertat eŭ; căcĭ însuşĭ s'a săpat grópa.

Dér destul despre dînsul; îlŭ veĭ judeca şi tu după ce veĭ citi celle din urmă producţiĭ.

Iubituluĭ meŭ Christofi spune'ĭ multe şi multe din partemĭ. Ilŭ dorescŭ asemenea. Ca să pótă intra în ţérră înainte de 56, nu credŭ. Ce are de gândŭ să facă? Il îmbrăţişeḑŭ frăţeşte, ca şi pe tine, scumpul meŭ Pleşoene. (1)

. . . .

Adio!

Amicul teŭ,

St. Golescu.

(1) Originalul la D Christofi.

No. 31.

D. Gr. Grădișténu către Pleșoianu

Paris $^{15}/_{27}$ Febr. 1851.
26 Rue Dupleot:

Iubite Nae,

Am ḑis ca eu voiŭ să vĕ maĭ scriŭ nimic despre părerea mea în celle lúcrate de Eliade; și voiŭ sĕ mĕ ţiŭ de cuvênt. De nu respund dér la celle ce 'mĭ ḑicĭ în scrisórea ta de la 5 Ianuarie, nu o lua drept impoliteță din parte'mĭ; ș'apoĭ pentru ce să tot stricăm la hîrtie? Nu veḑĭ, 'și nu véḑ, că nu suntem d'aceeașĭ părere, și că ne-am scrie și iar ne-am scrie în deșert? D-v, nu criticațĭ despre fata luĭ Chiriac, ci despre altele.

Eŭ am ḑis că, afară de fata aceea, în colo apelul este bun; și tot așa ḑic și acum. Dér care este fata luĭ Chiriac? Aci nu ne înţelegem; póte pentru că nu vreţĭ.

Revoluţiile, frate, este adevĕrat, că se fac de mulţimea; dér ca mulţimea să le pótă face, are sau nu trebuinţă de cineva ca să înţelégă ce trebue să facă, când, ce fel, pentru ce? Cată să prepare cine-va spiritele, să arate rĕul lucruluĭ pînă unde merge, de unde vine, cine este causa? Cata să lucreḑe alţiĭ maĭ 'nainte dĕ mulţime ca la timp sĕ fie maĭ compactă, maĭ tare în una și aceeașĭ credinţă? Nu poţĭ să ḑicĭ că nu. Acum te întreb: eŭ, Domnia ta, Rosseti, Brătianu, etc. etc., Am lucrat pentru acésta? Dumnéta și eu de la cine am învĕţat să ne uităm și înlătuiĭ Rosetti, Brătianu. etc. etc. erau cunoscuţĭ de cine-va? Cine este cell care a lucrat întêi și maĭ mult? Pe cine cunoștea ţérra maĭ mult? All cuĭ nume era maĭ cu drag pronunţat prin popor, prin sate? Ḑicea cineva Grădișténu, etc. etc? Séŭ numaĭ Iliuș, Iliaș, Eliade?

Pînă când să fim tot orbĭ, şi nisce nimicurĭ să ne orbéscă, când începussem a crede că am căştigat vederea? Să fim smerițĭ; să dàm fie-căruia allŭ seŭ; şi când ḑice Eliade că a făcut cutare şi cutare, să nu băgăm de sémă unde, la ce colónă, la ce rând; ci cum, şi ce fel: pentru ce, şi de ce?

Misterul ce ḑicĭ că iar aĭ vĕḑut în scrisórea mea, este pentru că ceea ce aşĭ fi vrut, să vĕ scriŭ nu v'o putém ḑice astfel. V'am dat un alfabet, şi n'ațĭ vrut să maĭ am şi eŭ unul, ca sĕ vĕ pot scrie maĭ desluşit.

Ce a făcut trimisul Mălinescu? Cum a deslegat chestia națională? Cum l'au primit ambassadoriĭ? Ce speranță cată să aibă ceĭ ce l'au trimis? Ceĭ de la Brussa ce iscălitur̆ĭ 'ĭ au mai dat şi luĭ?

Muscaliĭ au cerut să se maĭ facă provizie încă pe două lunĭ; prin urmare nu se duc la Aprilie.

Luĭ Solomon 'ĭ a luat regimentul, şi l'au dat luĭ B...... Blăd.... Pe Solomon l'au făcut adiotant, pe Salman şef d'etat major domnesc, pe N. Bibescu comandant all cavaleriei.

Ion Brătianu a sosit din *voyage*. Noĭ mergem ca raciĭ. Cu al duoilea maĭ multe.[1]

Adio!

Amicul teu.

Grădişténu.

No. 32.

Ştefan Golescu catre Pleşoianu.

Martie 2.—1857.—Miroménil, 41.

Iubite Niculе,

Am priimit scrisórea ta din 21 a trecutuluĭ; îțĭ mulțumesc de amicia ta care te face să credĭ că în-

[1]) Originalul la D. Christofi.

tre emigraţi sunt cel maĭ bun, şi prin urmare allesul tĕu; eu însă declin această onóre, pentru că nu am inteliginţa cerută de a cărmui o ţérră. Décă pentru acésta ar fi destul o inimă patriotică şi bună, nu m'aşĭ da în lăturĭ; dér fiind că cred că aceste două calităţĭ nu sunt destule, de aceea susţin că amicitia ta pentru mine te înşeală. Toţĭ avem speranţă că vom scăpa de grija de a allege un prinţ pămîntean; până atuncĭ să ne ocupăm de celle ce sunt maĭ grabnice. Voĭ să vorbesc despre firmanul pentru alegerea Deputaţilor. In ţérră, ca şi aici, este apreciat cum merită. Boliac trebue să'ţĭ fi trimis o broşură mică asupra acestuĭ firman; de aceea nu'ţĭ vorbesc cu deamăruntul, căcĭ este bună maĭ în tótă intinderea sa. Această broşură este făcută de Boerescu în conlucrare cu Boliac; după ce a tipărit'o şi a trimis'o apoĭ a împărţito aicĭ.

Asupra unuĭ punt maĭ cu denadinsul nu sunt de părerea acestor doĭ conlucrătorĭ. Bibescu, fiind la Stambul, a susţinut faţă cu comissarul frances, celle următóre:—„Vous ne trouverez pas 17 paysans capables de remplir leur mission“. Comisarul 'ĭ a respuns —Nous comptons remuer 800,000 paysans=Lá dessus je vous donne, 799,983 imbéciles.—Laissez moi croire que je trouverai 17 hommes *de bon sens*; c'est tout ce que nous leur demandons». Bibescu óre crede în adevĕr că nu o să se gáséscă aceĭ 17 săteni de bun simţ Nu, neapărat; ci a voit să dobóre principul; n'a voit să se afle faţa într'o cameră cu 17 perechĭ de opincĭ iată ce l'a offuscat pe dânsul; apoĭ nu este nenorocire ca chiar în ómenii de la 48 să se găsească, carĭ să manţie tot aceeaşĭ părere ca Bibescu şi consorţiĭ? Ştiu că Eliad a susţinut'o şi o susţine în ţéră; îĭ urmează acum Boerescu şi Boliac; apoĭ nu merităm óre ca ţerranii să dea cu pietre în noĭ când vom intra în ţérra Dumnealor susţin, ca să'şĭ apere tesa, că cu re-

gimul de adĭ tĕrranii or să fie influinţaţi, şi nu o să alleagă din sânul lor pe ceĭ maĭ capabilĭ, ca la 48; dar atuncĭ, care este dovada că tot cu acest regim nu o să fie asemenea influenţaţĭ ca să aleagă pe ceĭ maĭ reĭ din alte classe, ca să represinte drepturile lor? Şi în aceste două alternative, care este adevĕratul Român care n'ar dori mai bine să vézĕ într'o adunare română, după atâţia secolĭ, 17 perechĭ de opincĭ, de cât 17 advocaţĭ, îmbrăcaţĭ boeressce, şi sprijinind reu drepturile ţerranilor? Iată ce produce spiritul de partidă! Iată asupra căruĭ punt din acéstă broşură protestez ca român, şi ca unul din ceĭ ce a luat parte la 48. Daca Boliac şi Boerescu n'ar fi voit să aibă gloria că eĭ ceĭ d'ântêi au denunţat defectele coprinse în firman, daca pănă a nu tipări broşura ar maĭ fi consultat şi pe alţiĭ, n'ar fi căzut adĭ în pácatul de a da putere ziselor d-luĭ Bibescu, că ţĕrrani nu sunt în stare să'şĭ apere drepturile lor. Aşa dar, de împărtăşeştĭ ideea mea, scrie pe la cunoştinţele tale din ţérră că broşura aceasta este o apreciaţie individuală, iar nu colectivă; şi că asupra puntuluĭ unde tratéză despre ţĕrranĭ, este greşită; căcĭ partea cea maĭ sănătósă din emigraţie menţine dreptul ca ţĕrranii să'şĭ aleagă represintanţĭ din sânul lor.

Respuns prin grai ni s'a dat la hârtia nóstră, că guvernul frances, chiar în interesul Principateler, nu trebue să provoce ell chestia proscrişilor; că această iniţiativă trebue să vie din ţérră; şi că atuncĭ o va susţine. Maică-mea îmĭ scrie de la 16 că de sigur a încredinţat'o cine-va că Vodă Ghica a scris la Constantinopole cerênd intrarea proscrişilor. 'Mĭ a scris asemenea că o adressă s'ar fi sub-scris la Bucureştĭ, fără distincţie de partidă, şi că s'ar fi dat Caimacamuluĭ, cerênd întórcerea proscrişilor; dér maică-mea, nescriindu-'mĭ nimic despre această, nu'mĭ vine să crez. Fraţiĭ meĭ încă pînă la 16 nu sosisseră în Bucureştĭ.

Nu cred, iubite, că boerii vor fi atât de proştĭ şi de ticăloş ca să ceară zece miĭ de Turcĭ; nu dóră că n'ar cere zece miĭ de muscalĭ, dér nu îndrăsnesc. Cât despre Turcĭ, mi se pare că, după părerea Porţiĭ, nu maĭ póte conta că are mulţĭ partisanĭ în ţérră; de aceea nu'mĭ vine să crez că ar fi putut face o asemenea cerere.(1)

Al teu frate,

Stefan.

No. 33.

Pleşoianu catre d. Christofi

Bucurescĭ. 16 Octombrie 1875.

Iubite Christofi

Răspund la amândouĕ scrisoririle tale de la 12. In adevĕr, Româniĭ îşĭ înplinĭră cu mult foc missia lor; dér să nu gândeştĭ că s'a terminat lucrul; şireţĭ avem şi în întru Camereĭ şi în afară; şi aceştĭ şireţĭ, prilejiurĭ caută că să ne încurce, şi să ne dezicem; pe de altă parte, D. D. Comnissarĭ voesc să ne întrebe asupra chestiilor interióre. şi cer ca noĭ să le respundem; prin urmare să ne bage în forme maĭ 'nainte d'a sci noĭ dacă o să ne dea sau nu acellea ce am cerut şi ca să ajungă D. D. Comissarĭ a ne convinge că trebue să lé respundem, impiegă fel de fel de argumente; noĭ cu tóte acestea suntem tarĭ în hotărârea nóstră, d'aĭ ruga să ne lase a aştepta hotărârea congresuluĭ; pe de altă parte, atât Stirbeĭ cât şi Bibescu Ghica şi Sturza, îşĭ grămădesc ómenĭ şi banĭ la Paris spre a concura, pentru ce? pentru patrie? pentru

(1) Originalul la D. Christofi.

mântuirea şi mărirea eĭ? nu! ci pentru a ajunge la tronul Românieĭ-unite (căcĭ de unire nu ne indoim); şi cu tóte astea şi Bibescu şi Stirbeĭ aŭ iscălit actul uniriĭ şi cele l'alte. Astfel vezĭ că nu călcăm încă pe florĭ, ci pe spinĭ; sperăm numaĭ în patriotismul Românilor a triumfa, sau cel puţin rěul să nu vie de la noĭ şi prin noĭ. De la a VII şedinţă. Vinerĭ, se lucrésă la memorandu asupra acelor patru punturĭ, care are să se dea, D-lor Comissarĭ; şi cred că nu se va termina maĭ curând de 4 sau 5 ḑile d'acum înainte. Şi la acest memoar D.D. Comisarĭ se amèstecă, nu în redacţiune, ci d'a se da în desbaterea classelor, pe urmă să vie în adunarea generală; şi avem a ne gândi Fraţiĭ Moldovenĭ cât p'aci erau să intre în chestiile din întru, dar până aḑĭ credem că n'au intrat, şi nicĭ că vor intra.

Dă sĭ citéscă astă scrisóre d-luĭ Chiţu, şĭ să mĕ ierte că nu le am scris astă dată, fiind-că n'avui nimica însemnat. M'am bucurat fórte mult de patriotismul înflăcărat al concetăţenilor meĭ, lucru de care nu m'am îndoit; poci zice cu drept cuvênt că Craioveniĭ să pot alătura cu Bucureşteniĭ; cu tóte că nicĭ un colţ al Românieĭ unite n'a simţit maĭ puţin bucuria acésta.(1)

Amicul d-le,

N. Pleşoianu.

No. 34.

D-na Elisa Pleşoianu către D. Christofi

Hyères, 24 Ianuariŭ 1859 st. n.

Domnule Christofi,

Am citită cu cea maĭ vie simţire şi plăcere rândurile ce 'mĭ adresezĭ mie. Intr'ânsele vĕdŭ tótă solici-

---

(1) Originalul la d. Christofi

tudinea unuĭ afecționatŭ amicŭ și frate. Dicĭ să am curagiu; cred că am arètatŭ maĭ multŭ de câtŭ póte aștepta cine-va de la o femee. Dv. nu științ în ce posiție mĕ aflu de când sîntŭ aicĭ; căcĭ tóte scrisorile care vĕ scriam trebuia să le citescŭ și Pleșoianuluĭ și nu vream să știe câtŭ sîntŭ de mîhnită; căcĭ 'ĭ așĭ fi făcut rĕŭ cu asta. Abia găsiŭ un momentŭ să'țĭ scriŭ scrisórea asta, fără să știe ellŭ. Trebue sŭ științ că de două lunĭ nu s'a maĭ datŭ jos din patŭ și că din ḑi în ḑi devine maĭ slabŭ și maĭ neputinciosŭ; în sfârșitŭ de vre o două ḑile 'ĭ a cam lipsit și pofta de mâncare; și sunt două nopțĭ de când le petrecŭ pe fotoliŭ lângă patul luĭ; căcĭ nu póte dormi; și cu tóte astea am făcut totŭ ce am pututŭ ca să nu mĕ vaḑă tristă și cu lacrămile în ochĭ, ca să nu'ĭ facŭ rĕŭ; îmĭ păstresŭ nopțile pentru ca' să daŭ curs dureriĭ melle. Doctorul îmĭ spune că este într'o stare fórte gravă, căcĭ plămânulŭ din stînga este maĭ de tot destrus; dar fiind-că îĭ rĕmâne plămânul din drépta fórte sănătosŭ, este speranță să scape. Vedețĭ dér, scumpiĭ meĭ amicĭ, câtă dreptate am să fiŭ mâhnită! Când mĕ gândescŭ că póte să se întâmple vre o nenorocire, ah! Dumneḑeul meu! cum sunt singură fără să cunoscŭ pe altŭ cine-va de câtŭ pe doctorŭ și pe spițer, ce o sĕ mĕ facŭ?

Elissa Pleșoianu.

26 Ian. 59.

Singură pe pămêntŭ! Aséră la 8 ore scumpul nostru Nae 'șĭ a dat sfirșitul. Nu vĕ pot scrie maĭ mult.[1])

Amica Dv.

Elisa Pleșoianu.

1) Originalulŭ la D. Christofi.

No. 35.

A son excelence Sarim Pacha, gouverneur de Brousse

Excellence,

Vous connaissez déjà l'état maladif de ma femme et de moi; qui date depuis l'hiver passé, et dont nous avons patiemment et tacitement enduré les maux jusqu'à ce jour.

Mais le nouveau mal dont je suis atteint depuis quelque temps, la nostalgie, acompagnée de palpitations de coeur, năus a réduits au plus affreux désespoir.

Excellence, je crois que Mr. le docteur Mazoki vous l'aura déjà dit qu'il n'y a que le changement d'air et la distraction, que pourrait me procurer le séjour de quelque temps à Constandinopole, qui puissent me sauver.

Dans la confiance, qu'après avoir si paternellement contribué à l'assurance de notre existence par les généreux subsides qu'ont été accordés aussi à ma femme par votre bien veillante intervention, vous ne vous refusez pas de contribuâr à nous rendre aussi la santé, j'ose encore vous supplier de vouloir bien intercéder à ce que j'aie la permission d'aller passer avec ma famme un ou deux mois à Constantinopole.

Sûr, Excellence, que par votre bienveillante médiation, j'obtiendrai aussi cette nouvelle grâce que nous

sollicitons à genoux, veuillez agréer le renouvellement de notre reconnaisance infinie, et les hommages respcecteux de celui qui a l'honneur d'être,

Excellence,

Votre très humvle et très obéissant serviteur.[1])

1851. *Ioan Negulici.*

No. 36.

N. Pleșoianu către vĕduva luĭ Negulicĭ

Constantinopole, $^{13}/_{25}$ Iulie 1851.

Dómna mea,

La sosire 'mĭ aicĭ, am priimitŭ scrisórea Dumitale. O! câtŭ m'a întristatŭ, D-na mea! Câtŭ am simțitŭ de mult nenorocirea ce am găsit într'ênsa, nenorocire ce am aflat'o dupe drumŭ.

Perderea D-luĭ Negulicĭ, credŭ fórte bine că v'a fost simțitore și noĕ. Țérra a perdut, Dómna mea, în D. Negulicĭ unŭ bunŭ apărătorŭ, unŭ adevĕratŭ fiiŭ; l'a perdut ca s'o ajute la nevoile eĭ, nu l'a perdut însă din memoria sa.

Am destule cuvinte ca să scriŭ multe asupra acestuĭ sujetŭ; durerea însă ce mĕ coprindea orĭ de câte orĭ vorbescŭ de ellŭ, mĕ opresce d'a mĕrge maĭ departe. Da, Dómna mea, vĕ mărturisescŭ în sinceritate, că am simțitŭ fórte mult; și nu sunt singur la acéstă simțire.

1) Conceptulŭ acesteĭ suplice îllŭ possedăm noĭ, încredințatŭ de vĕduva luĭ Negulicĭ, din preună cu epistola ce urméză, și alte epistole ce se vor publica în broșurile viitóre.

Vĕ daŭ dreptate, D-na mèa, să ḑiceţĭ că escĭ nènorocită, după perderea unuĭ aşa de bunŭ bărbat; mângâete cel puţin că nu escĭ singură, ci în compania de atâţia fraţĭ aĭ seĭ, ce împreună cu mama lor nu'l vor perde, pe câtŭ vor trăi, din memoria lor.

Vĕ cerŭ permissia sĕ sfîrşescŭ aci; şi sĕ vé rogŭ a priimi dechiararea simţimentelor melle de stimă şi amiciţie, cu care am onóre a fi,

Al D-le frate şi sincer amicŭ.[1])

N. *Pleşoianu*,

P.S. Am priimit hârtiele ce 'mĭ aĭ făcut onórea a le confia mie.

No. 37.

Eliade către C. D. Aricescu

Constantinopole. 1855 Maiŭ $^{18}/_{30}$.

Amatul meŭ Domnŭ,

Cu mare mulţumire am ricevut scrisórea D-le din 27 Aprilie. Sunt simţitorŭ la tóte câte 'mĭ scriĭ, şi 'mĭ place a crede că escĭ espressia junimeĭ române.

Mulţĭ m'aŭ tratatŭ de ambiţios, şi aŭ avut şi aŭ cuvîntŭ. Sunt maĭ ambiţiosŭ de cât ceea ce mĕ credŭ. Ambiţia mea n'are marginĭ; că în locŭ să âmble ca a altora după o vătăşie de ţiganĭ, a umblat să caute a domni în inimile junilor, ce îţĭ ducŭ numele pînă în secoliĭ ceĭ maĭ depărtaţĭ; a cătat iară să afle adevĕrul, fie în limbă, fie în literatură, fie în sciinţe, fie în istorie, *fie în politică*; şi adevĕrulŭ este etern; şi pînă voiŭ fi cu dênsul, şi ellŭ cu mine, sunt sigur de

(1) Originalul la D. Christofi—Veḑĭ şi Epitaful luĭ Negulicĭ la Notte No. III.

eternitate. Apoĭ este ambiție maĭ fără marginĭ de câtŭ acésta? Ea m'a împinsŭ pînă a face ıĕŭ copiilorŭ meĭ, a'ĭ lăsa săracĭ, lipsițĭ de tată și de instrucția cuvenită la etatea lor. Ambiția a fostŭ mare; nu sciŭ însă de m'a dusŭ unde am voitŭ să ajungŭ la adeverŭ și la inima necorumpta a junimiĭ; de voiŭ fi ajunsŭ la una, am și pe ceel'altă.

P.S. Te rogŭ, maĭ prescrie'mĭ acelle versurĭ „Frundă verde liliac» și trimitele la familia mea ca să mi le espediede cu occasiune sigură; pe celle d'ântêiŭ leam uitat în hîrtiĭ la Bucurescĭ·[1])

No. 38.

Conceptul unuĭ appelŭ allŭ luĭ Eliade către Românĭ, datŭ luĭ Pleșoianu ca să 'lŭ trimită în țérră ca din partea acestuia. (2)

Oare cine a disŭ că tot omulŭ și tótă nația merita sórta în care se află; și adesea m'am gândit dacă este unŭ adevĕrŭ acésta, saŭ o espressie eșită fără socotință dintr'unŭ necadŭ, séŭ ură, séŭ disperație; însă din di în di tot se maĭ adeverédă aceastĕ părerĕ.

Greciĭ, când erau crescuțĭ sub legĭ libere ce producéŭ Leonidĭ, Temistocli, eróiĭ și învățațĭ, cetățenĭ generoșĭ, aceĭ Grecĭ nu merita de câtŭ sórta de înflorire în care se afla, pentru că'șĭ o pregătea singurĭ.

1) Vedĭ aceltŭ cântecŭ la Notte, sub Nr. 1.

Originalul acesteĭ epistole îl possedă editorulŭ acesteĭ colecțiunĭ.

NB.—Acéstă epistolă a maĭ fost publicată în *Columna luĭ Traianŭ* No. 5 din anul 1873.

(2) In capulŭ acestuĭ conceptŭ, scrisŭ de Eliad, se citesce aceste cuvinte, scrise de Pleșoisnu:

„Acésta 'mĭ a dato D-nu Eliad ca s'o trimıt în țérră ca din partea mea» —Despre dată, trebue să fie din anulŭ 1850.

Când legile începură a fi călcate în picióre, obiceiurile a se conrupe, egoismul a cresce, și a face din fie ce Grecŭ un sfemeatŭ, indifferent la alle patrieĭ, atuncĭ la celle d'antêĭ cercărĭ alle vrăjmașilor, Grecii perdură patrie, și libertate, și luminĭ; și din veac în în vécŭ, ajunseră în sórta de întuneric, robie. depravatie, sórta ce o merita; căcĭ 'șĭ o pregătissera.

Pînă cândŭ sufferiră acea sórtă, o merita; când se sculară ca unŭ singurŭ omŭ, și disseră cu toții *morțĭ séŭ liberĭ* și ținură dece anĭ lupta, atuncĭ îșĭ creară și patrie și libertate; și sórta în care se află o merită.

Ce făcură Grecii? Uniĭ munciaŭ? și alțiĭ, expatriațĭ prin Franța, Germania, Russia, preparaŭ callea prin ajutoru ce le trimitea frațiĭ lor, ajutor ce se îmmulția și însușĭ de la obolul văduveĭ.

Românii gemură în delungŭ sub Fanarioțĭ, și glasulŭ luĭ Vladimirescu îĭ făcură a se deștepta, și a se scăpa de sórta în care se afla; scăpară de Fanarioțĭ și se reconstituiră în domnirea lor; însă sórta atâtŭ li se îmbunătăți, pe cât a eĭ se gândiră a o îmbunătățĭ, pe cât egoismul făcu pe fie care așĭ căuta de alle salle numaĭ; pe când neînvĕtătura și 5 milióne de ómenĭ făcu a numaĭ sci cine sunt, ce sunt, cum sunt, ce drepturĭ aŭ ómeniĭ, și daca sunt eĭ ómenĭ séu vite? Pînă când aceste întrebărĭ nu 'ĭ deșteptară, e nu aveaŭ altă sórtă de cât aceea ce o merita.

Cândŭ se sculară cu toțiĭ ca un singur omŭ, și mișcarea lor de treĭ lunĭ fu numaĭ ca o serbătóre, din acéste nu trasseră alt de câtŭ sĕ vorbéscă lumea de dînșiĭ; să afle că și eĭ simtŭ, și eĭ se gândescŭ ca ómeni; nu însă că și merită a dobândi ceva; căcĭ tot lucru se cumpără pe preçul seŭ; și Dumnedeŭ nu plătesce fie căruia de cât după munca sa, după faptele salle.

Ceĭ carĭ se sculară pentru binele țerreĭ, nu fură ómenĭ carĭ să nu'șĭ aibă fie care o posiție: și hotărîră

a pierde tot pentru binele publicŭ; a perde pe lîngă stare, şi viitorul, de va cere trebuinţa. Si cu adevĕrat perdură tot. Êĭ merită starea séŭ sórta lor; pentru că de vor avea laudă, li se cuvine; de suntŭ nerociţĭ, iar li se cuvine, căcĭ aŭ vrut a se jertfi pentru *omenĭ nesimţitori şi ingraţĭ* ce ar fi voit să le pice binele de sus, fără osteneală; séŭ eraŭ mulţumiţĭ ca vermele la rădăcina hrénuluĭ Orĭ în ce sórtă se vor afla aceştĭ emigraţĭ, bună séŭ rea, o merită; însă şi voĭ, fraţilor, orĭ în ce sórtă vĕ veţĭ afla, o meritaţĭ. De simţiţĭ că astfel cum e ţérra nu e bine, şi nu faceţĭ nimicŭ, nu vĕ gândiţĭ nimic, meritaţĭ să vĕ vie şi maĭ reŭ.

Greciĭ avură, cum ḑisseiŭ, case, contribuţiĭ şi sume din sărăcia lor de dispusŭ, pentru orĭ ce cheltuială în binele publicŭ. Binele nu vine curând, însă vine décă lucrăm bine. Câte nu s'ar putea face dacă emigraţiĭ ar avea mijlóce a deştepta tiparulŭ Europeĭ? Astăḑĭ una, mâine alta, pînă ne-ar cunósce lumea, şi pe noĭ şi drepturile nóstre; însă peste 40 inşĭ n'aŭ nicĭ hrana din tóte ḑillele, unde în ţérra lor avéŭ de tóte. Aceştea se pot face fără ajutorul Vostru? Eĭ perdură tot pentru voi: şi daca voĭ nu scóteţĭ nicĭ din prisosulŭ vostru a face o cassă comună, şi o ţérră întréga nu va fi în stare a trimite nicĭ câte 100 de galbenĭ pe lună atuncĭ fiţĭ sigurĭ că Româniĭ nu merită altă sórtă de câtŭ aceea în care se află; şi care le va veni după faptele lor, după simţirea lor, după judecata lor.

Nu e mare lucru, frate; spune la cine te încreḑĭ, şi aceea altora, să dea şi pentru ţérră, pentru viitorul copiilor lor, ceea ce ar arunca la un câine: căcĭ câte o para pe an de ar da fie ce Român, mult bine li s'ar face în streinătate. Epoha acésta nu or s'o maĭ aibă curînd; oameniĭ ce aŭ muncit în ţérră pentru dînsa, ce 'şĭ au jertfit tot pentru dînsa, n'or să

trăéscă cât lumea; și va maĭ trece mult pîna sĕ scótă térra oamenĭ cu acelle cunostinçe, cu acea esperiință, cu aceeașĭ căldură, și cu aceeașĭ hotărîre a jertfi tot. Aceștĭ oamenĭ sunt astădĭ în streinĕtate, acolo de unde pot face bine țĕrreĭ; căcĭ pot și a scrie și a vorbi, și se pricep și a lucra maĭ bine. Nu'ĭ lăsațĭ fără mijlóce. Dacă nu ca Românĭ, ca ómenĭ, ca creștiuĭ, înlesnițĭ'ĭ. Nu o sĕ vĕ spîndure nimenĭ căcĭ facețĭ bine, Fițĭ cu minte; nu conspirațĭ, nu criticațĭ; țineți-ve pe drumul legilor; a vĕ teme însă de a face binele, a înlesni nisce ómenĭ ce n'au făcut nicĭ un rĕu, ce 'ĭ ațĭ recunoscut voĭ, 'ĭ a recunoscut Pórta, ce v'a apărat de tóte (nedescifrabil în care au căzut pradă alte popóre, cari n'au eșit din drumul legal, a înlesni asemenea ómenĭ din datorie de frate și creștin, daca și de asta vĕ temețĭ, fițĭ sigurĭ că este o dreptate dumnedeească ce nu dórme; și aceea vĕ prepară o soartă aĭ căria voĭ singurĭ suntețĭ făcătorĭ; séu vețĭ addormĭ cu asemenea așternuturĭ de indifferință, de egoism și dé temerĭ fără loc, ce vĕ preparațĭ (1)

No. 39.

Epistolă a D. Bolliac către Prinçul Napoleon, președintele Republiceĭ francese.

Paris 14/26 Aprilie 1892.

Monseigneur,

J'ai l'honneur de vous prier de m'accorder une audience particuliére, dans laquelle votre Altesse Impériale me permettra de lui exposer quelques considérations d'un haut intérêt, sur la situation véritable de la Roumanie.

(1) Originalul le D. Christofi.

Sous le régne, de 'lEmpereur Napoléon les capitulations concédaut á la France le droit de parler en faveur des chrétiens, recevaient leur pleine et entiére exécution. La restauration, eu laissant mettre en dehors du Congrés de Vienne, le peuple roumain, sur le quel la Porte n'a qu'un droit de suzeranité, l'a livré de fait á la Russie. Le Gouvernement de 1830, dont les bases étaient aussi faibles que sa durée, a été éqhémére; gouvernement sans diguité á l'extéireur, n'a jamais eu le bras assez fort pour relever le drapeau de la France. Les Roumains, Monseigneur, ont foi dans le nom que vous portez; ils espérent que votre sollicitude s'étendra sur toutes les nations, et sur eux en particulier; et que la Diplomatie française reviendra aux granbes traditions, suivies par des Princes tels que Louis XIV et Napoléon.

Les Valaques descendent des Celtes et des Romains; ils forment une nation guerriére, gallo-latine de douze millions d'âmens. Ils sont maitres des Carpathes. Leur pays est protégé par le Danube et par la Mer Noire L'Empereur Napoléon avait apprécié l'importance topo graphique d'une contrée qui peut, en cas d'éventualités servir de rempart et de lévier contre trois Empires. Lé sol roumain est fertile, les forêts y sont immenses, et garnies de vieux arbres propres â la Marine; les produits des mines sont précieux et trés variés, elles renferment l'or, le cuivre, le fer, le mercure, le bitume etc. De telles richesses ne sont-elles pa de nature á encourager le développement du commerce français dans les Principautés danubiennes?

Les Roumains présentent, Prince, un tableau digne d'attention, celui d'un peuple gallo-latin, qui a sa langue, sa littérature, son génie national propre, mais empreint de la civilisation française. La lutte inégale que ce peuple soutient pour repousser les envahissements de la civilisation asiatique du Moscovite, la

résistance qu'il a opposée pendant quatre siécles au Turc incivilisable, dont il a émoussé le yatagan, alors mançant pour l'Europe, ne peuvent manquer de lui gagner les sympathies de votre Altesse Impériale.

L'histoire a constaté, Monseigneur, que quand la France, notre soeur ainée, est dans la prospérité, le bien être renait dans les pays roumains; que lorsque, au contrai e, elle essuie de revers, comme ceux de 1814 et 1815, les manvais jours reparaissent dans les Principautés. danubien Chaque fois que la France a été éprouvée, les dilapidations de toute espéce ont ruiné le trésor de l'Etat et le pays, la confiscation et le séquestre ont été rétablis; le knout des Russes, le cimeterre du Turc, ont pris la place des lois suspendues; Bucarest, ce foyer de ia civilisation de l'Europe orientale, cette ville de Palais, citée pour l élégance; la douceur des moeurs, l'hospitalité de ses habitants, pour l'instruction de sa jeunesse élévée à Paris, ou par des instituteurs frantais. Bucarest s'est voilée, et a pris chaque fois l'aspect d'un camp de barbares. Cette transformation a été si rapide, si subite, si frappante, qu'on ne peut la comparer qu'á celle des grands lacs, dont les eaux claires, aux reflêts d'azur, prennent une teinte lugubre, aussitôt que les nuages couvrent le soleil. Le soleil pour nous Monseigneur, c'est la France.

A l'exception d'une coterie bureucratique, composée de quelques ambitieux, imposés et soutenus par le Moscovite, il n'y a pas de partis chez les Roumains. Ils sont tous animés d'un, même esprit. Le manifeste qu'ils ont adressé á plusieurs reprises á totus les Cabinets de l'Europe, contient le programme de leur régén eration, basé sur les lois éternelles des sociétés, l'ordre et l'humanité.

Ils demandent l'union des deâx Principautés, un Prince étranger de sang latin, le respect des traités-

la reconnaissance de la nationalité, des institutions en harmonie avec les besoins du pays, l'amélioration et le développement du bien être de toutes les classes, la supression du servage, enfin l'abolition de la traîte et de l'ésclavage.

Je pertage avec mes compatriotes l'espoir que, sous le gouvernement de votre Altesse Impériale, l'action providentielle de la France s'ĕtendra á un peuple gallo-latin, qui se considére comme membre de la famillie franţaise ; et qne le despotisme n'osera plus, comme cela a eu lieu depus 1815, faire fouler par ses hordes sauvages le sol et les droits de la Roumanie. (1)

Je suis avec respect, Monseigneur
de votre Altesse Impériale,
le trés humble et trés obéissant serviteur
César Bolliac.
rue de beau.... Paris,

No. 40.

IN NUMELE POPORULUI ROMANŬ

Dreptate-Frătie

GUVERNUL PROVISORIU ALLU ROMANIEI

Pentru caussa sacră la care a luat parte eminentă şi pentru capacitatea d'a ţine postulŭ de secretarŭ de care avu o imperiósă nevoe, guvernul provizoriŭ numesce secretarŭ allŭ guvernuluĭ pe D. Constandin Romanescu.

Domnu Eliade i va face cunşcut dispoziţia guvernuluĭ provisoriŭ.

---

(1) Estrasă din *Choix de lettres et mémoires* sur la question roumaine, par M. César Bolliac—1852-1856. Lithog. Goyer, 7. p. Dauphine—Paris.

(Suscrişĭ) Stefan Golescu, Hristian Tell, Ioan Eliade, Gheorghe Magheru, Maior Plesoianu, Preotul Sapcă.

13 Iunie 1848.

No. 20 — Craiova,

In tabăra regeneraţiei (1)

No. 41.

Rapportul luĭ Dervişŭ Pasa, Comisar otoman în Principate, în privinţa administraţiuniĭ principeluĭ Ştirbeĭ.

Bucureştĭ —Decem, 1854.

Am sositŭ în Bucureşcĭ la $^{13}/_{25}$ Au gustŭ, anul corent. ştirea viitóreĭ întórcerĭ a Alteţeĭ Sélle Principele Stirbeĭ în România. rĕspândită, în ţérră ca uă nouă nenorocire. produssese uă nemulţumire generală îă classa Boerilorŭ şi în partidulŭ naţional; într'unŭ cuvînt opposiţia să părea că se intinde în tótă ţérra şi mare maioritate acelor ce mĕ vedea accusa pe principe de înaltă trădare către I Pórtă.

Impressiunea acesteĭ stărĭ de iritaţiune în care aflam spiritele a fostŭ atâtŭ de adâncă assupră'mĭ, în câtŭ am credut unŭ moment că sprijinul forţelor militare ar fi neapărat trebuinciosŭ spre a manţine ordinea publică la sosirea Alteţeĭ Sélle; măsură cu atâtŭ maĭ tristă şi regretabilă pentru ţérră, că, de la retragerea Ruşilor, ţérra se bucura d'uă linişte desĕvîrşită, sub egida armateĭ imperiale a Augustuluĭ meŭ Suveranŭ.

Capetele d'accusaţie contra Prinţuluĭ Ştirbeĭ se pot resuma ast-felŭ:

Nesupunere sistematică către guvernulŭ Maiestăţiĭ

(1) Originalul îl possedă D. C. Romanescu.—Acestŭ decretŭ nu figurésă în *Monitorul* dela 48, şi nicĭ în vre o altă fóie din acea epocă.

Sélle Imperiale Sultanul; simpatie întrégă pentru Russia, și trădarea tutor intereselor țĕreĭ în favórea politiceĭ cotropitóre a acesteĭ din urmă puterĭ, printr'un sistem de delapidare a financelor publice, și de corupțiune imitată (puisée dio scóla curatŭ ruséscă.

Am împărțitŭ dérŭ lucrarea mea în două părțĭ: politică și administrativă.

PARTEA POLITICA

Este știut că guvernul Majestățiĭ Sélle Sultanuluĭ a aflatŭ, dintr'uă epistolă a prinçuluĭ Ghica al Moldoveĭ, cu dața din 25 Iunie / 7 Iulie 1853, că Impăratul Rusieĭ invitase pe ceĭ douĭ prinçĭ a întrerupe relațiile lor cu Sublima Pórtă, și a încecta trimiterea tributuluĭ

Alteța Sa Reșid-Pașa, prin epistola sea de la 25 Iunie, transmisse principeluĭ ordinul Sublimeĭ Porțĭ d'a părăsi Moldavia, fiind-că Russia atacasse prin acestŭ actŭ arbitrariŭ sistemul Principatelor în basele sélle; și fiindŭ că essersiciul autoritățiĭ legitime devenea impossibilŭ în acea stare de lucrurĭ. Alteța Sa avussese îngrijirea d'a adăoga încă că, în cadulŭ când Prinçipele n'ar voiĭ a se supune acestuĭ ordin, Sublima Pórtă va lua măsurele cuviinciόse ce i le dicta interesele și drepturile sélle.

Asupra acestuĭ ordin, Principele Știrbei convocă Divanul Ad-hoc, sub numirea de Adunarea generală; și adăogând la membriĭ permanențĭ un Mitropolit și pe Episcopiĭ de Buzĕŭ, de Rămnicŭ și de Argeșŭ, făcu un rĕspuns Sublimeĭ Porțĭ prin care dicea că acéstă Adunare rógă pe Principe printr'o adresă a nu părăsi țerra, în împrejurĕrile critice în care se afla atuncĭ; și ceru nouĭ instrucțiunĭ.

Aicĭ opinia publică acusă pe Principe că a surprins în această circumstantă religia guvernuluĭ otoman,

pentru interesul sĕŭ personal, și în interesul Russieĭ comițênd prin urmare un act de înaltă trădare.

Divanul ad-hoc a fost convocat, nu în urmarea uneĭ dorințe esprimată liber din partea maiorităţiĭ Boerilorŭ, ci numaĭ prin instigarea consululuĭ Russieĭ, în ințelegere cu Principele; și că adressa acesteĭ Adunărĭ presintată Porţiĭ, ar fi fostŭ preparată maĭ din 'nainte prin influința directă și consiliile aceluiașĭ consul, și impusă Adunăriĭ pentru a o subscrie.

Cercetările melle asupra acestuĭ obiect se resumă ast-fel;

La 2 August, D. Colcqoum (consulu englesŭ) dete official principeluĭ scrisórea Alteței Sélle Reșid-Pașa; și primi, ca și colegul seŭ consulul frances, promissiunea verbală cà se va supune ordinuluĭ Sublimeĭ Porțiĭ, și că va părăsi țérra în 3 dile. Intr'adevĕr, după câte-va dile principele făcea pregătirile de plecare; bagajul seŭ era gata, și caiĭ de poște comandațĭ. După părerea unora, acésta nu era de câtŭ uá préfăcĕtorie.

Fiindŭ că D. Colcqoum stăruia să aibă un rĕspunns înscrisŭ, la 7 August séra principile trimisse în sfîrșit pe secretariu său a'ĭ anunța că nu póte părăsi țérra fiind-că Boeriĭ se opunŭ la plecarea sa, și fiindŭ că Divanul are a fi convocat spre a delibera asupra acestuĭ obiectŭ.

La 9 August Divanul se adună, într'un mod estraordinar; și presintă principeluĭ uă adressă subscrisă prin care 'l ruga sĕ ramâie în țéră(1).

Tóte informațiile luate din sorginte maĭ multŭ saŭ maĭ puțin demne de credință, se unescŭ asupra acestuĭ punct, adică: că convocarea acestuĭ Divan a fost în realitate (au fond), resultatul instigărilorŭ principeluĭ și al consiliilor consuluĭ rusesc; și cá adresa a fostŭ preparată maĭ dinainte de secretarul de

(1) Vedĭ Anexa Lit A, pag. 123, și Lit. B, pag. 125.

Statŭ, Iónnŭ Manu, și impusă Adunăriĭ. Din ceea ce urmeasă, se va vedea pĕnă la ce punctŭ această aserțiune este întemeiată.

Unul din membriĭ Divanuluĭ a declarat ceea ce urmează:

„Divanul, ḑice el, a fostŭ convocat a provoca opinia sa asupra circumstanțeĭ de fațĕ. Cu câte-va ḑile înainte de reunirea Divanuluĭ, D. Iónid, care nu erea deprinsŭ a mĕ visita, sĕ înfăcișéză la mine, și 'mĭ spune că corsulul russŭ voesce ca adressa să fie adoptată de Divan; căcĭ alt fel refusul ar avea grave consecințe pentru membriĭ séĭ. . .

„In ședința aceea. uă comisiune fu numită a redacta adressa într'uă cameră deosebită. Iónŭ Manu citi conceptul ádresseĭ preparat maĭ din'nainte.

„Ni se observă că e de prisos a se face mențiune în adressă de curtea protectriță; dar D. Manu rĕspunse că nu trebue nimicŭ schimbat în redacțiunea acelleĭ adresse, făcută de dânsul în ințelegere cu consululŭ rusescŭ; și că trebue a aduce aminte Turcilor că nu sunt singurĭ a decide despre sórta nóstră.

„Regulamentul organic prescrie că dacă maioritatea accceptă uă proposițiune, minoritatea trebue să o subscrie și dânsa din-preună cu toțĭ ceĭ lalțĭ membriĭ.»

Conceptul luĭ Iancu Manu, despre care vorbesce acésta declarație, esistă; și e scris chiar de mâna sa.

Un alt membru din ceĭ maĭ eminențĭ aĭ Divanuluĭ 'mĭ a declarat:

„Am fostŭ invitatŭ să assist la desbaterile Divanuluĭ. N'am auzit nicĭ uă desbatere asupra acesteĭ împrejurărĭ. Tótă Adunarea a sub-scrisŭ adressa într'o tristă tăcere; și eŭ amŭ urmatŭ essemplul colegilor meĭ.»

Un al treilea membru, nu maĭ puțin de credință ia facut următórea deposițiune:

„Divanul a fost convocatŭ estra ordinarŭ, ḑicea

principele, spre a fi consultat ce era de făcut în împrejurarea de faciă.

«Secretarul de Stat citi scrisórea Alteţeĭ Sélle Reşid-Paşa; şi preşedintele consiliuluĭ invită pe membriĭ Divanuluĭ a face uă adressă către Prinçipe, spre al ruga să nu părăsească ţérra; şi însemnă maĭ mulţĭ membriĭ pentru redactarea acelleĭ adresse.

„Am aflat în urmă că conceptul aceleĭ adresse éra făcut maĭ din 'nainte, şi addusă de secretarul Statuluĭ în sênul aceleĭ comisiunĭ de poruncială.»

Uuŭ allŭ patru-lea membru cu nă înaltă posiţiune (trés haut placé), îmĭ spuse ceea ce urmează:

«Cu cáte-va ḑile înaintea întruniriĭ Divanuluĭ, Iancu Manu se presintă la minĕ, angajându-mĕ a ruga pe principe a nu părăsi ţearra.

„Preşedintele Consiliuluĭ Miniştrilor a invitatŭ adunarea ca sĕ voteḑe uă adressă Principeluì, ca să ramîie în ţérră. Atuncĭ o comisiune fu numită pentru redactarea acesteĭ adresse într'uă cameră deosebită; şi apoĭ noĭ toţĭ am suscriso, fără nicĭ uă altă procĕdură."

Trecŭ acum la alte împrejurărĭ, care aŭ precedatŭ, şi au urmatŭ ocupaţiunea ruséscă.

Se accusă, principele că tot d'auna a întreţinut relaţiunĭ confidenţiale cu Russia, şi cĭ a păḑit tăcere către Sublima Pórtă despre pregătirile de invasiune, când el avea cunoştinţă cu mult maĭ 'naiute despre trecerea Prutuluĭ de către armata rusécă.

Acéstă acusaţiune, care e foarte gravă, are nevoe a fi bine dovedită. Daca într adevĕr uă assemenea corespondinţă esistă, este mai cu neputinţă a o posseda (la saisir), maĭ ales într'un timp aşa de scurt.

Se afirmă că, către finele luncĭ luĭ Noembre 1852, Principele primise uă epistolă confidenţiale de la generalul Niépocoutcky, care'l înştiinţă despre pregătirile Rusieĭ pentru uă ocupaţie în curând a Principatuluĭ,

Consulul Angliei și al Franciei aŭ audit și eĭ vorbindŭ de acéstă scrisóre, dar cu mult mai târdiĭ.

Este un fapt sigur că la începutul anuluĭ 1853, între Martie și Aprilie, sgomotul uneĭ ocupațiunĭ a țăreĭ de către Rușĭ se lățisse tare în Bucureștĭ.

Maĭ tótă lumea era convinsă de acésta, afară de Principe, care, până la trecerea Prutuluĭ, asigură că nu crede nimic,

Uă persónă bine informată 'mĭ a spus că la acea epoca D. Sima din Vienna trimissese la Bucurescĭ uă scrisóre a conteluĭ Orlof, cu următórea adresă:

«Esccelenției Sélle Generaluluĭ Rudiger, comandantul trupelor rusescĭ în Valahia.“

Se zice ca acéstă funcțiune fusese într'adevĕr încredințată un minut acestuĭ general.

Se maĭ zice încă că consulul Rusieĭ ar fi adresat la acea epocă uă cerere officială Ministeruluĭ de interne spre a constata prețul furagelor.

N'am putut verifica această circumstanță; este însă de notorietate publică că palatul era a fi ocupat de principele Paskevich.

Către mijlocul luĭ Mai, D-l Khaltchinski se duse în Bassarabia lângă Principele Gortcheakoff.

Se acusă Principele că cu acéstă ocasiune ar fi scris luĭ Gortcheakoff uă scrisóre confidențială, spre a'l informa despre pregătirile Turcieĭ pe țărmul drept al Dunării; cum și de mĕsurele luate deja în Valahia pentru primirea Rușilor.

Nu pot afirma acest fapt, neavând în spijinul seu ca probe de cât asigurărĭ verbale; dér voi face mențiune de uă circumstanță importantă.

Cu câtva înaintea trecerii Prutuluĭ, D. Poujand, ducênduse la Principe, l'a întrebat, în mod official, cum înțelegea a concilia datoriile sélle către Poartă Otomană cu obligațiile séle către Curtea de la St

Petersburg? Principele la acéstă întrebare a păzit ó tăcere absolută.

Am citit coppia corespondinţeĭ officiale din Iuniŭ dintre Principele Stirbeĭ cu principele Gortcheacoff la Kiseneff.

Generalul russ informésă pe Principe despre viitórea ocupare a Principatelor, ş'adaogă că consulul russ a avut misiunea a iniţia pe Principe despre motivele ce au determinat pe Impĕratul a ocupa aceste ţĕrĭ.

Principele în respunsul seu asigură pe generalul russ că autorităţile din tară vor da tot concursul posibil trupelor imperiale; şi termină esprimându'şĭ nerăbdarea sa d'al asigura şi prin grai despre devotamentul seu pentru serviciul Impăratuluĭ.

Pe lângă copiile acesteĭ corespondinţe, se află şi offisul principeluĭ către Consiliul administrativ, No. 1114 din 11 Iunie 1853 spre a lua mĕsurele necesare pentru trebuinţele oştiriĭ rusescĭ, cum şi a Notteĭ comunicate de autorităţile rusescĭ relativ la modul de aprovisionare.

Nu ştiu daca Principele a făcut la timp S. Porţiĭ cunoscut acéstă comunicare.

La sosirea avangardeĭ rusescĭ, sub comanda generaluluĭ Anrep, uă comisiune officială de Miniştriĭ a fost trimisă la frontieră spre a felicita armata de invasiune.

Ginerile principeluĭ, D. Plagino, atuncĭ prefect al poliţieĭ, puse a se face un immens cort (tente) triumfal la Colintina. Boieriĭ primiră ordin a se duce acolo în uniformă, spre a primi pe Ruşĭ. Mitropolitul cu clerul seu în costume sacerdotale, stropia cu aiasmă regimentele la trecerea lor.

Maĭ târziu Gg. Manu a fost trimis în Grecia cu misiune. Vanghele Zappa plătia şi trimitea pe faţă emisari în Turcia, spre a o revoluţiona.

Cât pentru corpul Stavroforilor, de care se vor-

besce, n'a fost organisat de cât după plecarea Principeluĭ, de un comitet compus de Plagino, ginerile prinţuluĭ, Arsake, V. Zappa şi Schina, consulul Greciei.

Când în fine I. Pórtă declară resbelul. Principele, se zice a adresat consiliuluĭ de miniştrii un offis cerêndu'ĭ a face sĕ ia parte şi ţéra (s'asocier) la măsurele defensive ale Rusieĭ pe Dunăre.

Numaĭ o circulară am vĕzut a departamentuluĭ de interne, adresată din ordinul prinţuluĭ către prefecturele dupe marginea Dunăriĭ, cu data din 11 Octombre 1853; şi în care se zice:

«Că prefectura, în înţelegere cu D. D. Comandanţĭ de la Punturile respective, va face cunoscut grăniçerilor în activitate ca, în caz de invasiune din partea Turcilor de ceielaltă parte a Dunăriĭ, eĭ sĕ se tragă luând armele cu dânşiĭ, şi păstrândule bine. Cât pentru ceilalţĭ Grănicierĭ, aleşĭ şi desemnaţĭ a împlini acest serviciu, şi care se află pe la cassele lor, să li sĕ facă cunoscut prin mijlóce mesteşugite (habilement calculés) în caḑ de trecerea Dunăriĭ de către Turcii ca sĕ se ducă toţĭ armaţĭ la reşedinţa Sub-prefectureĭ locale, spre a împlini acolo sarcina impusă lor de serviciul administrativ.»

Acéstă circulară e suscrisă de Iónid.

Sângele românesc curgea deja în atacurile din avanposturĭ ale pichetelor după marginea Dunăriĭ pe când Principele Stirbeĭ se află încă în capul administraţiuniĭ Valahieĭ.

Principele n'a plecat într'adevĕr de cât la $^{16}/_{28}$ Oct., după lupta de la Isakcea după ce'şĭ a regulat trebile şi a luat din Vistirie cel din urmă trimestru pe anul 1853 adică treĭ lunĭ înainte din lista civilă.

El ia drumul spre Giurgiu; dér se întoarce după câte-va ore înapoĭ şi să îndreptésă pe uscat către Viena,

Se pretinde că înaintea plăcării séle scrisese o epistolă contelui Neselrode, cerêndu'ĭ o subvențiune.

Am vĕzut numaĭ copia unuĭ offist către consiliul administrativ cu data din $^{5}/_{17}$ Decembrie 1853 în care se zice că Impăratul Rusieĭ, în vederea posițiuni celor douĭ Gospodarĭ demisionațĭ, a găsit de cuviință a le acorda, cu titlul de subvențiune, o parte din lista civilă ; prin urmare cabinetulŭ imperial rusesc daruesce princepeluĭ Stirbeĭ câte 1000 galbenĭ pe lună, cu începere de la 1 Ianuarie 1854 (1)

Acest offis e suscris de Gen. Budberg. (2).

No. 42.

ANEXE

Lit A.

Rapportul Divanuluĭ ad-hoc către Prinçul Stirbeĭ, de la 28 Iuliu 1853, No. 7.

Adunarea Divanuluĭ, convocată în virtutea offisuluĭ Măriei Télle No. 1311, a vĕzut, cu cea maĭ vie întristare, invitarea ce Vi s'a făcut, prin depeșea Alteței sélle Reșid Pașa, d'a părăsi țérra în mijloculŭ gravelor împrejurărĭ în care se află.

Aceste împrejurărĭ, Maria Ta, reclamă cu atât maĭ mult presința Măriei Talle în capul guvernuluĭ, că depărtarea Sa ar produce neapărat paralisie și desorganisare în administrație.

[1) Acea sumă a refuzat'o Stirbeĭ. cu offisul seu din Vienna de la *31 Ian.* 1854 către consiliul administrativ etraordinar, dăruind'o în folosul Statuluĭ.

(2) Acest act important, din preună cu anexele, și alte acte relative la cestiune, mi s'a comunicat de D. Nicolae Çrețulescu, la 1870,

(subscris) *Dervische*

Pătruns de aceste consideraţiĭ, Divanul ad-hoc, organ *credincios* al dorinţelor ţĕrreĭ, crede a împlini uă sacră datorie grăbinduse a adressa Măriei Talle ferbintea sa rugăciune ca, pentru binele ţĕrreĭ, sĕ nu părăsească cârma statuluĭ într'un momont când el are nevoe maĭ mult de cât tot-dauna de înţelépta şi înteliginta direcţiune despre care aţĭ dat probe strălucite.

Divanul ad-hoc este convins, Măria Ta, că Inalta Pórtă a căria mărinimie şi bunăvoinţă catre poporul român nu s'a desminţit nicĭ uă dată, va bine voi a lua în consideraţie motivele imperióse ce 'l silesc a adressa cu stăruinţa Măriei Talle acéstă smerită rugăciune, ca s'o deppuneţĭ la picióreli Tronuluĭ M. Sale Sultanuluĭ,

Divanul speră că Inalta Portă nu va vedea în această măsură de cât împlinirea datorieĭ ce ne este impusă d'a conlucra pentru binele public, pe care Maiestatea Sa Sultanul l'a avut tot dauna în vedere şi care este singurul şi nestrămutatul scop al solicitudiniĭ cellor douĕ Inalte Curţĭ, Suzerană şi Protectriţă.

(suscrişĭ) Mitropolitul Nifon.
Episcopul Rômniculuĭ, Calnic.
„ Buzĕuluĭ Filotei
» Argeşuluĭ, Climent.
Başu-Boerŭ Banul Gr. Filipescu.
Banul Const. Gr. Ghica
Vornicul Constandin Herescu.
» Emanoil Arghiropolu.
Logofătul Dimitrie Rallet.
» Grigorie Grădiştéuu.
» Ión Filipescu.
» Ión Manu.
» Ioan Bibescu.
» Ioan Golescu.

» Ioan Câmpineanu.
» Scarlat Bărcănescu.
» Dimitrie Bibescu.
» Ioan Otetelesceanu.
» Grigorie Obedénu.
» Dimitrie Fălcoianu.
Postelnicu Ioan Alex. Filipescu.
Aga Petre Obedeanu.
» Dimitrie Ioanid,

LIT. B.

A son Altesse Mehemet Kurpresitti Pacha, chargé du Grand Visirat.

Altesse !

Le sened de Balta-Liman, qui a suspendu les assemblées ordinaires et extraordinaires des boyards, a voulu (dans l'article II) supendre toute action politique d'un corps représentatifi dans ce pays, en confiant á un conseil dit divan ad-hoc les fonctions déliberatives de l'ancienne assemblée, et en ne lui attribuant que l'assitte des impôts et l'examen du buget de loi, que le guvernement lui soumettrait.

Le président de ce Divan ad-hoc était appelé á veiller à ce que ce corps consultatif ne s'écartât point des limites que la Sublime Porte venait de lui tracer, dans sa haute sagesse.

Il y a déjá eu un précédent oú ce corps a franchi les bornes de sa mission: ce fut l'adresse du 28 juillet 1853, qui invita l'Hospodar á ne point obéir á l'ordre de la Sublime Porte, qui lui ordonnait de quiter le pays.

Aujourd'hui encore ce corps consultatif vient de sortir de nouveau des limitees de ses attributions.

Avan de clore sa session pour l'exercice de 1855, le divan ad-hoc a accepté, sans discussion, une adresse louangeuse décernée a l'Hospodar, proposée par le même membre qui fut le redacteur de l'adresse de 1853. (1)

On y fait parler, au nom de la nation, le divan qui en appelle au jugement de la postérité; et par un esprit d'adulation, interpréte la nature de tous les actes de l'administration de l'Hospodar, de façon á faire croire qu'ils ont assuré á jamais la prospérité du pays. Il y a jusqu'á des allusions politiques, tendant à insinuer que l'Hospodar actuel devrait défendre les institutions de la patrie, institutions qui, nous l'éspérons, seront légitimement défendues par notre auguste suzerain.

La responsabilité de cet acte, qui s'écarte manifestement de la compétence de ce corps consultatif, pourrait retomber sur moi, comme président de droit du divan ad-hoc.

La Sublime-Porte ne peut reconnaitre légalement que moi, comme exercant les fonctions de président du divan, avec tout le poids de la responsabilité qui lui incombe: car les ordres que le gouvernement imperial a donnés pour la mise en exécution du Séned de Balta-Liman, ont statué, expréssement, par l'ofice hospodaral, du 17 mars 1850, No. 327, sous No. 2, que:

«Le divan sera sous la présidence du boyard le plus grand «et le plus ancien en rang.

Ce n'est que dans le cas ou le divnn serait appelé opiner sur des affaires ecclésiastiques, que la présidence [d'après No. 3 de l'ffice cité] devait être dévolue áu métropolitain.

1) Iaon Manu.

Bien que l'Hospodar ait cru pouvoir dévier de cette disposition expresse dela S. Porte, après la mort du Bach-Boyard George Philipesco, et dès la convocation du nouveau divan en 1854, j'ai passé outre, par considération pour la position du vénérable chef de notre Eglise, appelé arbitrairement par l'Hospodar à me remplacer.

Mais les circonstances actuelles m'imposent le devoir de décliner devant Votre-Altesse toute responsabilité de l'initiative prise par le divan ad-hoc, et qui pourrait mêtre imputé en ma qualité de président, appelé de droit à ces fonctions, par la volonté suprâme du gouvernement impérial.

J'ai du refuser même de signer cette adresse en ma qualité de membre du divan ; et j'ai dû resister aux instances de S. F. le métropolitain, qui à titre de président *de faoto* du divan ad-hoc, me pressait de suivre son exemple.

J'ai cru que ma conscience et ma dignité personelle ne me permettaient point de signer un pareil acte, que je considère comme illégal dans la forme, et comme spécieux dans le fond, et ne tendant à rien moins, dans les circonstances présentes, qu'à en imposer sur le véritable état du pays et sur les maux dont il souffre.

Plus que tout autre, en ma qualité de premier boyard et de président de droit de ce corps, qui s'est écarté de ses devoirs, je suis appelé à protester ici devant votre Altesse contre l'Ilégalite flagante de cette adresse.

Je proteste, en ma qualitè de Valaque et de sujet fidéle de la Sublime Porte, contre l'assertion que cette opinion, émise par une assemblée incompétente ceprésente l'opinion de la nation. Je proteste même contre la supposition que cette adresse, *imposée* au divan ad-hoc soit l'expresion vraie des sentiments

des membres qui y siégent. Pour appuyer cette dernière assertion, je n'ai qu'â me référer au fait que l'adresse en queetion porte la signature d'un des premiers ministres, qui à la connaissancce de Votre Altesse, a signé, il y a quelques mois, le mémoire de nos justes grief contre l'administration actuelle, adreséé à S. A. le Grand-Vizir, mémoire qui porte, en tous points, diamétralement le contraire de chaque paragraphe de l'adresse du divan ad hoc.

Votre Altesse daignera ne voir daes dans la présente protestation que le sentiment de la conscience de mes devoirs.

. . . .

Que Votre Altesse daigne peser le poids et la valeur de la voix d'un homme consciencíex et désintéréssé, qui ne veut être, avant tout, que bon Valaque et sujet dévoué de son Suzerain.

Je suis, avec le plus profond respect,

Banul *C. Gr. Ghica.*[1])

Bucarest, $^1/_{13}$ Mars 1856.

O AMINTIRE DUIOASA din EISLUL NOSTRU DE LA 48

Amicul nostru Ión Negulicĭ de fericită amintire, fost. prefect la Prahova în timpul mișcăreĭ de la 48, era un pictor renumit, om distins, onest și cu caracter.

Critica ce a făcut luĭ Eliade Rĕdulescu este un cap d'operă, care dovedește în deajuns pe omul cu minte sănĕtoasă și pe adevĕratul democrat.

In Constantinopole locuiam cu toțiĭ într'un otel. Până a nu ne despărți de el, când am plecat să facem un vo-

1) Comunicatŭ tot de D. N. Crețulescu. — E de interesulŭ moștenitorilor luĭ Stirbei a publica respunsulŭ acestuia la rapportul lui Dervișu Pașa.

iagiŭ în Egipt și Syria, el ne a propus și ne a făcut portretetele mie și luĭ Pleșoianu, reușite de minune, pe carĭ le păstreḑ ca cel maĭ scump suvenir de amintirea acestuĭ brav amic și confrate de esil.

Fiind și el unul dintre aceĭ 20 Românĭ esilațĭ și internațĭ la Brussa, ca **mosafirĭ aĭ Sultanuluĭ**, după cum ḑiceaŭ Turciĭ, a făcut portretul Mitropolituluĭ Armenesc din Brussa, în uleĭ, care a fost admirat de toțĭ cațĭ l'aŭ văḑut.

Când am plecat în voiagiŭ el ne a petrecut și eŭ i-am ḑis: „veḑĭ, dacă vom peri prin acele locurĭ selbatice, adu-țĭ aminte și de noĭ". Iar el 'mĭ a respuns lăcrămând: «tacĭ, tacĭ, numaĭ ḑice așa», și când ne am întors în Constantinopol nu am maĭ găsit în viață pe amicul și confratele nostru de esil. Fie bine-cuvântată memoria acestuĭ brav democrat Român, plin de devotament și abnegațiune pentru țara luĭ iubită.

Eŭ și generalul Maghieru, la anul 1851, am esecutat facerea unuĭ monument superb pe câmpul Francilor la Péra din Constantinopole, unde se repauseaḑă: Ioan Negulici, pictor Român, Iscovescu, pictor ovreĭ, și preotul Athanasie Luzin din Craiova.

Iată epitaful luĭ Negulicĭ, făcut de Bolintineanu:

Il legăna în durerĭ România
Trăi, lucră, muri spre a eĭ salvare;
Asil, mormint, iĭ oferi Turcia,
Si Patria iĭ fu ultima'ĭ suflare.

Născut în Câmpu-Lung la 1813.
Mort în Constantinopole la Iunie 1851.

Al. Christofi.

No. 43.

LISTA

De operile și ziarele, române și streine, ce potŭ servi la ISTORIA REVOLUȚIUNIĬ ROMÂNE de la 1848, la administratia de la Balta-Liman și la chestiuneă Unirii Principatelor Dunărene.

OPERE

Le protectorat du Czar, par J. R. (Eliade) Paris—1850.

Souvenirs et impressions d'un proscrit, par J. Heliade Rădulescu, Paris 1850.

Mémoires sur l'histoire de la régénération roumaine ou sur les événements de 1848 accomplis en Valachie: par J. Heliade Rădulescu. Paris—1851.

Remania viitóre, de maĭ mulțĭ emigrațĭ.—Paris—1850.

Republica română. idem Paris—1851.[1])

Question économique des Principatéus danubiennes par N. Bălcescu—Paris, 1850.

Dernière occupation des Principautés danubiennes, par la Russie, par G. Chainoi (Ion Ghica) Paris, 1853.

De l'abolition du servage dans les Principautés da, nubiennes, par Al. G. Golesco.—Paris. 1856.

Choix de lettres et mémoires sur la question roumaine, 1852—1856, par César Bolliac, lith. Goyer 7. p. Daupline, — Paris.

Mémoire justificatif de la Révolution roumaine du $^{11}/_{23}$ Juin 1848—Paris, 1850, (de Capiĭ mișcării de la 48

Epistole către Prințul Stirbei, de C. A Ressetĭ, 1850 si 1851 Paris.

1) Maĭ e o broșură cu acellașŭ titlu, în care se demască politica Russieĭ, de C A. Rossetti,—Bruxelles, 1853.

Epistole și acte alle ómenilor mișcăriĭ române de la 1848, de Eliade.—Paris, 1851.

Principaútés danubiennes (M de Rosetti) par J. Michelet—Paris, 1853.

Appelŭ la tóte partidele, de C. Rosetti.—Paris. 1850.

Historie politique et sociale des Principautés danubiennes, par Elias Régnault— Paris, 1855.

Suite Ou Suplément à l'histoire des Principautés daubiennes par Régnault, — N. Rousso Bruxelles, 1855.

Istoria Dacieĭ superióre, de Papiu Ilarian, 1849.

Transilvania în fața pretențiunilor Ungarieĭ, de Papiu Ilarian—Bucurescĭ, 1861 [1]

Mystéres diplomatiuques aux bords du Danube, par Elias Régnault,

Mémoires pour servir à l'histoire de la Roumanie (topographie) par César Bolliac—Paris, 1855.

Proteste contre la convention conclue á Balta-Liman, a l'Assemblée législative de la Républiqne française, par le comité démocratique roumain.—Paris 1849.

Résurection des peuples.—La Roumanie renaissantee par J. Heliade Rădulescu, avec un précis de ses annales et de sa derniére révolution, par Sebastien Rhéal (Sebast. Gayet)—Paris, 1850.

Lettres hongro-roumaines par Dem. Bratiano.—Paris, 1851.

Réponse a la circulaire de la Porte Ottomane, présentée le 13 Juillet 1856, par G. Maghero,—Constantinople, 22 Oct. 1856 (lithographiat).

Turquie et Russie, en réponse á la Lettre d'un anonyme, par I. A. Vaillant—Paris; 1854.

Voyage en Orient, ou théatre de la Guerre (Considérations sur les Principautés danubiennes), par J. N. Meunier—Bruxelles, 1854.

[1]) Aceéstă operă conține și duoĭ articolĭ aĭ D. Dum. Brătianu, a respuns la asertiunile neesacte alle unguruluĭ Irany despre Românĭ.

La Turquie et la Russie en 1854, par M...X...Paris 1854.

La politique de la Russie et les Principautés danubiennes, par le général comte de Fiquelmont—Paris, 1854.

Mémoires sur l'empire d'Autriche dans la question d'Orient, par I. C. Bratiano—Paris. 1855. [1].

L'empire c'est la paix (sur la question d'Orient, et particuliérement des Principautés) par J. A. Vaillant —Paris, 1856.

Appel au congrés en faveur des Roumains, par Edmond Téxier.—Paris, 1856.

La Roumanie après le traité de Paris, par V. Boeresco—Paris, 1856.

Mémoire et observations de son Altesse Sérénissime le prince régnant de Moldavie, Gr. A. Ghica, sur le protocole des conférences de Constantinople, et envoyés au Congrés de Paris—Paris, 1856.

Querre d'Orient, par Eugéne Jouve, rédacteur du Courier de Lyon—Paris, 1855.

La Valachie depuis 1830 jusqu'á 1855, par Ganesco (ou plutot par Théo)—Bruxelles, 1855.

Avenir de la Valachie, par G. Ganesco (Théo) — Paris, 1856.

Lettres sur les Principautés, dédiés á Mr. le chevalier Vegezzi Ruscala—Génève, 1858. [2]

La Moldo-Valachie dans la manifestation de ses efforts et de ses voeux, par Paul Bataillard — Paris, 1856 (după Revue de Paris de la 1 Iul. pag. 416).

L'Autriche, la Turquie et les Moldovalaques, par B.... (Bolintinéno)—Paris, 1856.

Biografia ómenilor marì scrisă de un om mic (Valentinéno)—Paris. 1859.

---

(1) Publicat şi în «Românul» No 125—1836 din 1859.

(2) Se attribue D. Joan Bălăcénu

L'Autriche dans les Principautés danubiennes — Paris, 1859 (Librairie de Napolen Chaix et C-nie).

O aruncătură de ochĭ asupra administrațiunii Valachieĭ de la 1849—1855, de un Român (Gr. Gănescu)([1]) Praga—1854.

Starea în care se afla administrația și funcțiile publice în Romania la Iulie 1856 (respunsul luĭ Stirbeĭ la o aruncătură de ochĭ).

La puestion d'Orient devant l'Europe, par Ubicini— Paris, 1844.

La Question des Principautés devant l'Europe, par Ubicini—Paris, 1858.

Les Provinces danubiennes et roumaines (*L'univers pittoresque*) par Ubicini—Paris, 1856.

Lettres d'un penseur sur les bords du Danube, par Madame le Princesse Aurélie Ghica—Paris, 1852.

Corespondența secretă a Caimacamului Vogoride— Paris, 1857.

Despré drepturile și Unirea Principatelor române— Paris, 1856.

De la situation régulière de la Moldo-Valachie vis-á-avis de la Porte, par Bataillard—Bruxelles, 1857.

La Russie sur le Danube, par Armand Lévy—Paris, 1853.

Les Principautes devant le Congrès par Bataillard-Paris,1856.

L'union des Principautès, par Vaillant.

Les precipautes roumaines devant l'Europe, par Sanéjouand (Prințul Bibescu)—Paris, 1857.

Memoire sur la situation de la Valachie depuis la traité de Paris par Jean C. Bratiano.—Paris, 1857.

La Moldo-Valachie, par Louis de Naléche (avocat) Paris, 1856.

---

(2) Unij attribue și acéstă operă tot luĭ Théo, fost professor de limba francesă în Col. S-tu Sava

O aruncătură de ochi asupra Unirii Principatelor române, de un Român din Bucuresci.

Les principautés roumaines et l'Empire Ottoman. — Paris 1858 (Librairie Frank, imprimérie Remgnet).

Desvoltarea drepturilor Principatelor române în urma tratatului de la Paris ([1])—Bruxelles, 1857.

Despre celle din urmă pretenții alle Porții asupra Principatelor Moldo române, de X...

Les peuples de l'Autriche et de la Turquie etc., par Hip. Desprez—Paris, 1850.

La revoluton dans l'Europe orientale par Hip. Desprez—Paris 1849. ([2])

Mémoire présenté á la Commission internaționale pour les couvents dédiés, par C. Negri — Constandinople, 1865.

Proclamațiuni către Românĭ din partea Comitetuluĭ central democratic europén, publicate de Comitetul revoluționar român.—imprimeria E. de Soye. Rue de Seine, 36 Paris 1851, în cari s'au imprimat maĭ multe manifesturĭ către Românĭ din partea aceluĭ comitet român democratic.

Memoire de Grégorie Ghica (prince de Moldavie) adressé. aux Conférences de Viene en 1856.

DIARE ROMANE

Vestitorul Românescŭ, de Carcalechi, pe 1848.
Curierulŭ Românescŭ pe 1848, de Eliade.
Bulletinulŭ Officialŭ, pe 1848.
Monitorul Official de la 48.
Poporul Suveran dela 1848, de Bolintinénu și alțiĭ.
Pruncul român, (1848) de Rosetti și Winterhalder.
Romania (1848), de Baronzi.
Fóea Satelor, de N. Bălcescu (1848).

(1) Se attribuie bătrînuluĭ Maiorescu.

(2) Publicată maĭ întêiŭ în *Revue des deus Mondes*, 1848.

Espatriatul, de Cesar Boliac, Braşov, 1849
Gazeta Transilvaniei (1848), de Baritz.
Junimea Română—Paris, 1851 de Bolintinénu,
Buciumul de Boliac—Paris, 1857.
Opiniunea—Paris, 1857.
Conservatorul, de Rousso. (Eliade)—Constantinopol, 1856
Diarele române de la 1849 —1859, (*vedĭ* **Columna** No. 9, 1873)

Fragmente despre lucrurile şi oamenii de la 1848, de N. Bălcescu, publicat în *Buciumu* de la 3 Oct. 1863.
Apellu la ómenii cei liberi, de C. Rosetti, publicat în *Românul* de la 5—10 Ianuarie 1874.
O căllătorie în ghimie pe Dunăre, de I. Voinescu II, publicat în *Romanul* din 1861, No. 330—334.
Confesiunea înaintea comisiunii de anchettă de la 1848, de C. Halepliu (actorul) publicată în *Reforma* No. 26 vedĭ 1859.

ZIARE STREINE

TITLU ARTICOLILOR	Numele diaruluĭ	DATA	AUTORUL
La Moldo-Valachie et le mouvement roumain........	Revue des deux Mondes	1848 1 Ian,	H. Desprez
La guerre des Magyares et des Croates..................	idem	15 Aug,	idem
Les roumains et le protectorat russe, et la Turquie	idem	15 Dec,	idem
L'occupassion russe dans les Principautés danubienes	idem	1853 1 Noem.	V. de Mars
L'église d'Orient et l'église russe........................	idem	1 Dec.	H. Desprez
La question d'Orient......	idem	1854 1 Mars.	Eug Forcade
La question d'Orient, ...	idem	1 April.	idem
L'Autriche dans la question d'Orient................,:..	idem	1 Juin	idem
Affaires d'Orien t .,,,,,.,,,,,	idem	1855 1 Mars	X. Raymond
Scènes et souvenirs dela vie politique et militaire en Oriente,,,,,,,,, ,,,,,..,,,,,	idem	1856 15 Avril.	Eug, Poujade
La Roumanie ,,,.,,,.,,,,,;.,	idem	15 Janv	Ed, Quinet
Les chrétiens d'Orient,,,,	idem	1 Frbr.	Villemain
Les Roumains etc,,,,,,,,,,	idem	1 Mars.	Ed. Quinet
Les Principautés danubiennes avant et après la Guerre,.,,,,.,,,,,,;,,;.,,,,,,.,,,,	idem	1 Sep.	Eug. Poujade
La politique et l'administration dans les provinces tributaires de la Turquie, Moldavie et Valachie,,,,,.,,	Annuaire des Deux-Mondes	1854 pag, 107	Anonyme
La crise diplomatique et la Guerre.—Occupation des Principautés etc,,,,,,,,,,,,,,	idem	p. 678	idem
La diplomatie et la Guerre.—Evacuation des Principautés, etc. — — — —	idem		idem
La Turquie en 1854.	idem	1855 pag, 623	Idem

TITLU ARTICOLILOR	Numele diaruluĭ	DATA	AUTORUL
Les Monastères del'Orient	Revue britannique	1849	
»		6 Juin	
»	»	7 Juillet	Anonyme
»	»	8 Aout	
»	»	9 Sept,	F. C.
»	»	10 Oct,	
»	»	11 Nov.	
»	»	12 Decem,	
»	»		
Russes et Turcs	idem	1853 9 Sept.	idem
Voyages.-Question turco-russe—Les rivages de la Mer noire etc.	idem	1854 2 Janvier	
L'empire ottoman	idem	Febr. pag. 365	idem
L'église grecque en Russie et le protectorat du Czar en Orient	idem	Mars pag. 101	
		1853	Améd. Achille
Le Valaque	Revue de Paris	Août n. 419-430	
De Bolgrad à Constandinople	idem	1854 1 Mai n, 369-384	l, Duesberg
La première pierre de l'église d'Argisch	idem	1856 Sept.	A, Deschamps
Correspondance particuliére de Bucharest	idem	1 Avril.	Anonyme
»	»	5 Avril,	
»	»	Maĭ	
»	»	15 Juin,	
»	»	15 Juillet	
»	»	1 Sept,	
»	»	5 Sept.	
A. Mr. Bataillard	idem	1856 p. 690,613 t, XXXIX	le.pr G. Ghica
La Moldo-Valachie. réponse au Prince Gr, Ghica	idem	1856 t, XXXIX p. 293-331	Batailard

TITLU ARTICOLILOR	Numele diaruluĭ	DAȚA	AUTORUL
Les Principautés danubiennes	Revue de Paris	1850	Bataillard
Examen des quatre points de garanție de la paix en Orient	Revue contemporaine	1856 15 Febr.	Er. Crampon
Etudes politiques et économiques sur l'Orient . .	idem	1856 31 Mai t. XXV	Eug. Poujade
Les chrétiens d'Orient et les réformes du Sultan .	Le Correspondant	1856 25 Août	J. de Berton
La Question d'Orient ..	Journal des Economistes	1854 Febr	G. de Molinari
Les finances de la Valachie.	idem	1855 Aprilie Maĭ	Thib. Lefévre
» Topographie de la Roumanie	» Nouvelles annales des voyages	1856 April Maĭ	Malte-Brun
Les viles du Bas Danube.	Revue de l'Orient	1853 t XIB	Th. Lavallée
La Bessarabie . . .	idem	1854 t XVI	le Cal Ambert
Le servage dans la Moldo-Valachie	l'Illustration	1856 v XXVII	A. Grüm
Nouvelle situation des Moldo-Valaques . . .	idem	1856 v XXVII	Paulin
La Roumanie, ou Moldo-Valachie	Revue indépandante	1848 25 Janvier	Saint Martin
Lettre à Lord Dudley, sur les vues de la Russie sur les provinces danubiennes.	Le Siècle	1853 6 Avril	Dém Bratiano
Une réctification d'une opinion émise par Mr. J. G. Kohl à la fiu de son dernier No. du 14 Iuin . .	idem	1853 19 Iuniu	Jean Bratiano
Les Conférences de Vienne	idem	1855 8 12 et 20 Juin	Leon Pleé
Griefs des Moldo-Valaques	idem	1855 23 Maı	H. Lamarche

TITLU ARTICOLELOR	Numele diarului	DATA	AUTORUL
De la futune organisation des Principautès————	idem	1856 / 1 Sept.	H. Lamarche
Politique tradiţionalle de l'Autriche à l'egard des provinces danubiennes ———	idem	1856 / 23 Oct.	Alf. Michiels
Adresse envoye à chacum des réprésentants des grandes puissances, par le haut clergé et les plus notables habitans de la Moldavie—	Le Siècle	1856 / 14 Mars	
Adresse envoye au Sultan par un grand nombre de Valaques notables de lassy, le 9 Decembre, 1855.	idem	1856 / 15 Febr	
Les intérêts des Russes en Moldo-Valachie————	La Presse	1853 / Juin	J. G. Kohl
Les Provinces danubienes	idem	1853 / 1 Ju llet	Em. Hubaine
Protestation adressée par les membres de la Lieutenance domaniale de Valachie, le 28 Juin 1849, à Mr le Ministre des affaires é etrangères de France contre la convention de Balta-Liman—————————	idem	1853 / 1 Juillet	Heliade Tell N. Golesco

NB. Articoliĭ sau maĭ scris de emigraţĭ şi în alte ziare francese, precum *Le Courier*, *La Réforme*, *La Semaine*, *La Presse*, *L'assmblée naţionale*, *les Débats*, *L'estafette. etc.* între aniĭ 1848—1857.

NOTE

No. I.

Cântecŭ poporanŭ despre Eliadŭ

Frunḑă verde liliacŭ,
La pórtă la Iliadŭ
S'a ridicat baiaracŭ;
Boeriĭ s'aŭ speriatŭ,
Cucoanele-aŭ ofticatŭ
De frica luĭ Iliadŭ.

Iar boieriĭ s'aduna,
Stînjinĭ de galbenĭ făcea,
Şi la Sultanulŭ mergea;
Şi aşea se tânguia:
«Stăpâne, Măria ta,
De ce-aĭ liberatŭ ţérra?
De la munte pân' la baltă,
Aĭ libertaŭ ţérra tótă!»

Impĕratul c'auḑea,
Veste la Paşĭ că dedea,
Pe Turcĭ că mi 'ţĭ 'ĭ scornea,
Ca frunḑa şi ca iarba;
La Bucureştĭ că venea,
Şi pe câmpŭ se aşeḑa,
Corturile 'şĭ întindea,
Steagurĭ roşiĭ ridica;
Lumea proptea se punea,
Nicĭ prin têrgŭ nu maĭ lăsa,

De fóme ce le era
Dovleci, verḑi că mi 'ţi mânca.

Turcii unde-aşea vedea,
Mâna pe masdrací punea,
Şi p'în lume s'abătea;
Lumea că se spăimânta,
La o parte că se da;
Eí prin târgŭ că mi 'ţi intra,
La cazarmă drept trăgea.

Milintarii că 'i vedea,
Tunurile slobozea,
Nici unŭ Turcŭ nu rĕmănea;
Numai unul mai scăpa
Şi la Paşa alerga;
Şi alţi Turci mai mulţi venea,
Grelle focuri ridica;
Ş'unde drumul că le da,
Milintarii mulţi cădea;
Şi alţii se speria,
Şi peste uluci sărea.
Şi cari mai rĕmănea,
Steaguri albe ridica.

Dér Iliad ce făcea?
In vapor că se punea,
Drumul Bălţii că lua,
La 'mpărăţie mergea;
Impĕratul că 'l vedea,
Lui Iliad îi grăia:

„Iliade, dumneata,
„De ce-aĭ liberatŭ ţérra?
„De la munte pân' la baltă
„Aĭ liberat ţérra tótă!

Semnŭ la gealatŭ că dedea,
P'aci capul să i 'lŭ ia;
Iliad ce mi 'ţĭ făcea?
Peptul că mĭ'ţĭ desfăcea,
Şi pe piele arăta
Şépte peceţĭ ce avea (1).
Impĕratul că vedea,
Faţa luĭ îngălbenea,
Limba 'n gură amuţia,
Şi aşea îĭ respundea·
«Iliade, dumneata,
«Mare 'ţĭ e vitejia,
«D'aĭ liberat ţérra tótă,
«De la munte pân' la baltă.»

Iliad atuncĭ pleca,
Drumul bălţiĭ apuca,
Pe dincolo că mi'ţĭ da,
La Ungurŭ că mi 'ţĭ mergea;
U.gurul când îl vedea,
Luĭ Iliad se 'nchina.

Părintele Snagovéanulŭ
Care-a desrobitŭ ţiganulŭ,

(1) Semnŭ de putere mare, ce vine de la Dumnedeŭ, după esplicarea lăutarului, ce 'mĭ a comunicat acest cântecŭ.

In vale 'n palatŭ ședea,
La biletur̆ că făcea,
Veste 'n țérră că mi 'ț̆ da,
Țiganiĭ toț̆ că afla
Și tare se bucura;
Româniĭ se'nveselea
Că claca se micșora.
D'o maĭ veni Iliad
Claca s'o desființa,
Nicĭ ipotaț̆ n'or maĭ fi,
Cutieriĭ vor lipsi,
Lumea că s'o înveseli.

Dér vrăjmașiĭ ce făcca?
La Muscalĭ că mi 'ț̆ fugea,
Russia că 'mĭ o scornia,
Ca frunza și ca iarba;
La Bucureșt̆ că pornia;
Și mult aci nu ședea,
Ci la Ungur̆ se ducea,
Și prin sate s'abătea,
Ca lăcustele cădea;
Ședea 'n sate și ierna;
Cândŭ în primăvară da,
Iar la Ungur̆ mi 'ț̆ pornea;
Ungurul că mi 'ĭ vedea,
Grelle focur̆ ridica,
Și pe toț̆ îĭ pisăgea,
Totŭ stângenĭ mi ți'ĭ făcea;
Iar Liders când mi'ț̆ afla,
După eĭ și elŭ pleca,

Pe dincolo că mi'ţĭ da,
Şi în Ungurĭ năvălea.

Dér Unguriĭ ce făcea;
Treĭ glónţe că repezea.
Pe Liders mi 'ţĭ 'l rănea;
Dér ellŭ cu ḑile scăpa;
Ş'apoĭ tot la noĭ venea,
Doftoriĭ de'lŭ căuta.

No. II.

Epitaful luĭ Iscovescu

(Făcut de Bolintineanu)

Născut in Bucureştĭ la 1816, mort in Constantinopole la 1854 Oct. 24 şi immormintat la cimitirul ortodoxŭ din Constantinopole

---

Abia se nasce-o flóre în arborul de viaţă
Nefericiteĭ ţĕrrĭ.
Şi mórtea cea fatală, o scutură, o 'nghiaţă,
Sub alle salle crude ş'amare sărutărĭ:
Aşa peri departe de patria'ĭ iubită,
Pictoru esilatŭ,
Cu aniĭ sĕĭ ceĭ tinerĭ, cu fruntea înflorită
De vise graţióse, ce 'n lacrămĭ s'au schimbatŭ.

---

(1) Acest cântec mi s'a comunicat de Dinu lăutarul, fost ţigan all Cuculuĭ, la 1853, în satulŭ Miulescĭ, dist. Dâmboviţa; iar Dinu ḑicea că a învĕţatŭ acestŭ cântecŭ de la un lăutar din Târgovişte.

Acéstă poesie s'a publicat în Columna luĭ Traian, No. 5 pe 1873.

Eliade a compus și el pentru Iscovescu următórele versurĭ, destinate tot pentru piatra sepulcrulă; însă epitafulŭ Bolintineanuluĭ a fost preferatŭ, după cum assigurà D. Christofi în epistola sa de la 22 Maĭ 1875 către editorulŭ acesteĭ colecțiunĭ; așa dér epitaful Bolintinénuluĭ, nu al luĭ Eliad este săpat pe piatra luĭ Iscovescu.

Eată și epitafulŭ luĭ Eliade:

Românĭ, ce e viața? Travaliu și putere. . .
Am viețuit; căcĭ multe și piedicĭ și nevoĭ
Trecut-am cu sudóre, cu aspră neavere,
S'ajung la cultul arteĭ; cu ea sunt între voĭ;
Cu ea sunt în Museurĭ, cu ea la Dumnezeŭ.

Tot în Cimitirul ortodocsŭ din Constandinopole repausă și țĕrrâna preotuluĭ Luzik din Craiova, căruia d. Grigorie Serurie 'ĭ a făcut următorul epitafŭ, ce 'lŭ reproducem aci spre memorie:

De patria'ĭ departe victima a Libertățiĭ,
Sub astă piatră rece, ca simțul de tiran,
Află eterna pace martirul Veritățiĭ,
Monahul creștin, preotŭ, și demnul fiŭ Român.

Atanasie Luzin

Născut în Craiova la anul 1823, Oct, 21.
Mort în Constantinopole la anul 1853 Oct. 21

No. III.

Epitaful luĭ Negulicĭ [1]

Illŭ legănŏ 'n durere România,
Trăi, lucrŏ, muri spre-a eĭ salvare;
Asillŭ, mormântulŭ, îĭ offeri Turcia;
Si patria 'ĭ fu ultimă 'ĭ suflare.

Născut în Câmpu-Lungŭ la 1813.
Mort în Constantinopole la Iunie 1851.

NB Câteşĭ treĭ aceştĭ martirĭ aĭ libertăţii repausă sub acelaşŭ monumentŭ funebru, în cimitirulŭ ortodocsŭ din Stambul, făcut cu baniĭ rămaşĭ de la Iscovescŭ, şi esecutat de D. Al. Christofi şi D. Gg. Magheru, după cum assigură cellŭ d'ântâiŭ.

(1). Aflat între hîrtiele rĕposateĭ Anna Negulicĭ, fără a se însémnea autoruĭ; după felul versuluĭ, bănuim că póte să fie de Eliade.

DIN OPERILE

D-luĭ C. D. ARICESCU

DEPUSE LA LIBRĂRIA SOCEK [1])

* **Câteva ore** de Collegiŭ (poesiĭ) 1848.
* **Florica** (poemă eroică în versurĭ) 1847.
Arpa Română, cu esplicaţia eĭ (poesiĭ) 1857.
* **Istoria Câmpulunguluĭ** partea I 1855.
* **Octavu** (traducere) 1856.
Istoria Câmpulunguluĭ partea II 1856.
Călătorie împrejurulŭ camereĭ melle (trad.) 1856
Lyra (poesiĭ) 1858.
Esilul meŭ la Snagovŭ 1859
* **Soimulŭ Carpaţilorŭ** (poesiĭ istorice) 1860.
Trimbiţa Uniriĭ (piesă de teatru în versurĭ) 1860
Despotismulŭ şi **Constituţia** 1861.
Misterele Căsătorieĭ, 2 părţĭ, 1862-1863:
Romania sub Prinçul Bibescu 1862.
Chestiunea proprietăţiĭ desbatută la 1848 de proprietarĭ şi plugarĭ 1862.
* **Reforma legiĭ electorale** 1862;
* **Strigoiulŭ** (poesiĭ) 1863.
Procesul meŭ pentru Oda la Grecia 1863.
Disolvarea Cameręĭ după 11 febr.--1866
Capiĭ Revoluţiuneĭ române de la 48 (prima broşură) 1866
* **Dare de sémă** cătr̆e allegătoriĭ meĭ 1867
Politica D. Ión Ghica 1870
Sora Agapia 1871
Flori de la Tuşnad [poesiĭ] 1872
Uă preâmblare pe munţi (poesiĭ) 1872
V **Carbonari** (piesa de theatru) 1873.
Corespondinçă secretă a capilor Revol. rom. din 48 şi 871, broş I, II: şi III.
Istoria revoluţiunei române de la 1821, însoţită de acte justificative. 1874.

---

1). Operile însemnate cu asteriscŭ sunt tóte desfăcute.